РАҲИМОВ С.Х.
ОЛИМОВ Д.А.

НАЗАРИЯИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ

МАҶМӮИ МАСЪАЛАҲО ВА ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ

ВАЗОРАТИ МОЛИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДОНИШКАДАИ МОЛИЯИ ТОҶИКИСТОН
Кафедраи ҳисобдорӣ, таҳлил ва аудит

РАҲИМОВ С.Х., ОЛИМОВ Д.А.

НАЗАРИЯИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ

(маҷмӯи масъалаҳо ва тестҳои санҷишӣ)

Шӯрои илмӣ-методии Донишкадаи молияи Тоҷикистон аз 31 майи соли 2011, пайнавишти № 9 ба иашр тавсия кардааст.

Душанбс
«ЭР-граф»
2011

ББК 65.052.21+92Я2
Р-45

Муқарризон:
Уроқов Д.У., д.и.и., профессор,
Менгниев А.Х., н.и.и, дотсент,
Раҳмонов А.М., директори ПИТ «Молия»-и назди ВМ ҶТ.

Раҳимов С.Х., Олимов Д.А.
Назарияи баҳисобгирии муҳосибӣ. Маҷмӯи масъалаҳо ва тестҳои санҷишӣ./ дастури таълимӣ/ бо таҳрири н.и.и., дотсент Низомов С.Ф. – Душанбе: «ЭР-граф», 2011. – 176 с.

Дастури таълимӣ мувофиқи талаботҳои стандарти давлатии маълумоти олии касбӣ, ки Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ кардааст, таҳия гардидааст.

Дар дастури таълимӣ маҷмӯи масъалаҳо ва тестҳои санҷишӣ оиди мавзӯъҳои асосии назарияи баҳисобгирии муҳосибӣ оварда шудааст. Маҷмӯи масъалаҳо ва тестҳои санҷишӣ давоми мантиқии маҷмӯи лексияҳо аз фанни мазкур буда, ба донишҷӯён ва истифодабарандагон имкон медиҳад, мавзӯъҳои мувофиқи барнома таҳияшударо аз ҷиҳати амалӣ пурра азхуд намоянд

Барои донишҷӯёни мактиби олӣ, ки аз рӯи ихтисоси «Баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит» дар низоми кредитӣ таълим мегиранд, дигар ихтисосҳое, ки асосҳои баҳисобгирии муҳосибиро меомӯзанд, инчунин муҳосибон ва устодони тахассусҳои иқтисодӣ тавсия карда мешавад.

ISBN 978-99947-41-72-4

© С.Х.Рахимов, Д.А.Олимов, 2011.

МУНДАРИЧА

	Муқаддима	5
Мавзӯи 1.	**Мавқеи баҳисобгирии муҳосибӣ дар низоми идоракунӣ**	6
	Тестҳои санҷишӣ	6
Мавзӯи 2.	**Предмет ва методи баҳисобгирии муҳосибӣ**	10
	Масъалаи 1	10
	Масъалаи 2	12
	Масъалаи 3	13
	Тестҳои санҷишӣ	16
Мавзӯи 3.	**Тавозуни ҳисобдорӣ**	22
	Масъалаи 4	22
	Масъалаи 5	24
	Масъалаи 6	27
	Тестҳои санҷишӣ	30
Мавзӯи 4.	**Низоми ҳисобҳо ва сабти дутарафа**	39
	Масъалаи 7	39
	Масъалаи 8	42
	Масъалаи 9	49
	Тестҳои санҷишӣ	56
Мавзӯи 5	**Тасниф ва нақшаи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ**	65
	Масъалаи 10	65
	Тестҳои санҷишӣ	66
Мавзӯи 6	**Ҳуҷҷатнокунӣ ва барӯйхатгирӣ**	71
	Масъалаи 11	71
	Тестҳои санҷишӣ	77
Мавзӯи 7.	**Сабткунакҳо ва шаклҳои баҳисобгирии муҳосибӣ**	87
	Масъалаи 12	87
	Тестҳои санҷишӣ	89

КИТОБХОНАИ
Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон
БИБЛИОТЕКА
Технологического университета Таджикистана
ИНВ. № 8/4

Мавзӯи 8. **Принсипҳои баҳисобгирии чараёнҳои хоҷагӣ...** 96
Масъалаи 13 96
Тестҳои санҷишӣ 104

Мавзӯи 9. **Ҳисоботи муҳосибӣ. Сиёсати баҳисобгирии ташкилот**............................ 110
Масъалаи 14 110
Масъалаи 15 119
Масъалаи 16 122
Масъалаи 17 130
Тестҳои санҷишӣ 133

Мавзӯи 10. **Ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ дар ташкилотҳо** 137
Тестҳои санҷишӣ 137

Замимаи 1. Нақшаи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибии фаъолияти молиявӣ-хоҷагии субъектҳои хоҷагидорӣ.............................. 142

Замимаи 2. Қонуни ҶТ «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» 151

Адабиётҳои тавсиявӣ.............................. 175

МУҚАДДИМА

Фанни назарияи баҳисобгирии муҳосибӣ фанни асосии назариявии базавии тахасуссӣ барои мутахассисони соҳаи ҳисобдорӣ, таҳлил ва аудит ба шумор меравад.

Омӯзиши назариявӣ ва амалии ин фан имкон медиҳад, ки мутахассисониояндаи соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлил ва аудит аз асосҳои методӣ, методологӣ, назариявию амалии ҳисобдорӣ бохабар бошанд ва барои дар оянда омӯхтани фанҳои тахассусӣ, ба монанди баҳисобгирии молиявӣ, баҳисобгирии идоравӣ, стандартҳои байналмилалии ҳисоботии молиявӣ, аудит, назорат ва тафтишот, таҳлили молиявӣ заминаи устувор фароҳам оранд.

Дар шароити имрӯза талабот ба мутахассисони соҳаи ҳисобдорӣ, ки донандаи стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ мебошанд, ҳамзамон аз техникаи муосири ҳисобдорӣ истифода карда тавонанд, хеле афзудааст. Ҳалли ин масъала бо донистани масъалаҳои назариявӣ ва методологии баҳисобгирии муҳосибӣ бевосита алоқаманд аст.

Донистани асосҳои назариявӣ ва амалии низоми баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳкурсии асосӣ барои мутахасиссони соҳаи ҳисобдорӣ, таҳлил ва аудит ба шумор меравад. Дастури таълимӣ дар асоси барномаи кории таълимӣ (силлабус) таҳия шуда, пайдарҳамии азхудкунии мавзӯъҳо аз тарафи донишҷӯён пешбинӣ шудааст. Пешниҳоди масъалаҳои мухталиф оиди ҳар як мавзӯъ ба донишҷӯён имконият медиҳад, ки мавзӯъҳои асосии фанро пурра аз ҷиҳати амалӣ аз худ намоянд ва бо ҳалли тестҳои санҷишӣ маводҳои азхудшударо санҷанд.

Маҷмӯи масъалаҳо ва тестҳои санҷишӣ аз фанни назарияи баҳисобгирии муҳосибӣ мувофиқи барномаи корӣ барои донишҷӯёни ихтисосҳои баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлил ва аудит таҳия гардида, барои дигар ихтисосҳои иқтисодӣ ва муҳосибони касбӣ тавсия карда мешавад.

МАВЗӮИ 1. МАВҚЕИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ ДАР НИЗОМИ ИДОРАКУНӢ

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Ҳисобгирии хоҷагӣ чист?

A. Ҳисобгирии хоҷагӣ – ин тарзи назорати фаъолияти корхона.

B. Ҳисобгирии хоҷагӣ – ин яке аз вазифаҳои идоракунии корхона

C. Ҳисобгирии хоҷагӣ – низоми назоратӣ, ченкунӣ ва бақайдгирии ҷараёнҳои истеҳсолот бо мақсади назорат ва идоракунӣ.

D. Ҳисобгирии хоҷагӣ – назорат, ченкунӣ ва бақайдгирии ҷараёни истеҳсолоти моддӣ.

2. Кадом ченакҳо барои инъикоси амволи корхона дар ҳисобгирии хоҷагӣ истифода бурда мешаванд?

A. Пулӣ ва меҳнатӣ.

B. Аслӣ ва пулӣ.

C. Меҳнатӣ ва аслӣ.

D. Аслӣ, меҳнатӣ ва пулӣ.

3. Вобаста ба вазифаи идоракунӣ ахбороти баҳисобгирӣ чӣ тавр гурӯҳбандӣ карда мешавад?

A. Нақшавӣ ва таҳлилӣ.

B. Ахборотӣ ва санҷишӣ.

C. Ахборотӣ, санҷишӣ, таҳлилӣ ва нақшавӣ.

D. Баҳисобгирӣ ва таҳлилӣ.

4. Кадом усул дар ҳисобгирии муҳосибӣ аз охирҳои асри XV то ҳол истифода бурда мешавад?

A. Барӯйхатгирӣ.

B. Навишти дутарафа.

C. Фарсудашавӣ.

D. Калкулятсия

5. Кадом намуди ҳисобгирӣ барои назорати ҳамарӯзан фаъолияти ташкилот истифода бурда мешавад?

A. Баҳисобгирии муҳосибӣ.
B. Баҳисобгирии оморӣ.
C. Баҳисобгирии фаврӣ.
D. Баҳисобгирии молиявӣ.

6 Кадом намуди ченак барои баҳодиҳии арзиши амволи ташкилот дар ҳисобгирии муҳосибӣ истифода бурда мешавад?

A. Сифатӣ.
B. Миқдорӣ.
C. Пулӣ.
D. Молиявӣ.
E. Идоракунӣ.

7. Бо ёрии кадом ченак андозаи меҳнати сарфшударо муайян кардан мумкин аст?

A. Арзишӣ.
B. Аслӣ.
C. Меҳнатӣ.
D. Пулӣ.
E. Миқдорӣ.

8. Истифодабарандагони ахбороти ҳисоботи муҳосибӣ дар давраи муносибатҳои бозориро номбар кунед:

A. Истифодабарадагони дохилӣ (роҳбарон, муассисон, иштирокчиён ва соҳибмулкони амволи корхона) ва беруна (маблаггузорон, кредиторон ва институтҳои молиявии гуногун).
B. Шахсони бевосита машғул ба идоракунӣ.
C. Шахсоне, ки дар корхона кор намекунанд, аммо ба фаъолияти молиявии корхона тавaҷҷӯҳи бевосита доранд.
D. Шахсоне, ки дар корхона кор намекунанд, аммо ба фаъолияти молиявии корхона тавaҷҷӯҳи бевосита доранд ва институтҳои молиявии гуногун.

9. Кадом намудҳои ахбороти ҳисобгириро шумо медонед?

A. Ҳисобгирии ҷорӣ, молиявӣ ва фаврӣ.
B. Ҳисобгирии фаврӣ, оморӣ ва муҳосибӣ.
C. Ҳисобгирии оморӣ, идоравӣ ва меъёрӣ.
D. Ҳисобгирии муҳосибӣ, фаврӣ ва молиявӣ.

10. Давраҳои асосии баҳисобгирии муҳосибӣ дар чӣ зоҳир мегардад?

A. Гурӯҳбандӣ ва ҷамъбаст намудани ахборот дар ҳисобҳо ва сабткунакҳои баҳисобгирӣ.
B. Ташкил намудани ахбори ибтидоӣ ва нишондиҳандаҳои ҳисобот.
C. Коркарди ахборот ва қабули қарорҳои иқтисодӣ.
D. Ташкили ахбороти аввала, гурӯҳбандӣ ва коркарди ахбороти гирифташуда дар ҳисобҳо ва сабткунакҳои баҳисобгирӣ, тартиб додани нишондиҳандаҳои ҳисоботӣ, таҳлил ва қабули қарорҳои идоракунӣ.

11. Талаботҳои асосӣ оиди ба роҳ моидани баҳисобгирии муҳосибӣ кадомҳоянд?

A. Риояи ҳатмии сиёсати баҳисобгирии қабулшуда дар давоми сол ва баҳисобгирии амвол ва ӯҳдадориҳо, инчунин амалиётҳои хоҷагӣ бо пули миллӣ.
B. Баҳисобгирии муҳосибӣ дар давоми соли ҳисоботӣ бо усули навишти дутарафа бетаннаффус бурда мешавад.
C. Риоя кардани сиёсати баҳисобгирӣ, баҳисобгирии бетанаффус, усули навишти дутарафа, ҳисобгирии моликияти корхона ва дар ҳисобҳои муҳосибӣ сариваќт қайд намудани натиҷаҳои барӯйхатгирӣ.
D. Баҳисобгирии ҷудогонаи амволи корхона аз дигар шахсони ҳуқуқӣ ва дар ҳисобҳои муҳосибӣ саривақт қайд намудани натиҷаҳои барӯйхатгирӣ.

12. Вазифаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ кадомҳоянд?

A. Таъмини истифодабарандагони дохилӣ ва берунӣ бо ахбороти ҳисоботи муҳосибӣ.

B. Ташкил, таъмини ахбор, сариваќт пешгирии тамоилҳои манфӣ, муайян намудани захираҳои дохилихоҷагӣ ва пешгӯӣ кардани натиҷаҳои фаъолияти корхона дар давраи ҷорӣ ва оянда.
C. Ба роҳ мондани рақобат дар бозор бо мақсади гирифтани фоидаи максималӣ.
D. Ташкили ахбори пурра ва дақиқ оиди фаъолияти корхона дар давраи ҳисоботӣ.

13. Принсипҳои бунёдии баҳисобгирии муҳосибӣ кадомҳоянд?
A. Худмухторӣ (автономӣ), бетанаффус, даврагӣ.
B. Яклухтии ченаки пулӣ ва фурӯш.
C. Бақайдгирӣ, мувофиқат ва пайдарпай.
D. Худмухторӣ, якҷоягӣ, ченаки пулӣ, бетанаффусӣ, бақайдгирӣ, фурӯш, дутарафӣ ва пайдарпай.

14. Самтҳои асосии фаъолияти муҳосибон дар шароити иқтисоди бозорӣ:
A. Баҳисобгирии идоравӣ ва молиявӣ.
B. Баҳисобгирии молиявӣ ва фаъолияти педагогӣ.
C. Фаъолияти аудиторӣ ва баҳисобгирӣ дар муассисаҳои буҷавӣ.
D. Баҳисобгирии идоракунӣ, молиявӣ, фаъолияти навобастаи муҳосибӣ ва педагогӣ.

15. Кодекси ахлоқи касбии муҳосиб аз кадом меъёрҳо иборат аст?
A. Воқеъбинӣ, новобастагӣ, соҳибихтиёрӣ ва поквиҷдонӣ.
B. Дурусткорӣ ва новобастагӣ.
C. Объективӣ ва ростӣ.
D. Соҳибихтиёрӣ ва бовиҷдонӣ.

16. Кадом намуди баҳисобгирӣ тартибдиҳӣ ва инъикоси ҳисоботи дохилии корхоиаро инъикос менамояд?
A. Молиявӣ.
B. Идоравӣ.
C. Фаврӣ.

D. Оморӣ.
E. Муҳосибӣ.

17. Баҳисобгирии молиявӣ таъмин менамояд?

A. Бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидории корхона.
B. Бурдани баҳисобгирии ҷамъбастӣ.
C. Тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ.
D. Бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидории корхона, бурдани баҳисобгирии ҷамъбастӣ ва тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ.

18. Баҳисобгирии идоравӣ таъмин менамояд?

A. Бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидории корхона.
B. Бурдани баҳисобгирии ҷамъбастӣ.
C. Тартиб додани ҳисоботи дохилӣ барои қабули қарорҳои идоракунӣ.
D. Бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидории корхона, бурдани баҳисобгирии ҷамъбастӣ ва тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ.

Тест	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ҷавоб	C	D	C	B	A	C	C	A	B	D	C	B	D	D	A	B	D	C

МАВЗӮИ 2. ПРЕДМЕТ ВА МЕТОДИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ

❖ ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО:

➢ Масъалаи 1.

Мақсади дарс: Азхуд кардани гурӯҳбандии воситаҳои хоҷагии ташкилот аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаҳои пайдоиши онҳо.

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондиҳандаҳои нақшаи 1.1 гурӯҳбандии воситаҳои хоҷагии ташкилотро дар ҷадвали 1.2 инъикос намоед.

Нақшаи 1.1

№ б/т	*Молу мулки ташкилот аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаҳои пайдоиш*
1	Воситаҳои асосӣ
2	Сармояи оинномавӣ
3	Захираҳои моддию молӣ
4	Сармояи иловагӣ
5	Сармояи захиравӣ
6	Воситаҳои пулӣ дар хазина
7	Воситаҳои пулӣ дар суратҳисоб
8	Қарзи музди меҳнат
9	Қарзҳои дебиторӣ
10	Қарзҳои кредиторӣ
11	Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ
12	Қарзи дарозмуддати бонкӣ
13	Маҳсулоти тайёр
14	Дороиҳои ғайримоддӣ
15	Фоида

Ҳалли масъала:

Нақшаи 1.2

Воситаҳои хоҷагӣ аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ	*Сарчашмаҳои пайдоиши молу мулки ташкилот*

➢ Масъалаи 2

Мақсади дарс: Азхуд кардани гурӯҳбандии воситаҳои хоҷагии ташкилот аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаҳои пайдоиши онҳо.

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондиҳандаҳои накшаи 2.1 гурӯҳбандии воситаҳои хоҷагии ташкилотро дар ҷадвали 2.2 инъикос намоед.

Нақшаи 2.1

№ б/т	*Молу мулки ташкилот аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаҳои пайдоиш*	*Маблағ (сомонӣ)*
1	Бино	5 000
2	Сармояи оинномавӣ	9 000
3	Молҳо дар анбор	8 000
4	Қарзи суғурта	9 500
5	Қарзи фонди нафақа	3 500
6	Компютер	3 500
7	Сӯзишворӣ	2 500
8	Сармояи иловагӣ	4 000
9	Сармояи захиравӣ	2 000
10	Хазина	1 000
11	Суратҳисоб	2 000
12	Қарзи музди меҳнат	1 500
13	Қарзҳои дебиторӣ	4 000
14	Қарзҳои кредиторӣ	2 500
15	Ашёи хом ва масолеҳ	10 000
16	Қарзи дарозмуддати бонкӣ	3 000
17	Воситаҳои наклиёт	2 000
18	Таҷҳизот	3 000
19	Фоида	6 000
	Маблағи санҷишӣ	***41 000***

Ҳалли масъала:

Нақшаи 2.2

Молу мулк аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ	*Маблағ (сомонӣ)*	*Сарчашмаҳои пайдоиши молу мулки ташкилот*	*Маблағ (сомонӣ)*

➢ Масъалаи 3.

Мақсади дарс: Азхуд кардани гурӯҳбандии воситаҳои хоҷагии ташкилот аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаҳои пайдоиши онҳо.

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондодҳои накшаи 3.1 гурӯҳбандии воситаҳои хоҷагии ташкилотро дар накшаи 3.2 иҷро намоед.

Накшаи 3.1

№ б/т	*Молу мулки ташкилот аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаҳои пайдоиш*	*Маблағ (сомони)*
1	Сузишворӣ	300
2	Қисмҳои эҳтиётӣ	900
3	Бино	5 120
4	Патент	500
5	Маблағгузориҳои дарозмуддати молиявӣ	800

6	Масолеҳи асосӣ	2 000
7	Қарзи дебиторӣ	500
8	Қарзи кредиторӣ	400
9	Таҷҳизот	13 000
10	Маблағгузориҳои кӯтоҳмудати молиявӣ	1 000
11	Сармояи оинннома	16 400
12	Вомҳои дарозмуддат	2 000
13	Воситаҳои нақлиёт	10 000
14	Иҷозатнома	350
15	Маҳсулоти тайёр	2 600
16	Истеҳсолоти нотамом	1 800
17	Сармояи захиравӣ	3 200
18	Қарзҳои кӯтоҳмуддати бонкӣ	5 000
19	Асбобҳои истеҳсолӣ	1 300
20	Нишонаи мол	150
21	Зарф ва масолеҳи зарфӣ	600
22	Хазина	98
23	Сармояи иловагӣ	7 400
24	Вомҳои кӯтоҳмуддат	2 400
25	Масолеҳи ёрирасон	1 000
26	Қарзи назди буҷет оиди андозҳо	1 500
27	Воситаҳои асосии сеххои ёрирасон	2 100
28	Суратҳисоб	2 500
29	Қарзи музди меҳнат	4 600
30	Қарзи дарозмуддати бонкӣ	3 100
31	Молҳо	3 300
32	Ҳисоби асъорӣ	2 000
33	Қарзи суғуртаи иҷтимоӣ	950
34	Фоидаи тақсимнашудаи соли ҳисоботӣ	2 000
35	Хароҷоти давраи оянда	500
36	Асбобҳои хоҷагӣ	882
37	Қарз дар назди ташкилотҳои вобаста	850
38	Пешпардохти гирифташуда	600
39	Хароҷотҳои ташкилӣ	200
40	Обурӯю нуфузи ташкилот	100
41	Қарзҳои назди таъминкунандагон	2 600

42	Даромади давраҳои оянда	600
	Маблағи санҷишӣ	***53 600***

Ҳалли масъала:

Нақшаи 3.2

Воситаҳои хоҷагӣ аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ	*Маблағ (сомонӣ)*	*Сарчашмаҳои пайдоиши молу мулки ташкилот*	*Маблағ (сомонӣ)*
Дороиҳои гардон		**Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
Воситаҳои пулӣ, ҳамагӣ:			
аз ҷумла:			
ЗММ, ҳамагӣ:			
аз ҷумла:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон		**Ӯҳдадориҳои дарозмуддат**	
Дороиҳои ғайригардон			
Воситаҳои асосӣ,			

ҳамагӣ:			
Аз ҷумла:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат	
		Сармояи худӣ	
Дороиҳои ғайримоддӣ, ҳамагӣ:			
аз ҷумла:			
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ:		ҶАМЪ:	

✚ *ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:*

1. Объекти баҳисобгирии муҳосибӣ чист?

А. Фаъолияти хоҷагии корхона ва зерсохторҳои он.

В. Захираҳои иқтисодӣ, гурӯҳбандӣ аз рӯи намуд ва қисмҳо.

C. Амалиётҳои хоҷагӣ ва натиҷаҳои онҳо: таъминот, истеҳсолот, фурӯш ва натиҷаҳои молиявӣ.
D. Амволи корхона, ӯҳдадориҳои он ва амалиётҳои хоҷагии дар ҷараёни фаъолияти он баамаломада.

2. Фанни баҳисобгирии муҳосибӣ чист?

A. Фаъолияти хоҷагии корхона.
B. Амволи корхона ва сарчашмаҳои пайдоиши он.
C. Низоми ахборотии батартибдаровардашуда, ки арзиши амволро аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаи пайдоиши онро инъикос менамояд, амалиётҳои хоҷагӣ ва натиҷаи фаъолияти корхона дар шакли пулӣ бо мақсади иҷроиши нақшаҳо (вазифаҳои) пешбинишуда.
D. Хароҷотҳои истеҳсолӣ ва фурӯши маҳсулот.

3. Амволи (молу мулки) корхона аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавиашон чӣ тарз гурӯҳбандӣ карда мешаванд?

A. Дороиҳои гардон ва ғайригардон.
B. Дороиҳои гайримоддӣ, воситаҳои гардон ва асбобҳои камарзишу тезфарсудашаванда.
C. Асосӣ, гардон, воситаҳои пулии ҷалбкардашуда, активҳои ғайримоддӣ ва молиявӣ; АКТ ва воситаҳои дар ҳисоббаробаркунӣ буда.
D. Воситаҳои гардишии ҷалбкардашуда ва активҳои молиявӣ.

4. Мавҷудият ва таркиби амвол, сарчашмаҳои пайдоиш ва истифодабарии онҳо, ин:

A. Предмети баҳисобгирии муҳосибӣ.
B. Методи баҳисобгирии муҳосибӣ.
C. Амалиётҳои хоҷагӣ.
D. Дороиҳои ташкилот.

5. Маҷмӯи усулҳо ва қоидаҳое, ки бо ёрии он ҳаракати воситаҳои хоҷагидорӣ инъикос меёбад, ин:

A. Объекти баҳисобгирии муҳосибӣ.
B. Предмети баҳисобгирии муҳосибӣ.
C. Методи баҳисобгирии муҳосибӣ.

КИТОБХОНАИ
Донишгоҳи технологии Тоҷикистон
БИБЛИОТЕКА
Технологического университета Таджикистана
ИНВ. №

D. Амалиётҳои хоҷагӣ.

6. Тартиби тафтиши мутобиқати мавҷудияти ҳақиқӣ бо нишондиҳандаҳои баҳисобгирӣ, ин:

A. Ҳуҷҷатноккунӣ.
B. Барӯйхатгирӣ.
C. Калкулятсия.
D. Баҳодиҳӣ.

7. Тартиби инъикоси амвол ва ӯҳдадорнҳои ташкилот бо шакли пулӣ, ин:

A. Барӯйхатгирӣ.
B. Ҳуҷҷатноккунӣ.
C. Баҳодиҳӣ.
D. Калкулятсия.

8. Низоми ягонаи ахборот оиди ҳолати молиявии ташкилот дар давараи муайян, ин:

A. Низоми ҳисобҳо.
B. Сабти дутарафа.
C. Ҳисоботи муҳосибӣ.
D. Ҳуҷҷатноккунӣ.

9. Воситаҳое, ки шакли моддӣ надошта, барои соҳибмулкони он даромад меоранд:

A. Воситаҳои асосӣ.
B. Дороиҳои ғайримоддӣ.
C. Воситаҳои пулӣ.
D. Захираҳои моддию молӣ.

10. Воситаҳое, ки дар як давраи истеҳсолӣ иштирок намуда, арзиши худро пурра ба маҳсулоти нав мегузаронанд:

A. Дороиҳои ғайригардон.
B. Дороиҳои гардон.
C. Воситаҳои пулӣ.
D. Воситаҳои асосӣ.

11. Қарздории ташкилотҳои гуногун ва шахсони алоҳ
дар назди ташкилоти мо:

A. Қарзи кредиторӣ.
B. Қарзи дебиторӣ.
C. Қарзи бонкӣ.
D. Қарзи молиявӣ.

12. Воситаҳои хоҷагӣ аз рӯи сарчашмаи пайдоиш ва
максади истифодабарӣ тақсим мешаванд, ба:

A. Дарозмуддат ва кӯтоҳмуддат.
B. Худӣ ва қарзӣ.
C. Гардон ва ғайригардон.
D. Асосӣ ва ёрирасон.

13. Кадом намуди сармоя аз ҳисоби ҳиссагузории муасс
дар вақти таъсисёбии корхона ташкил карда мешава

A. Сармояи оинномавӣ.
B. Сармояи захиравӣ.
C. Сармояи иловагӣ.
D. Сармояи гардишӣ.

14. Кадом қарзҳо ва вомҳо дар давоми соли ҳисобот
бояд пардохт карда шаванд?

A. Дарозмуддат.
B. Кӯтоҳмуддат.
C. Миёнамӯҳлат.
D. Даврагӣ.

15. Дар ҳолати қарздор будани ташкилот аз дигар
корхонаву муассисаҳо ва шахсони алоҳида, ин қарз

A. Дебиторӣ.
B. Кредиторӣ.
C. Молиявӣ.

16. Ба ҳайати воситаҳои асосӣ чиҳо дохил мешаванд?

A. Воситаҳои меҳнат, ки барои истеҳсоли маҳсулот равона шудаанд (хизмат мерасонанд).

B. Биноҳо, иншоотҳо, мошину таҷҳизотҳои корӣ ва асосӣ, воситаҳои нақлиёт, асбобҳои истеҳсолӣ ва хоҷагӣ, ки аз як сол зиёд хизмат мекунанд.

C. Дороиҳое, ки новобаста аз арзишашон аз як сол зиёд хизмат мерасонанд.

D. Дороиҳои моддие мебошанд, ки барои истифодабарӣ, хизматрасонӣ, ба иҷора додан ва дигар мақсадҳои идоракунӣ пешбинӣ шудаанд.

17. Ба ҳайати АКТ чиҳо дохил мешаванд?

A. Дороиҳое, ки давраи хизматашон аз як сол зиёд аст.

B. Дороиҳое, ки то 800 сомонӣ арзиш доранд.

C. Преметҳое, ки новобаста аз арзишашон давраи хизматашон то як сол аст.

D. Дороиҳое, ки новобаста аз арзишашон давраи хизматашон аз як сол зиёд аст.

18. Маҳсулоти тайёр ва молҳои барои аз нав фурӯхтан пешбинишуда ба кадом гурӯҳи амвол дохил карда мешаванд?

A. Ба дороиҳои гардон.

B. Ба дороиҳои ғайримоддӣ.

C. Ба воситаҳои асосӣ.

D. Ба дороиҳои ғайригардон.

19. Амволи корхона аз рӯи сарчашмаҳои найдоиш чӣ тарз гурӯҳбандӣ карда мешаванд?

A. Худӣ ва қарзӣ.

B. Сармоя ва захираҳо, ӯҳдадориҳои қарзӣ.

C. Ӯҳдадориҳо аз рӯи ҳисоббаробаркуниҳо, вомҳо ва қарзҳои бонкӣ.

D. Фондҳо, захираҳо, фоида, маблағгузории мақсаднок ва дохилшавиҳо.

20. Ба сарчашмаҳо кадом объекти баҳисобгирии муҳосибӣ дохил мешавад?

A. Қарзи дебиторӣ.
B. Ҳисоббаробаркуниҳо бо харидорон аз рӯи молҳои борқардашуда.
C. Қарзи фонди нафақа ва суғуртаи иҷтимоӣ.
D. Истеҳсолоти нотамом.

21. Ба сарчашмаҳои худии амвол чиҳо дохил мешаванд?

A. Сармояи оинномавӣ, фондҳо, захираҳо, фоидаи тақсимнашуда, маблағгузориҳои мақсаднок ва гирифтани воситаҳо ҳамчун тӯҳфа (бебозгашт).
B. Сармояи оинномавӣ, иловагӣ ва захиравӣ.
C. Фондҳои захиравӣ ва иҷтимоӣ, сармояи оинномавӣ.
D. Фоидаи тақсимнашуда, сармояи иловагӣ ва фонди андӯхт.

22. Ба сарчашмаҳои ҷалбкардашуда дохил мешаванд?

A. Қарзҳои кӯтоҳмуддат ва дарозмуддати бонкӣ.
B. Ӯҳдадориҳои дарозмуддати корхона.
C. Қарзҳои бонкӣ, вомҳо ва қарзу ӯҳдадориҳои кредиторӣ.
D. Ӯҳдадориҳои корхона аз рӯи ҳисоббаробаркуниҳо.

23. Кадом ҷараёнҳои хоҷагӣ объекти баҳисобгирии муҳосибӣ ба ҳисоб мераванд?

A. Таъминот ва бор кардани маҳсулот.
B. Таъминот ва фурӯши маҳсулот.
C. Таъминот, истеҳсолот, фурӯш ва натиҷаҳои молиявӣ.
D. Фурӯши маҳсулот ва натиҷаҳои молиявӣ.

24. Методи (усули) баҳисобгирии муҳосибиро пурратар тавсиф диҳед.

A. Ин ҷамъи намуд ва тарзи дуруст бурдани баҳисобгирии муҳосибӣ мебошад.
B. Ин ҷамъбасти тавозунии амвол, ӯҳдадориҳо ва амалиётҳои хоҷагӣ аст.
C. Ин тарзи фаҳмиши дороӣ аст.

D. Ин маҷмӯи тарзҳои ба роҳ мондани баҳисобгирии муҳосибӣ ба воситаи ҳисобҳо, ҳуҷҷатноккунӣ, барӯйхатгирӣ, тавозун, баҳодиҳӣ, калкулятсия, низоми ҳисобҳо ва сабти дутарафа ва ҳисоботи корхона.

25. Кадом элементҳои усули баҳисобгирии муҳосибӣ барои як қатор илмҳои иктисодӣ умумиаид?

A. Тавозун, навишти дутарафа.
B. Баҳодиҳӣ, тавозун, низоми ҳисобҳо.
C. Баҳодиҳӣ, тавозун, калкулятсия, барӯйхатгирӣ.
D. Ҳуҷҷатноккунӣ, барӯйхатгирӣ.

Тест	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ҷавоб	D	C	A	A	C	B	C	C	B	B	B	B	A	B	B	B,D	C	A
Тест	19	20	21	22	23	24	25											
Ҷавоб	A	C	A	C	C	D	D											

МАВЗӮИ 3. ТАВОЗУНИ ҲИСОБДОРӢ

❖ ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО:

➢ Масъалаи 4

Мақсади дарс: Тартиб додани тавозуни ҳисобдорӣ дар аввали соли ҳисоботӣ.

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондодҳои нақшаи 4.1 тавозуни ҳисобдории корхонаро дар аввали соли ҳисоботӣ дар нақшаи 4.2 тартиб диҳед:

Нақшаи 4.1

№ б/т	*Амволи корхона ва ӯҳдадориҳои он*	*Дар аввали сол (сомонӣ)*
1.	Сармояи оинномавӣ	6 000
2.	Воситаҳои пулӣ дар хазина	100
3.	Қарзи харидорон	4 000
4.	Масолеҳи асосӣ	1 800
5.	Қарзи суғуртаи иҷтимоӣ	1 500
6.	Сӯзишворӣ	2 600
7.	Истеҳсолоти нотамом	1 200
8.	Воситаҳои асосӣ	2 800

9.	Масолеҳи ёрирасон	800
10.	Фоидаи тақсимнашуда	1 000
11.	Воситаҳои пулӣ дар бонк	1 400
12.	Қарзҳои таъминкунандагон	2 500
13.	Қарзҳои кӯтоҳмуддати бонкӣ	1 600
14.	Маҳсулоти тайёр	2 100
15.	Вомҳои дарозмуддат	3 400
16.	Молҳо дар анбор	2 300
17.	Асбобҳои хоҷагӣ	900
18.	Қарзи буҷет аз рӯи андозҳо	1 100
19.	Сармояи иловагӣ	1 900
20.	Сармояи захиравӣ	1 000
	Маблағи санҷишӣ	***20 000***

Ҳалли масъала:

Нақшаи 4.2

Дороиҳо	*Дар аввали сол (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар аввали сол (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон		***II.А.Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат***	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои	

		кӯтоҳмуддат:	
		II.Б.. Ӯҳдадо-риҳои дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон			
I.Б.Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат:	
		III.Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		***Ҳамагӣ сармояи худӣ***	
Ҳамагӣ дороиҳо		***Ҳамагӣ ӯҳдадориҳо***	

➢ Масъалаи 5

Мақсади дарс: Тартиб додани тавозуни ҳисобдорӣ дар аввал ва охири соли ҳисоботӣ.

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондодҳои нақшаи 5.1 тавозуни ҳисобдории корхонаро дар аввал ва охири соли ҳисоботӣ тартиб диҳед (нақшаи 5.2):

Нақшаи 5.1

№ б/т	*Воситаҳои хоҷагии корхона ва сарчашмаҳои онҳо*	*Дар аввали сол (сомонӣ)*	*Дар охири сол (сомонӣ)*
1.	Сармояи оинномавӣ	6800	68000
2.	Воситаҳои пулӣ дар хазина	1	10
3.	Қарзи харидорон	417	4170
4.	Қарзи дигар дебиторон	203	2030
5.	Масолеҳи ёрирасон	62	620
6.	Сӯзишворӣ	75	750
7.	Қарзи фонди таъминоти иҷтимоӣ	48	480
8.	Қарзи музди меҳнат	234	2340
9.	Истеҳсолоти нотамом	202	2020
10.	Воситаҳои асосӣ	6000	60000
11.	Масолеҳи асосӣ	300	3000
12.	Фоидаи тақсимнашуда	120	1200
13.	Воситаҳои пулӣ дар бонк	140	1400
14.	Қарзи таъминкунандагон	132	1320
15.	Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ	100	1000
16.	Маҳсулоти тайёр	410	4100
17.	Вомҳои дарозмуддат	450	4500
18.	Молҳои боркардашуда	250	2500
19.	Нимтайёрҳои истеҳсоли худӣ	282	2820
20.	Асбобҳои хоҷагӣ	73	730
21.	Андоз барои пардохт	46	460
22.	Сармояи иловагӣ	80	800
23.	Сармояи захиравӣ	215	2150
24.	Маблағгузориҳои мақсаднок	140	1400
25.	Даромади давраҳои оянда	50	500
	Маблағи санҷишӣ	**8415**	**84150**

Ҳалли масъала:

Нақшаи 5.2

Дороиҳо	*Дар аввали сол (сомонӣ)*	*Дар охири сол (сомонӣ)*	*Уҳдадориҳо*	*Дар аввали сол (сомонӣ)*	*Дар охири сол (сомонӣ)*
I. А. Дороиҳои гардон			**II.А. Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**		
			Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:		
			II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат		
Ҳамагӣ дороиҳои гардон					
I.Б.Дороиҳои ғайригардон:					
			Ҳамагӣ		

			ӯҳдадориҳои дарозмуддат:		
			III. Сармояи худӣ		
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:			**Ҳамагӣ сармояи худӣ**		
ҶАМЪ			ҶАМЪ		

➢ **Масъалаи 6**

Мақсади дарс: Азхуд кардани шаклҳои тагирёбии тавозуни ҳисобдорӣ бо таъсири амалиётҳои хоҷагидорӣ.

Талаб карда мешавад: 1. Дар асоси нишондодҳои нақшаи 6.1 тавозуни корхонаро дар аввали соли ҳисоботӣ (нақшаи 6.2) тартиб диҳед:

Нақшаи 6.1

№ б/т	*Воситаҳои хоҷагии корхона ва сарчашмаҳои онҳо*	*Маблағ (сомонӣ)*
1.	Воситаҳои асосӣ	7800
2.	Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ	2500
3.	Сармояи оинномa	10000
4.	Воситаҳои пулӣ дар бонк	1800
5.	Қарзи музди меҳнат	850
6.	Маҳсулоти тайёр	1500
7.	Воситаҳои пулӣ дар хазина	700
8.	Сармояи иловагӣ	1400
9.	Масолеҳ	2800

10.	Қарзи таъминкунандагон	1200
11.	Истеҳсолоти нотамом	1500
12.	Фоидаи тақсимнашуда	2050
13.	Қарзи харидорон	1900
	Маблағи санҷишӣ	**18000**

Тавозуни ҳисобдорӣ

Нақшаи 6.2

Дороиҳо	*Дар аввали сол (сомонӣ*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар аввали сол (сомонӣ)*
I.A. Дороиҳои гардон:		**II.A.Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон			
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи	

		худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

2. Мувофиқи амалиётҳои гузаронидашуда (нақшаи 6.3), алоқамандии ҳисобҳоро муайян намоед ва тағирёбии тавозунро дар нақшаи 6.4. инъикос намоед.

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ

Нақшаи 6.3

№ амалиёт	*Мазмуни амалиёт*	*Маблағ (сомонӣ)*	*Алоқамандии ҳисобҳо*	
			Дебет	*Кредит*
1	Аз таъминкунандагон масолеҳ дохил шуд	1 500		
2	Аз сураҳисоб ба таъминкунандагон барои масолеҳи дохилшуда маблағ пардохта шуд	1 200		
3	Аз анбор ба истеҳсолот масолеҳ дода шуд	3 000		
4	Аз хазина барои Сафаров маблағи сафари хизматӣ дода шуд	500		
5	Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ гирифта шуд	3 500		
6	Аз суратҳисоб ба хазина барои додани музди меҳнат маблағ дохил шуд	850		
7	Аз хазина музди меҳнати коргарон пардохта шуд	850		
8	Аз истеҳсолот ба анбор маҳ-	4 000		

	сулоти тайёр дохил шуд			
9	Ба харидорон маҳсулоти тайёр фурӯхта шуд	2 000		
10	Маблағи маҳсулоти фурӯхташуда ба суратҳисоб дохил шуд	3 900		
11	Қисми қарзи кӯтоҳмуддати банк баргардонида шуд	2 500		
12	Аз ҳисоби фоидаи тақсимнашуда, сармояи захиравӣ ташкил карда шуд	1000		

Шакли тағирёбии тавозун бо таъсири амалиётҳои хоҷагидорӣ

Нақшаи 6.4

№ амалиёт	*Тағирёбии тавозуни муҳосибӣ*				*Шакли тағирёбӣ*
	Дороиҳо		*Ӯҳдадориҳо*		
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Намудҳои амалкунандаи тавозуни ҳисобдорӣ кадомҳоянд?

A. Ибтидоӣ (аввала), моҳона, семоҳа (кварталӣ), солона.

B. Солона, ибтидоӣ, тақсимкунӣ.

C. Даврагӣ, маҷмӯӣ, барҳамдиҳӣ.

D. Даврагӣ, солона, дохилкунӣ, тақсимкунӣ (ҷудокунӣ), барҳамдиҳӣ, ҷамъбастӣ.

2. Тавозуни ҳисобдориро тавсиф диҳед:

A. Ин ҷамъбасти маҷмӯи нишондиҳандаҳо, ки ҳайати амволи (молу мулки) корхонаро дар шакли пулӣ инъикос менамоянд.

B. Ин усули тавозунии инъикоси ахборот дар давраи ҳисоботӣ мебошад.

C. Ин ҷамъбасти захираҳои корхона (дороиҳои он) ва ӯҳдадориҳо дар давраи муайяншуда мебошад.

D. Ин шакли иқтисодии гурӯҳбандӣ ва ҷамъбастии амвол аз рӯи ҳайат ва ҷойгиршавӣ ва сарчашмаҳои пайдоиши он дар шакли пулӣ ва дар санаи муайян тартибдодашуда.

3. Тавозуни ҳисобдорӣ ин ҳуҷҷати:

A. Баҳисобгирӣ.
B. Ҳисоботӣ
C. Ояндабинӣ.
D. Ибтидоӣ.

4. Қисми чапи тавозуни ҳисобдорӣ чӣ ном дорад?

A. Дебет.
B. Кредит.
C. Дороиҳо.
D. Ӯҳдадориҳо.

5. Қисми рости тавозуни ҳисобдорӣ чӣ ном дорад?

A. Дороиҳо.
B. Дебет.
C. Кредит.
D. Ӯҳдадориҳо.

6. Ҷамъи дороиҳои тавозуни ҳисобдорӣ бояд:

A. Аз ҷамъи ӯҳдадориҳо кам бошад.
B. Аз ҷамъи ӯҳдадориҳо зиёд бошад.
C. Баробари ҷамъи ӯҳдадориҳо бошад.
D. Ба ҷамъи ӯҳдадориҳо баробар набошад.

7. Тавозуни ҳисобдорӣ инъикос менамояд:

A. Ҳолати воситаҳои хоҷагӣ ва сарчашмаҳои онро дар санаи муайян.
B. Пайдарпаии иҷрои амалиётҳои хоҷагидорӣ дар давраи ҳисоботӣ.
C. Ҳайати микдори воситаҳои ташкилот.
D. Ҳайати сифатии сарчашмаҳои амволи ташкилот.

8. Ба дороиҳои ғайригардон дохил мешаванд:

A. Сармояи оинномавӣ.
B. Воситаҳои пулӣ дар хазина.
C. Воситаҳои пулӣ дар бонк.
D. Дороиҳои ғайримоддӣ.

9. Ба дороиҳои ғайриғардон дохил мешаванд:

A. Фоидаи тақсимнашуда.
B. Захираҳои моддию молӣ.
C. Воситаҳои асосӣ.
D. Сармояи захиравӣ.

10. Ба дороиҳои гардон дохил мешаванд:

A. Захираҳои моддию молӣ.
B. Фоидаи тақсимнашуда.
C. Сармояи захиравӣ.
D. Воситаҳои асосӣ.

11. Ба дороиҳои гардон дохил мешаванд:

A. Сармояи оинномавӣ.
B. Воситаҳои пулӣ дар хазина.
C. Сармояи иловагӣ.
D. Дороиҳои ғайримоддӣ.

12. Ба ӯҳдадориҳои худӣ дохил мешаванд:

A. Сармояи оинномавӣ.
B. Музди меҳнат барои пардохт.
C. Воситаҳои асосӣ.
D. Андоз барои пардохт.

13. Ба ӯҳдадориҳои қарзӣ дохил мешаванд:

A. Сармояи захиравӣ.
B. Қарзҳои бонкӣ ва вомҳо.
C. Воситаҳои асосӣ.
D. Дороиҳои гайримоддӣ

14. Вобаста ба вақти тартибдиҳӣ тавозуни ҳисобдорӣ, мешавад:

A. Ибтидоӣ.
B. Гардишӣ.
C. Бақиявӣ.
D. Ҷамъбастӣ.

15. Аз рӯи ҳаҷми ахборот тавозуни ҳисобдорӣ тақсим мешавад, ба:

A. Якҷоя.
B. Алоҳида.
C. Тавозуни соф (нетто)
D. Ҷамъбастӣ.

16. Муайян кунед, ки кадоме аз ин бобҳо ва ғурӯҳҳо ба ҳайати ӯҳдадориҳои тавозуни ҳисобдорӣ дохил мешаванд.

A. Дороиҳои ғайригардон, воситаҳои асосӣ.
B. Воситаҳои пулӣ, маблағгузориҳои кӯтоҳмуддати молиявӣ.
C. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат ва кӯтоҳмуддат.
D. Захираҳо, хароҷотҳо, андоз аз арзиши иловашуда аз рӯи молу масолеҳи қимматноки харидашуда.

17. Дар кадом боби тавозуни ҳисобдорӣ маблағи дороиҳои гардон нишон дода мешаванд?

A. Боби I.A.
B. Боби II.A.
C. Боби III
D. Боби I.Б

18. Дар кадом қисми тавозуни ҳисобдорӣ қарзҳои кредитории таъминкунандагон ва муассисаҳои молиявӣ нишон дода мешавад?

A. Дар боби I.A. дороиҳо.
B. Дар боби II. A. ӯҳдадориҳо.
C. Дар боби I.Б. дороиҳо.
D. Дар боби III сармояи худӣ.

19. Дар кадом боби тавозуни ҳисобдорӣ қарзҳои дебиторӣ нишон дода мешаванд?

A. Дар боби I.A. дороиҳои тавозун.
B. Дар боби II.Б. ӯҳдадориҳои тавозун.
C. Дар боби I.Б. дороиҳои тавозун.
D. Дар боби III ӯҳдадориҳои тавозун.

20. Тавозуни ибтидоӣ бо кадом мақсад тартиб дода мешавад?

A. Барои ҷамъбасткунӣ дар охири сол.
B. Дар ҳолати сохтан ё азнавсозии корхонаи пештар амалкунанда.
C. Дар ҳолати барҳамдиҳии корхонаи амалкунанда.
D. Барои банақшагирии фаъолияти молиявию хоҷагии корхона.

21. Тавозуни ҳисобдорӣ аз чанд боб иборат аст?

A. Чор боб.
B. Ду боби дороиҳо ва се боби ӯҳдадориҳо.
C. Панҷ боб.
D. Се боби дороиҳо.

22. Кадом баробариҳо барои тавозуни ҳисобдорӣ ҳатмианд?

A. Баробарии ҷамъи боби I.Б. дороиҳо ва боби II.Б. ӯҳдадориҳо.
B. Баробарии ҷамъи боби I.A. дороиҳо ва боби III ӯҳдадориҳо.
C. Баробарии ҷамъи дороиҳо ва ӯҳдадориҳои тавозун (арзи тавозун).

D. Баробарии ҷамъи боби I.Б дороиҳо ва боби II.Б. ӯҳдадориҳои тавозун.

23. Тавозуне, ки дар он моддаҳои «Истеҳлоки воситаҳои асосӣ», «Фарсудашавии асбобҳои камарзишу тезфарсудашаванда», «Истеҳлоки дороиҳои ғайримоддӣ» вуҷуд надоранд, кадом намуди тавозун аст?

A. Тавозуни аввала (ибтидоӣ).
B. Тавозуни брутто.
C. Тавозуни ҷамъбастӣ (хулосавӣ).
D. Тавозуни нетто (соф).

24. Тавозуни барҳамдиҳӣ дар кадом ҳолат тартиб дода мешавад?

A. Агар корхона ба муфлисшавӣ наздик бошад.
B. Дар ҳолати тақсим шудани як корхона ба якчанд корхонаҳои мустақил.
C. Дар аввали давраи тақсимшавии корхона.
D. Барои ҷамъбасткунии соли ҳисоботӣ.

25. Моддаҳои тавозуни ҳисобдорӣ чи хел гӯруҳбандӣ карда мешаванд?

A. Захираҳо, активҳо, уҳдадориҳо.
B. Дороиҳои гардон, ғайригардон, ӯҳдадориҳои ҷорӣ, дарозмуддат ва сармояи худӣ.
C. Предметҳое, ки вобаста аз арзишашон аз 1 сол зиёд хизмат мерасонанд.
D. Амалиётҳои хоҷагӣ ва натиҷаҳои онҳо: таъминот, истеҳсолот, фурӯш.

26. Бо таъсири амалиётҳои хоҷагӣ чанд шакли тағирёбӣ дар тавозуни ҳисобдорӣ вуҷуд дорад?

A. 3.
B. 4
C. 7
D. 10.

27. Шакли якуми тағйирёбии тавозуни ҳисобдорӣ дар натиҷаи таъсири амалиёти хоҷагидориро муайян намоед?

A. Дар тарафи ӯҳдадориҳо бо маблағи муайян зиёд мешавад.

B. Дар ҳарду тарафи тавозун бо маблағи баробар, маблағи умумии тавозун кам мешавад.

C. Ба моддаҳои тарафи дороиҳо таъсир расонида, дар натиҷа як модда зиёд шуда дигараш кам мешавад, маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ тағйир намеёбад.

D. Дар ҳарду тарафи тавозун бо маблағи баробар маблағи умумии тавозун зиёд мешавад.

28. Шакли дуюми тағйирёбии тавозуни ҳисобдорӣ дар натиҷаи таъсири амалиёти хоҷагидориро муайян намоед?

A. Дар қисми ӯҳдадориҳо бо маблағи муайян зиёд мешавад.

B. Ба моддаҳои қисми ӯҳдадориҳо таъсир расонида, дар натиҷа як модда зиёд шуда дигараш кам мешавад, маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ тағйир намёбад.

C. Дар ҳарду тарафи тавозун бо маблағи баробар маблағи умумии тавозун кам мешавад.

D. Дар ҳарду тарафи тавозун бо маблағи баробар маблағи умумии тавозун кам мешавад.

29. Шакли сеюми тағйирёбии тавозуни ҳисобдорӣ дар натиҷаи таъсири амалиёти хоҷагидориро муайян намоед?

A. Ба моддаҳои қисми ӯҳдадориҳо таъсир расонида, дар натиҷа як модда зиёд шуда дигараш кам мешавад, маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ тағйир намеёбад.

B. Ба моддаҳои қисми дороиҳо таъсир расонида, дар натиҷа як модда зиёд шуда дигараш кам мешавад, маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ тағйир намеёбад

C. Ба моддаҳои қисми дороиҳо ва ӯҳдадориҳо таъсир расонида, дар натиҷа ҳарду модда зиёд мешавад,

маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ зиёд мешавад, вале баробарии тавозун бетағир мемонад.

D. Дар ҳарду тарафи тавозун бо маблағи баробар маблағи умумии тавозун кам мешавад.

30. Шакли чоруми тағйирёбии тавозуни ҳисобдорӣ дар натиҷаи таъсири амалиёти хоҷагидориро муайян намоед?

A. Ба моддаҳои қисми дороиҳо ва ӯҳдадориҳо таъсир расонида, дар натиҷа ҳарду модда кам мешаванд, маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ кам мешавад, вале баробарии тавозун бетағир мемонад.

B. Дар ҳарду тарафи тавозун бо маблағи баробар маблағи умумии тавозун зиёд мешавад.

C. Ба моддаҳои қисми ӯҳдадориҳо таъсир расонида, дар натиҷа як модда зиёд шуда дигараш кам мешавад, маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ тағйир намеёбад.

D. Ба моддаҳои қисми дороиҳо таъсир расонида, дар натиҷа як модда зиёд шуда дигараш кам мешавад, маблағи умумии тавозуни ҳисобдорӣ тағйир намеёбад

31. Формулаи баробарии тавозунӣ чӣ тавр ифода карда мешавад?

A. Ӯҳдадориҳо=Дороиҳо+Сармояи худӣ.

B. Дороиҳо = Ӯҳдадориҳо + Сармояи худӣ.

C. Дороиҳо + Ӯҳдадориҳо = Сармояи худӣ.

D. Ӯҳдадориҳо – Дороиҳо = Сармояи худӣ.

32. Сармояи худӣ баробар аст:

A. Сармояи худӣ =Дороиҳо+ Ӯҳдадориҳо

B. Сармояи худӣ = Дороиҳо – Ӯҳдадориҳо

C. Дороиҳо + Ӯҳдадориҳо = Сармояи худӣ.

D. Ӯҳдадориҳо – Дороиҳо = Сармояи худӣ.

33. Амалиёти хоҷагии «Дохилкунии воситаҳои асосии ҳисобнашуда, ки дар рафти барӯйхатгирӣ муайян шудаанд»

ба кадом шакли тағирёбии тавозуни ҳисобдорӣ дохил мешавад?

A. Ба шакли якум.
B. Ба дуюм шакл.
C. Ба чорум шакл.
D. Ба шакли сеюм.

34. Амалиёти хоҷагии «Дохилкунии молҳо дар вақти аз ҳисоб баровардани ДКТ-и корношоям ба кадом шакли тагирёбии тавозун дар натиҷаи таъсири амалиётҳои хоҷагӣ дохил мешавад?

A. Ба шакли дуюм.
B. Ба шакли якум.
C. Ба шакли сеюм.
D. Ба шакли чорум.

35. Амалиёти хоҷагии «Аз хазина додани музди меҳнат ба коркунони корхона» ба кадом шакли тагирёбии тавозун дар натиҷаи таъсири амалиётҳои хоҷагӣ дохил мешавад?

A. Ба шакли якум.
B. Ба шакли дуюм.
C. Ба шакли сеюм.
D. Ба шакли чорум.

36. Амалиёти хоҷагии «Ҳисобкуиии рухсатӣ аз ҳисоби захираи нардохти рухсатиҳо» ба кадом шакли тагирёбии тавозун дар натиҷаи таъсири амалиётҳои хоҷагӣ дохил мешавад?

A. Ба шакли якум.
B. Ба шакли дуюм.
C. Ба шакли сеюм.
D. Ба шакли чорум.

Тест	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ҷавоб	D	D	B	C	D	C	A	D	C	A	B	A	B	A	C,D	C	A	B
Тест	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
Ҷавоб	A	B	B,C	C	D	B	B	B	C	B	C	A	B	B	D	B	D	B

МАВЗӮИ 4. НИЗОМИ ҲИСОБҲО ВА САБТИ ДУТАРАФА.

❖ ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО:

➢ Масъалаи 7

Мақсади дарс: Азхуд кардани инъикоси амалиётҳои хоҷагӣ дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондодҳои нақшаи 7.1:

- ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибиро кушоед;
- дар ҳисобҳои ҳисобдорӣ амалиётҳои хоҷагидориро бо сабти дутарафа инъикос намоед;
- гардиш ва бақияи охири ҳисобҳоро ҳисоб кунед;
- мувофиқи бақияи ҳисобҳо тавозуни корхонаро дар санаи 1 феврали соли 2011 тартиб диҳед.

Маълумот барои ҳалли масъала:

Тавозуни ҳисобдории корхона дар санаи 1 январи соли 2011

Нақшаи 7.1

Дороиҳо	*Маблағ (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Маблағ (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон		**II.А. Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
Масолеҳ	3 500	Қарзи музди меҳнат	2 500
Хазина	500	Қарзи таъминкунандагон	1 500
Суратҳисоб	15 000		
Ҳамагӣ боби I.А.	**19 000**	**Ҳамагӣ боби II.А.**	**4 000**
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:		**II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат**	
Воситаҳои асосӣ	6 000		
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ боби I.Б.	**6 000**	Сармояи оинннома	**21 000**
		Ҳамагӣ боби III	**21 000**
ТАВОЗУН	**25 000**	ТАВОЗУН	**25 000**

Ҳалли масъала:

Масолеҳ

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Қарзи музди меҳнат

Дебет	Кредит
	Ба -

Хазина

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Қарзи таъминкунандагон

Дебет	Кредит
	Ба -

Суратҳисоб

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Сармояи оинномавӣ

Дебет	Кредит
	Ба -

Воситаҳои асосӣ

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ дар моҳи январи 2011

Нақшаи 7.2

№ амалиёт	Мазмуни амалиёт	Маблағ (сомонӣ)	Алоқамандии ҳисобҳо	
			Дебет	Кредит
1	Аз анбор ба истеҳсолот масолеҳ дода шуд	3 000		
2	Аз суратҳисоб ба таъминкунандагон барои масолеҳи дохилшуда маблағ пардохта шуд	1 500		
3	Аз суратҳисоб ба хазина барои додани музди меҳнат маблағ дохил шуд	2500		
4	Аз хазина музди меҳнати коргарон пардохта шуд	2500		
5	Қарзи дарозмуддати бонкӣ гирифта шуд	5 000		
6	Аз истеҳсолот маҳсулоти тайёр дохил шуд	2 000		
7	Маҳсулоти тайёр ба харидорон фурӯхта шуд	1800		
8	Маблағи маҳсулоти фурӯхташуда ба суратҳисоб дохил шуд	1 800		

Варақаи гардишӣ аз рӯи ҳисобҳои таркибӣ

Нақшаи 7.3

Рақам ва номгӯи ҳисобҳо	Бақия дар 1 январ		Гардиш дар моҳи январ		Бақия дар 1 феврал	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит

Тавозуни ҳисобдории корхона дар 1 феврали соли 2011

Нақшаи 7.4

Дороиҳо	*Маблағ (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Маблағ (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон		**II.А.Ӯҳдадориҳо и кӯтоҳмуддат**	
Ҳамагӣ боби I.А.		**Ҳамагӣ боби II. А.**	
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:		**II.Б.Ӯҳдадориҳо и дарозмуддат**	
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ боби I.Б.			
		Ҳамагӣ боби III	
ТАВОЗУН		ТАВОЗУН	

➢ Масъалаи 8.

Мақсади дарс: Азхуд кардани инъикоси амалиётҳои хоҷагидорӣ дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондодҳои нақшаи 8.1:

- тавозуни ибтидоии корхонаро дар санаи 1 январи соли 2011 тартиб диҳед:

- ҳисобҳои ҳисобгирии муҳосибиро дар асоси тавозун кушоед;
- дар ҳисобҳои ҳисобдорӣ амалиётҳои хоҷагиро бо навишти дутарафа инъикос намоед;
- гардиш дар моҳ ва бақияи охири ҳисобҳоро ҳисоб кунед;
- варақаи гардиширо пур кунед;
- мувофиқи бақияи ҳисобҳо тавозуни корхонаро дар санаи 1 феврали соли 2011 тартиб диҳед.

Нақшаи 8.1

№ б/т	*Воситаҳои хоҷагии корхона ва сарчашмаҳои пайдоиши онҳо*	*Маблағ (сомонӣ)*
1.	Воситаҳои асосӣ	538 000
2.	Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ	6 000
3.	Сармояи оинномa	621 320
4.	Суратҳисоб	51 050
5.	Қарзи музди меҳнат	20 200
6.	Хазина	80
7.	Сӯзишворӣ	12 000
8.	Масолеҳ	75 100
9.	Қарзи таъминкунандагон	15 600
10.	Истеҳсолоти нотамом	16 890
11.	Фоидаи тақсимнашуда	23 000
12.	Қарзи харидорон	150
13.	Қарзи шахсони ҳисоботӣ	100
14.	Қарз дар назди буҷет	780
15.	Қарзи суғуртаи иҷтимоӣ	6 470
	Маблағи санҷишӣ	**693 370**

Тавозуни ҳисобдорӣ

Нақшаи 8.2

Дороиҳо	*Дар аввали сол (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар аввали сол (сомонӣ)*
I.A. Дороиҳои гардон		**II.A.Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	

		Ҳамагӣ ӯҳдориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдориҳои дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон			
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ ӯҳдориҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

Дебет (Дт)	**Кредит (Кт)**	**Дебет**	**Кредит**
Ба -			***Ба -***

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Мувофиқи амалиётҳои гузаронидашуда (нақшаи 8.3), алоқамандии ҳисобҳоро муайян намоед ва дар варақаи гардишӣ нақшаи 8.4 инъикос намоед.

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ

Нақшаи 8.3

№ амалиёт	Мазмуни амалиёт	Маблағ (сомонӣ)	Алоқаманд ии ҳисобҳо	
			Дебет	Кредит
1	Аз сураҳисоб маблағ пардохта шуд: а) ба таъминкунандагон барои масолеҳи дохилшуда б) қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ в) қарзи буҷет	15 000 6 000 780		
2	Аз анбор ба истеҳсолот дода шуд: а) масолеҳ б) сӯзишворӣ	10 000 6 000		
4	Аз суратҳисоб ба хазина барои додани музди меҳнат ва сафари хизматӣ маблағ дохил шуд	22 000		
5	Аз хазина дода шуд: а) барои Сафаров маблағи сафари хизматӣ б) музди меҳнати коргарон	850 20 200		
6	Аз истеҳсолот ба анбор маҳсулоти тайёр дохил шуд	30 000		

Варақаи гардишӣ аз рӯи ҳисобҳои таркибӣ

Нақшаи 8.4

Рақам ва номгӯи ҳисобҳо	*Бақия дар 1 январ*		*Гардиш дар моҳи январ*		*Бақия дар 1 феврал*	
	Дебет	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*

Тавозуни ҳисобдорӣ

Дороиҳо	*Дар охири сол (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар охири сол (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон		**II.А. Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон			

I.Б.Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

➢ Масъалаи 9.

Мақсади дарс: Азхуд кардани инъикоси амалиётҳои хоҷагӣ дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ

Талаб карда мешавад: Мувофиқи нишондодҳои накшаи 9.1:

- тавозуни ибтидоии ҳисобдории корхонаро дар санаи 1 январи соли 2011 тартиб диҳед:
- ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибиро дар асоси тавозун кушоед;
- дар ҳисобҳои ҳисобдорӣ амалиётҳои хоҷагиро дар варақаи шоҳмотӣ ҳисоб кунед;
- гардиш ва бақияи охири ҳисобҳоро ҳисоб кунед;
- варақаи гардиширо пур кунед;
- мувофиқи бақияи ҳисобҳо тавозуни корхонаро дар санаи 1 феврали соли 2011 тартиб диҳед.

Нақшаи 9.1

№ б/т	Рақами сҳисобҳои таркибӣ	Номгуи ҳисоб	Маблағ (сомонӣ)
1.	10710	Молҳо	55 000
2.	22110	Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ	250 000
3.	33000	Сармояи оиннома	301 000
4.	11000	Воситаҳои асосӣ	460 000
5.	10730	Истеҳсолоти нотамом	8 000
6.	10740	Маҳсулоти тайёр	75 800
7.	22010	Ҳисобҳо барои пардохт	19 000
8.	22220	Маош барои пардохт	20 000
9.	10100	Воситаҳои пулӣ дар хазина	2 000
10.	10200	Воситаҳои пулӣ дар бонк	225 000
11.	22620	Қарзи дарозмуддати бонкӣ	235 800
		Маблағи санҷишӣ	**825 800**

Тавозуни ҳисобдорӣ

Нақшаи 9.2

Дороиҳо	*Дар аввали сол (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар аввали сол (сомонӣ)*
I.A. Дороиҳои гардон		**II.А. Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои	

		дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон			
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ пассивҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)

Дебет	Кредит

Ба -	

	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Дебет (Дт)	Кредит (Кт)
Ба -	

Дебет	Кредит
	Ба -

Мувофиқи амалиётҳои гузаронидашуда (нақшаи 9.3), алоқамандии ҳисобҳоро муайян намоед ва дар нақшаи 9.4 ведомости шоҳмотӣ инъикос намоед.

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ

Нақшаи 9.3

№ амалиёт	Мазмуни амалиёт	Маблағ (сомонӣ)	Алоқамандии ҳисобҳо	
			Дебет	Кредит
1	Аз таъминкунандагон ба анбор мол дохил шуд	4 000		
2	Аз анбор ба истеҳсолот мол дода шуд	10 000		
3	Аз истеҳсолот ба анбор маҳсулоти тайёр дохил шуд	15 000		
4	Аз суратҳисоб ба хазина барои додани музди меҳнат маблағ дохил шуд	20 000		
5	Музди меҳнати коргарон пардохта шуд	20 000		
6	Қарзи дарозмуддати бонк пардохта шуд	50 000		
7	Аз суратҳисоб қисми қарзи таъминкунандагон пардохта шуд	6 000		
	Аз бонк қарзи кӯтоҳмуддат гирифта шуд	30 000		

Ведомости шоҳмотӣ

Нақшаи 9.4

Кт / Дт												

Варақаи гардишӣ аз рӯи ҳисобҳои таркибӣ

Накшаи 9.5

Рақам ва номгӯи хисобҳо	*Бақия дар 1 январ*		*Гардиш дар моҳи январ*		*Бақия дар 1 феврал*	
	Дебет	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*

Тавозуни ҳисобдорӣ дар санаи 1-уми феврали с.2011

Дороиҳо	*Дар охири моҳ (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар охири моҳ (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон		**II.А. Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон			
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ пассивҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	

Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Нақши ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибиро дар низоми ҳисобдорӣ муайян намоед?

A. Барои ҷамъбасти нишондиҳандаҳои амалиётҳои хоҷагӣ дар давраи ҳисоботӣ хизмат мекунанд.
B. Барои инъикос намудани амалиётҳои хоҷагӣ дар давоми соли ҳисоботӣ хизмат мекунанд.
C. Барои гурӯҳбандии амвол, инъикоси ҷорӣ ва назорат ва батартиб даровардани амалиётҳои хоҷагӣ мувофиқи аломатҳои якхелаи сифатӣ хизмат мерасонанд.
D. Ҳисобҳо –ин тарзи баҳисобгирии нишондодҳои таҳлилӣ.

2. Ҳисоби дороиҳоро чӣ хел муайян менамоянд?

A. Мувофиқи мазмуни иқтисодӣ, қисми дороиҳои тавозун, дорои бақияи дебетӣ мебошанд.
B. Аз рӯи журнал-ордерҳо, варақаҳои ёрирасон, тавозун.
C. Мувофиқи ҳисобот, аз рӯи нақшаи баҳисобгирии муҳосибӣ, мувофиқи номгӯи ҳисобҳои баҳисобгирии таҳлилӣ.
D. Аз рӯи алоқамандии нишондиҳандаҳои байни ҳисобҳои таркибӣ ва таҳлилии варақаҳои гардишӣ ва шоҳмотӣ.

3. Ҳисоби ӯҳдадориҳоро чӣ тавр муайян мекунанд?

A. Аз рӯи номи ҳисобҳо, гардиши кредитӣ, қисми ӯҳдадориҳои тавозунро инъикос менамоянд.
B. Мувофиқи бақияи кредитӣ, аз рӯи мазмуни иқтисодӣ, гардиши дебетӣ доранд.

C. Мувофиқи китоби асосӣ, варақаи гардишӣ, қисми дороиҳои тавозунро нишон медиҳанд.
D. Мувофиқи сарчашмаҳои бавуҷудоии (пайдоиши) амвол, қисми ӯҳдадориҳои тавозун, бақияи кредитӣ доранд.

4. Алокамандии байни ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ бо тавозуни ҳисобдорӣ дар чӣ ифода меёбад?

A. Дар асоси ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ моддаҳои тавозуни ҳисобдорӣ кушода мешаванд.
B. Дар асоси гардишҳои дебетӣ ва кредитии ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ тавозуни ҳисобдорӣ тартиб дода мешавад.
C. Мувофиқи моддаҳои тавозуни ҳисобдорӣ ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ кушода мешаванд ва дар асоси бақияи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ тавозуни ҳисобдорӣ тартиб дода мешавад.
D. Ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва моддаҳои тавозуни ҳисобдорӣ тағирёбии ҷории амволро инъикос менамоянд.

5. Фаркияти байни ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва тавозуни ҳисобдорӣ дар чӣ ифода меёбад?

A. Тавозуни ҳисобдорӣ ҷамъбасти нишондиҳандаҳоро инъикос мекунад, ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ бошанд – тағирёбии ҷории амвол аз рӯи ҳайат (таркиб) ва ҷойгиршавиро.
B. Дар асоси бақияи ҳисобҳо тавозун тартиб дода мешавад, дар асоси бақияи моддаҳои тавозун ҳисобҳо кушода мешаванд.
C. Ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ барои баҳисобгирии амалиётҳои хоҷагӣ истифода бурда мешаванд, тавозун бошад барои тартиб додани ҳисобот хизмат мекунад.
D. Ҳисобҳои муҳосибӣ амалиётҳои хоҷагии ҷориро аз рӯи амвол ва ҷамъбасти нишондиҳандаҳоро дар давраи ҳисоботӣ дар шакли пулӣ, аслӣ ва меҳнатӣ инъикос менамоянд. Дар тавозун фақат ҷамъбасти нишондиҳандаҳо,

ки ҳамчун асос барои таҳлили фаъолияти корхона хизмат мекунанд, инъикос мешавад.

6. Тартиби дурусти навишти ҳисобҳои баҳисобгирии дороиҳоро муайян намоед?

A. Дар ҳисобҳои дороиҳо бақияи аввала дар кредит навишта мешавад, зиёдшавӣ-дар дебет, камшавӣ дар кредит.
B. Дар ҳисоби дороиҳо бақияи аввала дар кредит, зиёдшавӣ дар кредит, камшавӣ дар дебет навишта мешавад.
C. Дар ҳисоби дороиҳо бақияи аввала дар дебет, зиёдшавӣ дар дебет, камшавӣ –дар кредит навишта мешавад.
D. Дар ҳисоби дороиҳо бақияи аввала дар дебет, зиёдшавӣ дар кредит, камшавӣ –дар дебет навишта мешавад.

7. Бақияи охирро дар ҳисобҳои дороиҳо чӣ тавр муайян мекунанд?

A. Аз гардиши кредитӣ гардиши дебетиро тарҳ кардан лозим аст.
B. Аз гардиши дебетӣ гардиши кредитиро тарҳ (кам) кардан лозим аст.
C. Бақияи аввала, ҷамъи гардиши дебетӣ, ҷамъ гардиши кредитӣ.
D. Ба бақияи аввалаи дебетӣ гардиши дебетиро ҷамъ карда, гардиши кредитиро тарҳ мекунанд.

8. Бақияи охири ҳисобҳои ӯҳдадориҳоро чӣ тавр муайян менамоянд?

A. Ба бақияи аввалаи кредитӣ гардиши кредитӣ ҷамъ карда шуда, гардиши дебетӣ тарҳ (кам) карда мешавад.
B. Ба бақияи аввалаи кредитӣ гардиши дебетӣ ҷамъ карда шуда, гардиши кредитӣ кам карда мешавад.
C. Аз гардиши кредитӣ гардиши дебетӣ тарҳ карда мешавад.
D. Аз гардиши дебетӣ гардиши кредитӣ кам карда мешавад.

9. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии воситаҳои хоҷагидорӣ (дороиҳо):

A. Активӣ
B. Пассивӣ
C. Дебетӣ.
D. Кредитӣ.

10. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии ӯҳдадориҳо:

A. Дебетӣ.
B. Активӣ
C. Пассивӣ
D. Кредитӣ.

11. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии сармояи худӣ:

A. Пассивӣ
B. Дебетӣ.
C. Активӣ
D. Кредитӣ.

12. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии даромадҳо:

A. Активӣ
B. Пассивӣ
C. Дебетӣ.
D. Кредитӣ.

13. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии хароҷотҳо:

A. Пассивӣ
B. Активӣ
C. Кредитӣ
D. Дебетӣ.

14. Барои муайян кардани бакияи охири ҳисоби дороиҳо кадом баробарӣ истифода бурда мешавад?

A. Бо = Гд + Гк – Ба
B. Бо =Ба + Гк – Гд
C. Ба + Гд – Гк = Бо
D. Бо = Ба +Гд – Гк

15. Барои муайян кардани бақияи охири ҳисоби ӯҳдадориҳо кадом баробарӣ истифода бурда мешавад?

A. Бо = Гд + Гк – Ба
B. Бо =Ба + Гк – Гд
C. Ба + Гд – Гк = Бо
D. Бо = Ба +Гд – Гк

16. Ҳисобҳо вобаста ба ҷамъбасти маълумотҳо чӣ гуна тасниф карда мешаванд?

A. Дарозмуддат ва кӯтоҳмуддат
B. Таркибӣ ва таҳлилӣ
C. Моддӣ ва ғайримоддӣ
D. Захиравӣ, молиявӣ.

17. Нисбати тавозуни ҳисобдорӣ ҳисобҳо чӣ гунаанд?

A. Дебетӣ, кредитӣ.
B. Пассивӣ, активӣ,
C. Доимӣ ва муваққатӣ
D. Дороиҳо, уҳдадориҳо, сармояи худӣ.

18. Ҳисобҳои ӯҳдадориҳоро муайян кунед?

A. Активҳои ҷорӣ, дарозмуддат ва хароҷотҳо
B. Ӯҳдадориҳо, активҳои гардон ва зарар
C. Воситаҳои пулӣ, фоида, воситаҳои асосӣ
D. Қарзи кӯтоҳмуддати бонк, даромад аз фурӯш, фоидаи тақсимнашуда, сармоя.

19. Муайян кунед, ки дар кадом ҷавоб ҳамаи ҳисобҳо ҳисобҳои дороиҳоянд?

A. Молҳо, маҳсулоти тайёр, ҳисоббаробаркунӣ бо қарзҳои кредитории кӯтоҳмуддат.
B. Ҳисоббаробаркунии музди меҳнат, хазина, ҳисоббаробаркунӣ бо шахсони ҳисоботӣ.
C. Молҳо, воситаҳои асосӣ, воситаҳои пулӣ дар бонк.
D. Ҳисоббаробаркунӣ бо қарздорон, фоидаи корхона.

20. Сабт (навишт) дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар асоси чӣ сурат мегирад?

A. Ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.
B. Фармони роҳбари ташкилот.
C. Фармони ташкилоти болоӣ.
D. Қарори маҷлиси муассисон.

21. Навишти оддии амалиёти хоҷагидорӣ дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ — ин:

A. Алоқамандии ду ҳисоби таркибӣ.
B. Алоқамандии як ҳисоб дар дебет ва якчанд ҳисоб дар кредит.
C. Алоқамандии як ҳисоб дар кредит ва якчанд ҳисоб дар дебет.
D. A + B.

22. Навишти мураккаби амалиёти хоҷагидорӣ дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ — ин:

A. Алоқамандии як ҳисоб дар дебет ва якчанд ҳисоб дар кредит.
B. Алоқамандии як ҳисоб дар кредит ва якчанд ҳисоб дар дебет.
C. Алоқамандии ду ҳисоби таркибӣ.
D. A + B.

23. Баҳисобгирии таркибӣ бурда мешавад, дар:

A. Ҳисобҳои таҳлилӣ.
B. Ҳисобҳои таркибӣ.
C. Ҳисобҳои ҷорӣ.
D. Ҳисобҳои муваққатӣ.

24. Баҳисобгирии таҳлилӣ бурда мешавад, дар:

A. Ҳисобҳои муваққатӣ.
B. Ҳисобҳои таркибӣ.
C. Ҳисобҳои таҳлилӣ.
D. Ҳисобҳои ҷорӣ.

25. Аз рӯи мазмуни иқтисодӣ ҳисобҳо танифот карда мешаванд:

A. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии воситаҳои хоҷагӣ (дороиҳо).
B. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии сарчашмаҳои ташаккули воситаҳои хоҷагӣ (ӯҳдадориҳо).
C. Ҳисобҳо барои баҳисобгирии ҷараёнҳои хоҷагӣ (таъминот, истеҳсолот, фурӯш ва натиҷаҳои молиявӣ).
D. A + B.

26. Ҳисобҳои доимиро муайян намоед:

A. Дороиҳо, даромад, хароҷот.
B. Ӯҳдадориҳо, сармояи худӣ, дороиҳо.
C. Сармояи худӣ, дороиҳо, даромад.
D. Даромад, хароҷот, сармояи худӣ.

27. Ҳисобҳои муваққатиро муайян намоед:

A. Сармояи худӣ, дороихо, даромад
B. Ӯҳдадориҳо, сармояи худӣ, дороиҳо.
C. . Дороиҳо, даромад, хароҷот.
D. Даромад, хароҷот, даромад ва хароҷотҳои ғайриамалиётӣ.

28. Вазифаи асосии варақаҳои гардишӣ аз чӣ иборат аст?

A. Батартибдарории давраҳии маблағҳои гардиш ва бақияи ҳамаи ҳисобҳои таркибӣ барои санҷиши навиштаҷотҳои баҳисобгирӣ, сохтани тавозун ва шиносоӣ бо ҳолат ва тағирёбии амволи корхона.
B. Баркарор намудани назорат барои дуруст бурдани баҳисобгирии муҳосибӣ.
C. Батартиб даровардани нишондиҳандаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ барои шиносоии умумии амволи корхона.
D. Гирифтани маълумоти лозима барои сохтани ҳисобот.

29. Ҷамъбасти варақаҳои гардишӣ аз рӯи ҳисобҳои таркибӣ бояд чӣ хел баробарӣ дошта бошаид?

A. Ҷамъи умумии бақияи дебетӣ ва кредитии амвол ба ҷамъи умумии бақияи дебетӣ ва кредитӣ охир бояд баробар бошанд.

B. Ҷамъи бақияи дебетии аввала ба ҷамъи гардиши кредитӣ баробар бошад.

C. Ҷамъи гардиши дебетӣ ба ҷамъи бақияи кредитии охир баробар бошад.

D. Ҷамъи бақияи дебетии аввал ба ҷамъи бақияи кредитии аввал баробар аст; ҷамъи гардиши дебетӣ ба ҷамъи гардиши кредитӣ баробар аст; ҷамъи бақияи охири дебетӣ ба ҷамъи бақияи охири кредитӣ баробар аст.

30. Барои амалиёти хоҷагидории зерии навишти дурустро нишон диҳед: «Ба хазина аз суратҳисоб барои додани музди меҳнат пули накд дохил шуд»:

A. Дт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»
Кт 10110 «Воситаҳои пулӣ бо арзи миллӣ».

B. Дт 10110 «Воситаҳои пулӣ дар хазина бо арзи миллӣ»
Кт 10521 «Қарздорон оиди маблағи зери ҳисобҳо».

C. Дт 10220 «Ҳисобҳо бо арзи хориҷӣ дар бонкҳои маҳаллӣ»
Кт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»

D. Дт 10110 «Воситаҳои пулӣ бо арзи миллӣ»
Кт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»

31. Навишти муҳосибии дурустро нишон диҳед: «Аз таъминкунандагон масолеҳ дохил шуд. Ҳисоббаробаркунӣ нашудааст».

A. Дт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»
Кт 10521 «Қарздорон оиди маблағи зери ҳисобҳо»

B. Дт 22010 «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»

Кт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»
C. Дт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»
Кт 22010 «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»
D. Дт 10730 «Истеҳсолоти нотамом»
Кт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»

32. Навишти дурустро нишон диҳед: «Ба коргарони истеҳсолоти асосӣ музди меҳнат ҳисоб карда шуд»:

A. Дт22220 «Маош барои пардохт»
Кт 10110 «Воситаҳои пулӣ бо арзи миллӣ»
B. Дт 55010 «Хароҷотҳои музди меҳнат»
Кт 22220 «Маош барои пардохт»
C. Дт 10710 «Молҳо»
Кт 22220 «Маош барои пардохт»
D. Дт 10740 «Маҳсулоти тайёр»
Кт 22220 «Маош барои пардохт»

33. Навишти дурустро нишон диҳед: «Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ ба ҳисоби бонкӣ дохил шуд»:

A. Дт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»
Кт 22110 «Қарзҳои бонкӣ»
B. Дт 10220 «Ҳисобҳо бо арзи хориҷӣ дар бонкҳои маҳаллӣ» Кт 10730 «Истеҳсолоти нотамом»
C. Дт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»
Кт 22620 «Қарзҳои бонкӣ»
D. Дт 10110 «Воситаҳои пулӣ бо арзи миллӣ»
Кт 22110 «Қарзҳои бонкӣ»

34. Навишти дурустро муайян намоед: «Ба истеҳсолоти асосӣ масолеҳ дода шуд»:

A. Дт 10730 «Истеҳсолоти нотамом»
Кт 10710 «Молҳо»
B. Дт 10710 «Молҳо»
Кт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»
C. Дт 10730 «Истеҳсолоти нотамом»
Кт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»

D. Дт 10740 «Маҳсулоти тайёр»
Кт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»

Тест	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ҷавоб	C	A	D	C	D	C	D	A	A	C	A	B	B	D	B	B	B,D	D
Тест	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34		
Ҷавоб	C	A	A	D	B	C	D	B	D	A	D	D	C	B	A	C		

МАВЗӮИ 5. ТАСНИФ ВА НАҚШАИ ҲИСОБҲОИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ

ҲАЛЛИ МАСЪАЛА:

➢ **Масъалаи 10.**

Дар асоси нақшаи ҳисобҳо таснифоти баҳисобгирии муҳосибии ҳисобҳо аз рӯи мазмуни иқтисодӣ дар ҷадвали зерин муайян карда шавад.

Таснифи ҳисобҳои ҳисобгирии муҳосибӣ аз рӯи мазмуни иқтисодӣ

Гурӯҳ	*Зергурӯҳ*	*Рақами ҳисоб*	*Номи ҳисоб*
Ҳисобҳо барои баҳисобғирии воситаҳои хоҷагӣ	Ҳисобҳо барои баҳисобгирии воситаҳои асосӣ		
	Ҳисобҳо барои баҳисобгирии дороиҳои ғайримоддӣ		
	Ҳисобҳо барои баҳисобгирии дороиҳои гардон		
Ҳисобҳо барои баҳисобгирии манбаъҳои ташкилёбии воситаҳои хоҷагӣ	Ҳисобҳо барои баҳисобгирии сарчашмаҳои воситаҳои худӣ		
	Ҳисобҳо барои ҳисобдории сарчашмаҳои воситаҳои қарзӣ		
Ҳисобҳо барои баҳисобгирии раванди хоҷагӣ	Ҳисобҳо барои ҳисобдории раванди таъминот		
	Ҳисобҳо барои ҳисобдории раванди истеҳсолот		
	Ҳисобҳо барои ҳисобдории раванди фурӯш		

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Мафҳуми Нақшаи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ?

A. Ҳуҷҷатест, ки аз рӯи аломатҳои якхелаи иқтисодӣ гурӯҳбандӣ карда шудааст.
B. Номгӯи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ, рамзи онҳо мувофиқи гурӯҳбандиашон, аз рӯи таъиноташон.
C. Нақшаи гурӯҳбандӣ ва бақайдгирии санадҳои фаъолияти хоҷагӣ дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.
D. Ҳуҷҷати ягонаи меъёрие, ки номгӯи батартибдаровардашудаи ҳисобҳои таркибӣ ва таҳлилии баҳисобгирии муҳосибӣ ва рамзи онҳо тавсия карда шудааст.

2. Нақшаи нави ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ мувофиқи СБҲМ аз тарафи кадом мақомот таҳия ва тасдиқ карда шудааст?

A. 10 сентябри с. 2001 аз тарафи Кумитаи андоз.
B. 5 марти с. 2004 аз тарафи Ҳукумати ҶТ
C. 5 марти с. 2004 аз тарафи Вазорати молияи ҶТ.
D. 23 феврали с. 2005 аз тарафи Вазорати молияи ҶТ.

3. Нишонаи гурӯҳбандии ҳисобҳо аз рӯи мазмуни иқтисодӣ чист?

A. Таъминот ва таркиби ҳисобҳо.
B. Гурӯҳҳо аз рӯи аломати иқтисодии якхелаи нишондиҳандаҳои молу мулк, ӯҳдадориҳо ва амалиётҳои хоҷагӣ.
C. Гирифтани ахбори ҷамъбастӣ.
D. Тартиби инъикос намудани амалиётҳои хоҷагӣ дар ҳисобҳо.

4. Ҳисобҳо ҳангоми гурӯҳбандӣ аз рӯи мазмуни иқтисодӣ ба кадом бобҳо тақсим карда мешаванд?

A. Ҳисобҳои амвол мувофиқи ҳайат, сарчашмаҳои пайдоиши онҳо ва ҷараёнҳои хоҷагидорӣ.
B. Ҳисобҳои амалиётҳои хоҷагӣ ва ҳисобҳои воситаҳои пулӣ.

C. Ҳисобҳои амволи корхона, ӯҳдадориҳои он ва амалиётҳои хоҷагӣ.
D. Ҳисобҳои сарчашмаҳои худӣ ва қарзии ташкили амвол.

5. Тарзи дуруст хондани ҳисобҳоро муайян намоед:

A. Ҳисобҳои дороӣ – 11010 (як, даҳ, даҳ)
B. Ҳисобҳои ӯҳдадориҳо – 22010 (бисту ду, сифр, даҳ)
C. Ҳисобҳои сармоя – 33010 (сесаду сӣ, даҳ)
D. Ҳисоби даромад – 44010 (чор, чил, даҳ)
E. Ҳисоби хароҷот – 55010 (панҷ, панҷоҳ, даҳ)

6. Мувофиқи Нақшаи ҳисобҳо ҳисоби даромадҳо бо кадом рақам нишон дода мешаванд?

A. Бо рақами 3 ӯҳдадориҳо.
B. Бо рақами 4 муваққатӣ.
C. Бо рақми 1 дороиҳо.
D. Бо рақами 6 муваққатӣ

7. Мувофиқи Нақшаи ҳисобҳо ҳисоби дороиҳо бо кадом рақам нишон дода мешаванд?

A. Бо рақами 6 муваққатӣ
B. Бо рақами 4 дороиҳо.
C. Бо рақами 3 ӯҳдадориҳо.
D. Бо рақми 1 дороиҳо.

8. Мувофиқи Нақшаи ҳисобҳо ҳисоби ӯҳдадориҳо бо кадом рақам нишон дода мешаванд?

A. Бо рақами 3 ӯҳдадориҳо.
B. Бо рақами 2 ӯҳдадориҳо.
C. Бо рақми 1 дороиҳо.
D. Бо рақами 6 муваққатӣ

9. Мувофиқи Нақшаи ҳисобҳо ҳисоби сармояи худӣ бо кадом рақам нишон дода мешаванд?

A. Бо рақами 6 муваққатӣ
B. Бо рақми 1 дороиҳо.

C. Бо рақами 4 ӯҳдадориҳо.
D. Бо рақами 3 ӯҳдадориҳо

10. Мувофиқи Нақшаи ҳисобҳо ҳисоби харочотҳо бо кадом рақам нишон дода мешаванд?

A. Бо рақами 4 муваққатӣ.
B. Бо рақами 5 муваққатӣ
C. Бо ракми 1 дороиҳо.
D. Бо рақами 3 ӯҳдадориҳо

11. Дар холати гурӯҳбандии ҳисобҳо аз рӯи мазмуни иқтисодӣ ҳисобҳои: 22110 «Қарзҳои кӯтоҳмуддати бонкӣ» ва 22610 «Қарзҳои дарозмуддати бонкӣ» ба кадом гурӯҳи ҳисобҳо дохил мешаванд?

A. Ба гурӯҳи ҳисобҳои сарчашмаҳои худии ташкили амвол.
B. Ба гурӯҳи ҳисобҳои амалиётҳои хоҷагӣ.
C. Ба гурӯҳи ҳисобҳои сарчашмаҳои қарзии ташкили амвол.
D. Ба гурӯҳи ҳисобҳои воситаҳои асосӣ.

12. Ҳисобҳо аз рӯи таркиб ба кадом гурӯҳҳои асосӣ тақсим мешаванд?

A. Ҳисобҳои дороӣ ва ӯҳдадорӣ.
B. Ҳисобҳои дороиҳо, ӯҳдадориҳо, сармоя, даромад ва харочот
C. Ҳисобҳои асосӣ, батартибдароранда, тақсимкунанда, калкулятсионӣ, муқоисавӣ, молиявӣ-натиҷавӣ.
D. Ҳисобҳои асосӣ, ҷамъкунанда-тақсимкунанда ва калкулятсионӣ.

13. Мувофиқи гурӯҳбандии ҳисобҳо аз рӯи таркиб ҳисобҳои 44410 «Фурӯши маҳсулот», 44400 «Даромад аз амалиётҳо» ба кадом гурӯҳи ҳисобҳо дохил мешавад?

A. Ба гурӯҳи ҳисобҳои асосӣ.
B. Ба гурӯҳи ҳисобҳои муваққатӣ.
C. Ба гурӯҳи ҳисобҳои батанзимдароранда.

D. Ба гурӯҳи ҳисобҳои муқоисавӣ.

14. Аз номгӯи ҳисобҳои овардашуда, гурӯҳи ҳисобҳои дороиҳоро муайян намоед:

A. 22710, 22650, 33200, 33300, 22700.
B. 22210, 10410, 22040, 10550, 22110.
C. 22220, 44000, 22230, 33200, 22610.
D. 10710, 10720, 10730, 11010, 11020, 11090.

15. Ҳисобҳои ӯҳдадориҳоро муайян намоед:

A. 10710, 44070, 10100, 10200.
B. 22230, 22220, 22140, 22400.
C. 10900, 10710, 10720, 10730, 55500.
D. 11000, 11100, 11200, 11300, 10850.

16. Мувофиқи ҳисобҳои овардашуда ҳисобҳои асосии дороиҳоро ёбед.

A. 10100, 33200, 22010, 10510.
B. 10700, 10100, 11000, 11200.
C. 10860, 11310, 22020, 10900.
D. 22010, 33200, 22110, 22620.

17. Мувофиқи гурӯҳҳои овардашуда ҳисобҳои асосии ӯҳдадориҳоро муайян намоед:

A. 10420, 33200, 22020, 22130.
B. 33200, 22700, 22260, 10900, 22120.
C. 22000, 22100, 22200, 22300, 22600.
D. 11000, 11100, 11200, 11300, 22760.

18. Аз гурӯҳҳои овардашуда ҳисобҳои доимиро муайян намоед:

A. 44000, 55500, 55280, 55620, 44060
B. 10700, 11000, 22000, 22300, 33000
C. . 55620, 55610, 10730, 11070, 11200
D. 10730, 10850, 11070, 10860, 11220.

19. Ҳисобҳои муваққатӣ дар кадом гурӯҳ акс ёфтаанд?

A. 11100, 11300, 11000, 10860.
B. 10100, 10200, 11200, 11070.
C. 22260, 10740, 10710, 10740.
D. 44000, 55000, 66000, 66100.

20. Дар кадом гурӯҳ ҳисобҳои дороиҳои ҷорӣ нишон дода шудаанд?

A. 10100, 10300, 10800, 10900.
B. 10740, 55000, 44000, 11820.
C. 10720, 10730, 10500, 22040.
D. 10900, 22260, 55500, 55000.

21. Нишон диҳед, ки дар кадом гурӯҳ ҳисобҳои дороиҳои дарозмуддат оварда шудаанд.

A. 55200, 55500, 10750, 10820.
B. 55200, 55500, 10900, 11830
C. 22260, 22400, 10740, 22220.
D. 11000, 11100, 11400, 11600.

22. Дар кадом гурӯҳ ҳисобҳои ӯҳдадориҳои ҷорӣ нишон дода шудаанд?

A. 44000, 10740, 55000, 11820.
B. 10100, 10300, 10800, 10900
C. 22010, 22110, 22220, 22330.
D. 22260, 10900, 55500, 55000.

23. Дар кадом гурӯҳ ҳисобҳои ӯҳдадориҳои дарозмуддат нишон дода шудаанд?

A. 22600, 22700, 22800, 22630
B. 55000, 10740, 44000, 11820.
C. 44000, 10730, 10500, 22040.
D. 10100, 10300, 10800, 10900.

24. Дар кадом гурӯҳ ҳисобҳои сармояи худӣ нишон дода шудаанд?

A. 22260, 10900, 55500, 55000
B. 55000, 10740, 44000, 11820.

C. 33000, 33100, 33200, 33300.
D. 10100, 10300, 10800, 10900

25. Дар кадом гурӯҳ ҳисобҳои сармояи қарзӣ нишон дода шудаанд?

A. 22110, 22220, 22330, 22630
B. 55000, 10740, 44000, 11820.
C. 33000, 33100, 33200, 33300.
D. 10100, 10300, 10800, 10900

Тест	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ҷавоб	D	C	B	C	ADE	B	D	B	D	B	C	B	B	D	B	B	C	B,D
Тест	19	20	21	22	23	24	25											
Ҷавоб	D	A	D	C	A	C	A											

МАВЗӮИ 6. ҲУҶҶАТНОККУНӢ ВА БАРӮЙХАТГИРӢ

❖ ҲАЛЛИ МАСЪАЛА:

➢ *Масъалаи 11*

Мақсади дарс: Азхуд кардани ҳуҷҷатноккунии амалиётҳои хоҷагӣ ва инъикоси онҳо дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.

Талаб карда мешавад: Мувофиқи нишондодҳои нақшаи 11.1:

- тавозуни ибтидоии корхонаро дар санаи 1 январи соли 2011 тартиб диҳед:
- амалиётҳои хоҷагиро бо навишти дутарафа инъикос намоед;
- барои ҳар як амалиёти хоҷагӣ ҳуҷҷати баҳисобгирии муҳосибиро муайян намоед;
- гардиши ҳисобҳоро дар ведомости шоҳмотӣ ҳисоб кунед;
- варақаи гардиширо пур кунед;
- мувофиқи бақияи ҳисобҳо тавозуни корхонаро дар санаи 1 феврали соли 2011 тартиб диҳед.
-

Нақшаи 11.1

№ б/т	*Воситаҳои хоҷагии корхона ва сарчашмаҳои онҳо*	*Маблағ (сомонӣ)*
1.	Воситаҳои асосӣ	200 000
2.	Қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ	6 000
3.	Сармояи оинномавӣ	348 400
4.	Воситаҳои пулӣ дар бонк	100 500
5.	Музди меҳнат барои пардохт	25 500
6.	Воситаҳои пулӣ дар хазина	500
7.	Сӯзишворӣ	30 000
8.	Масолеҳ	90 000
9.	Ҳисобҳо барои пардохт	12 300
10.	Истеҳсолоти нотамом	10 600
11.	Фоидаи тақсимнашуда	35 000
12.	Ҳисобҳо барои қабул	1 000
13.	Қарзи шахсони таҳтиҳисоботӣ	400
14.	Андоз барои пардохт	5 800
	Маблағи санҷишӣ	**433 000**

Тавозуни ҳисобдорӣ

Нақшаи 11.2

Дороиҳо	*Дар аввали давраи ҳисоботӣ (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар аввали давраи ҳисоботӣ (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон:		**II.А. Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	

Ҳамагӣ дороиҳои гардон:			
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

Мувофиқи амалиётҳои гузаронидашуда (нақшаи 11.3), алоқамандии ҳисобҳоро муайян намоед ва номгӯи ҳуҷҷатҳоро барои ҳар як амалиёт нависед.

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагӣ

Нақшаи 11.3

№ амалиёт	*Мазмуни амалиёт*	*Номи ҳуҷҷат*	*Маблағ (сомонӣ)*	*Алоқаманди и ҳисобҳо*	
				Дебет	*Кредит*
1	Аз сураҳисоб маблағ пардохта шуд: а) ба таъминкунандагон барои масолеҳи дохилшуда		15 000		
	б) қарзи кӯтоҳмуддати бонкӣ в) қарзи буҷет		6 000 780		

2	Аз анбор ба истеҳсолот дода шуд: а) масолеҳ		10 000		
	б) сӯзишворӣ		6 000		
4	Аз суратҳисоб ба хазина барои додани музди меҳнат ва сафари хизматӣ маблағ дохил шуд		22 000		
5	Аз хазина дода шуд: а) барои Сафаров маблағи сафари хизматӣ		850		
	б) музди меҳнати коргарон		19 500		
6	Аз истеҳсолот ба анбор маҳсулоти тайёр дохил шуд		30 000		
7	Дар натиҷаи гузаронидани барӯйхатгирӣ камомад муайян шуд: а) воситаҳои асосӣ		1000		
	б) масолеҳ		800		
	в) сӯзишворӣ		500		
8	Камомади муайяншудаи сӯзишворӣ ба ҳисоби шахсӣ гунаҳгор мудири анбор гузаронида шуд		500		
9	Мудири анбор қисми камомадро бо пули накд ба хазина супорид		200		
10	Маблаги боқимонда аз музди меҳнати мудири анбор дошта шуд		300		
11	Камомади воситаҳои асосӣ ва масолеҳ ба				

	ҳисоби зарари корхона гузаронида шуд.		1800		
12	Дар натиҷаи гузаронидани барӯйхатгирӣ зиёдомади зарф ва масолеҳи зарфӣ ошкор шуд		2000		

Варақаи шоҳмотиро мувофиқи амалиётҳои гузаронидашуда пур кунед:

Нақшаи 11.4

Варақаи шоҳмотӣ

Кт / Дт												

Варақаи гардишӣ аз рӯи ҳисобҳои таркибӣ

Нақшаи 11.5

Рақам ва номгӯи ҳисобҳо	*Бақия дар 1 январ*		*Гардиш дар моҳи январ*		*Бақия дар 1 феврал*	
	Дебет	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*

Тавозуни ҳисобдорӣ

Нақшаи 11.6

Дороиҳо	*Дар охири моҳ (сомонӣ)*	*Уҳдадориҳо*	*Дар охири моҳ (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон:		**II.А. Ӯҳдадориҳо и кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	

Ҳамагӣ дороиҳои гардон:			
I.Б. Дороиҳои ғайри-гардон:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Ҳуҷҷат – ин:

A. Ашёи моддӣ буда, дар он бо тарзу воситаҳои гуногун ахборот бо шакли ба идрок мувофиқ қайд карда мешавад.
B. Ченаки амлиётҳои хоҷагидорӣ.
C. Инъикоси алоқамандии ҳисобҳо.
D. Ҷамъбасткунандаи далелу рақамҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.

2. Нишондоди (реквизити) ҳуҷҷат — ин:

A. Навиштаҷоти амалиёти хоҷагидорӣ
B. Аломат ва нишондиҳандаҳои амалиёти хоҷагидорӣ дар ҳуҷҷат.
C. Мазмуни амалиёти хоҷагидорӣ.
D. Номгӯй ва санаи тартиб додани ҳуҷҷат.

3. Ҳуҷҷатноккунӣ— ин:

A. Ченкунаки амалиётҳои хоҷагидорӣ.
B. Асоси низоми ахборотии ташкилот.
C. Шакли назорати муҳосибӣ оиди фаъолияти хоҷагидории ташкилот.
D. Гурӯҳбандии воситаҳои хоҷагидорӣ.

4. Мазмуни амалиёти хоҷагидорӣ – ин:

A. Реквизити (нишондоди) асосии ҳуҷҷати баҳисобгирии муҳосибӣ.
B. Реквизити (нишондоди) иловагии ҳуҷҷати баҳисобгирии муҳосибӣ
C. Реквизити (нишондоди) ҳуҷҷати баҳисобгирии муҳосибӣ нест.
D. Аломати ҷамъбастии ҳуҷҷати баҳисобгирии муҳосибӣ.

5. Гурӯҳеро нишон диҳед, ки дар он ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ дуруст тасниф шудаанд:

A. Ин бақайдгирии маълумоти аввала, ки барои бурдани баҳисобгирии муҳосибӣ зарур аст.
B. Ин шаҳодатномаи хаттиест, ки ҳуқуқи амалӣ намудани амалиётҳои хоҷагӣ ва ҳақиқатан содиршавии ин амалиётҳоро исбот менамояд.
C. Ин воситаи назорат оиди фаъолияти хоҷагӣ мебошад.
D. Ин тарзи муҳосибии тартиб додани амалиётҳои хоҷагӣ.

6. Аз номгӯи ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии муҳосибии овардашуда, ҳуҷҷатҳои амрдиҳандаро муайян намоед:

A. Ордери харочоти хазинавӣ.
B. Борхат барои харҷи масолеҳ ба истеҳсолот.
C. Чек барои гирифтани пули накд аз ҳисоби бонкӣ.
D. Санади қабулу супоридани воситаҳои асосӣ.

7. Дар кадом гурӯҳ ҳуҷҷатҳои тасдиккунанда оварда шудаанд?

A. Борхат.

B. Расид оиди супоридани пул ба хазинаи дигар корхона.
C. Варақаи ҳисобкунии фарсудашавӣ.
D. Бовариномa барои овардани масолеҳи қимматнок.

8. Варақаи тақсимкунии харочотҳои бавосита ба кадом дарачаи ҳуччатҳои муҳосибӣ аз рӯи таъинот дохил мешавад?

A. Тартибдиҳии муҳосибӣ.
B. Ичроишӣ.
C. Омехта.
D. Амрдиҳанда.

9. Аз номгӯи ҳуччатҳои овардашуда ҳуччати ибтидоии муҳосибиро муайян кунед.

A. Ҳисоботи авансӣ (бунакӣ).
B. Ҳисоботи хазинавӣ.
C. Ордери даромади хазинавӣ.
D. Варақаҳои гурӯҳбандӣ.

10. Фарқи байни ҳуччатҳои чамъкунӣ ва чамъбастӣ дар чист?

A. Ягон фарқият надорад.
B. Ҳуччати чамъкунӣ дар асоси ҳуччатҳои ибтидоӣ сохта мешавад, чамъбастӣ –не.
C. Ҳуччати чамъбастӣ дар асоси ҳуччати якдафъаина сохта мешавад, чамъкунӣ бошад –дар асоси ҳуччатҳои чамъбастӣ.
D. Ҳуччати чамъбастӣ дар асоси ҳуччатҳои ибтидоӣ тартиб дода мешавад, чамъкунӣ бошад ҳуччати ибтидоӣ (аввала) ҳисоб мешавад.

11. Нишон диҳед, ки дар кадом гурӯҳ ҳуччати берунӣ оварда шудааст.

A. Борхати молӣ-нақлиётӣ барои расонидани маҳсулот.
B. Борхат оиди гирифтани қувваи барқ.
C. Варақаҳои ҳисоббаробаркунӣ-пулӣ.
D. Борхат барои баровардани маҳсулот ба савдо.

12. Аз рӯи таъиноташон ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ чунин таснифот карда мешаванд:

A. Дастӣ, мошинӣ.
B. Дохилӣ, берунӣ.
C. Ибтидоӣ, ҷамъбастӣ.
D. Амрдиҳанда, иҷроишӣ.

13. Аз рӯи тартиби сохтан ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ чунин таснифот карда мешаванд:

A. Амрдиҳанда, иҷроишӣ.
B. Дастӣ, мошинӣ.
C. Ибтидоӣ, ҷамъбастӣ.
D. Дохилӣ, берунӣ.

14. Аз рӯи макони тартибдиҳӣ ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ чунин таснифот карда мешаванд:

A. Дохилӣ, берунӣ.
B. Дастӣ, мошинӣ.
C. Амрдиҳанда, иҷроишӣ.
D. Ибтидоӣ, ҷамъбастӣ.

15. Аз рӯи тарзи тартибдиҳӣ ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ чунин таснифот карда мешаванд:

A. Амрдиҳанда, иҷроишӣ.
B. Дастӣ, мошинӣ.
C. Дохилӣ, берунӣ.
D. Ибтидоӣ, ҷамъбастӣ.

16. Аз рӯи тарзи инъикоси амалиёт ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ чунин таснифот карда мешаванд:

A. Амрдиҳанда, иҷроишӣ.
B. Дохилӣ, берунӣ.
C. Якдафъаина, ғункунанда.
D. Ибтидоӣ, ҷамъбастӣ.

17. Дар ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ навиштан иҷозат дода намешавад:

A. Бо ручка

B. Бо қалам
C. Автоматӣ дар компютер
D. Бо фламастер.

18. Дар кадом ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ ислоҳ кардан иҷозат дода намешавад:

A. Ҳуҷҷатҳои пулӣ
B. Ҳуҷҷатҳои молӣ
C. Ҳуҷҷатҳои ҳисоббаробаркунӣ
D. Ҳуҷҷатҳои ҷамъбастӣ

19. Барои нигаҳдории ҳуҷҷатҳои ибтидоии баҳисобгирии муҳосибӣ кӣ ҷавобгар аст?

A. Роҳбари ташкилот.
B. Сармуҳосиб.
C. Хазинадор
D. Шахсони ҳисоботӣ

20. Барои гардиши ҳуҷҷатҳо ҷавобгар аст:

A. Менеджери ташкилот,
B. Сармуҳосиби ташкилот
C. Мудири шӯъбаи кадрҳо
D. Роҳбари ташкилот.

21. Дар ордери хароҷоти хазинавӣ маблағ бо ҳарф нодуруст навишта шудааст. Дар ин ҳолат чӣ бояд кард?

A. Навишти хаторо мувофиқи усули ислоҳи хатогиҳо дар ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ ислоҳ бояд кард
B. Ҳуҷҷати нав тартиб додан лозим аст.
C. Бо штрих ислоҳ кардан лозим аст.
D. Бо хаткӯркунак тоза карда аз нав дуруст навиштан лозим аст.

22. Тафтиши ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар чӣ ифода меёбад?

A. Ифодаи нишондиҳандаҳои аслӣ дар шакли пулӣ.
B. Ҳисобу китоби ҷамъбастии маблағҳои риёзӣ.

C. Нишон додани алоқамандии ҳисобҳо.
D. Назорат оиди дуруст пур кардани нишондиҳандаҳои асосӣ.

23. Баҳодиҳии ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ чӣ маъно дорад?
A. Ҳисобу китоби ҷамбастҳо.
B. Аниқ кардани ҳисобҳои муҳосибӣ, ки навиштаҷоти муҳосибӣ доранд.
C. Баҳодиҳии нишондиҳандаҳои аслӣ дар шакли пулӣ ва ҷамъбасти маблағҳо.
D. Нишон додани алоқамандии ҳисобҳо.

24. Гардиши ҳуҷҷатҳо чист?
A. Ин нишондод оиди пур кардани ҳуҷҷатҳо, ки дар корхона истифода мешавад.
B. Ин нақшаест, ки дар он ҳуҷҷатҳо тавсиф карда шудаанд.
C. Ин роҳест, ки ҳуҷҷат аз давраи тартиб додан то супоридан ба бойгонӣ тай мекунад.
D. Ин номгӯи ҳуҷҷатҳоест, ки дар хоҷагӣ истифода бурда мешавад.

25. Нишондиҳандаҳои ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ кадомҳоянд?
A. Ин нишондиҳандаҳои ҳуҷҷатианд, ки амалиётҳои хоҷагиро тавсиф мекунанд ва ба он қурби ҳуқуқӣ медиҳанд.
B. Ин ахборест, ки элементи асосии таркибии ҳуҷҷат мебошад.
C. Ин номи ҳуҷҷатест, ки таъиноти онро тасниф менамояд.
D. Ин ҳуҷҷатест, ки амалиёти хоҷагиро ифода менамояд.

26. Элементҳои коркарди ҳуҷҷатҳоро муайян менамояд.
A. Ислоҳи хатоҳо, тафтиши дурустии ҳисоббаробаркуниҳои арифметикӣ.

B. Бақайдгирӣ, коркард, таҳлил.
C. Баҳодиҳӣ, гурӯҳбандӣ, муайян кардани алоқамандии ҳисобҳо.
D. Бақайдгирӣ, ба тартиб даровардан, тафтиш.

27. Варақаҳои ҳисоббаробаркунӣ-пулӣ, ҳисоби шахсии нафақагирон ва ёрдампулиҳо чанд сол нигоҳ дошта мешаванд?
A. 10 -сол.
B. 5-сол.
C. 7-сол.
D. 3-сол.

28. Барӯйхатгирӣ чист?
A. Тафтиши мавҷудият ва риоя намудани қоидаҳои нигоҳдорӣ ва истифодабарии амволи корхона.
B. Усули баҳисобгирии муҳосибӣ, ки бо ёрии он камомади амволи корхона муайян карда мешавад.
C. Аниқ кардани мавҷудияти ҳақиқии амвол ва ӯҳдадориҳои молиявӣ бо роҳи муқоисаи онҳо бо нишондодҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар санаи муайян.
D. Намуди назоратест, ки нигоҳдории амволи корхонаро таъмин менамояд.

29. Барӯхатгирӣ дар корхона аз тарафи кӣ гузаронида мешавад?
A. Коркунони шӯъбаи банақшагирӣ ё дигар мутахассисони корхона.
B. Комиссияи махсусе, ки аз тарафи роҳбари корхона таъин карда мешавад.
C. Шахсони масъули моддӣ.
D. Коркунони шӯъбаи хизматрасонии муҳисобӣ.

30. Таснифи барӯйхатгирӣ аз рӯи ҳаҷми объект чӣ гуна аст?
A. Даврагӣ ва пурра.
B. Қисман ва интихобӣ.
C. Пурра, қисмӣ ва интихобӣ.

D. Муттасил, даврагӣ, пурра, интихобӣ.

31. Таснифи баруйхатгирӣ аз рӯи таъинот чӣ гуна аст?

A. Нақшавӣ ва ғайринақшавӣ.
B. Даврагӣ ва пурра.
C. Пурра, қисмӣ ва интихобӣ.
D. Такрорӣ ва назоратӣ.

32. Дар кадом ҳолатҳо гузаронидани баруйхатгирӣ ҳатмист? (Ҷавоби пурра диҳед).

A. Пеш аз сохтани ҳисоботи солонаи муҳосибӣ.
B. Дар ҳолати додани амвол ба иҷора, фурӯш ва харид.
C. Дар вақти иваз шудани шахсони ҷавобгари моддӣ.
D. Пеш аз сохтани ҳисоботи солона, дар ҳолати ба иҷора додани амвол, фурӯш ва харидан, дар вақти ивази шахсони ҷавобгарии моддӣ, ошкор шудани воқеаҳои дуздӣ ва офатҳои табиӣ.

33. Миқдори баруйхатгирӣ ва мӯҳлати гузаронидани он аз тарафи кӣ муайян карда мешавад?

A. Корхонаи болоӣ.
B. Роҳбари корхона.
C. Сармуҳосиби ташкилот.
D. Сармуҳандиси ташкилот.

34. То саршавии тафтиши ҳақиқии амвол комиссияи баруйхатгирӣ чи амалро иҷро менамояд?

A. Мустақилона дар санаи саршавии баруйхатгирӣ ҳисобот тайёр мекунанд.
B. Ҳисобот тайёр намекунанд.
C. Дар санаи саршавии баруйхатгирӣ аз шахси мутасаддии моддӣ ҳисобот талаб мекунанд.
D. Аз шахси мутасаддии моддӣ забонхат мегиранд.

35. Тафтиши ҳақиқии амвол бо иштироки ҳатмии кӣ сурат мегирад:

A. Менеджери ташкилот.
B. Шахсони мутасаддии моддӣ.

C. Намояндаи корхонаи болоӣ.
D. Духтури ташкилот.

36. Дар вакти гузаронидани баруйхатгирии молу масолеҳи қимматнок кадом ҳуҷҷат тартиб дода мешавад?

A. Ведомости гардишӣ.
B. Ҳисоботи хазинавӣ
C. Варақаи баруйхатгирӣ.
D. Ҳисоботи авансӣ.

37. Хатогиҳое, ки баъди баруйхатгирӣ ошкор мешаванд, аз тарафи кӣ ислоҳ карда мешаванд?

A. Сармуҳосиби ташкилот.
B. Шахси мутасаддии моддӣ.
C. Комиссияи баруйхатгирӣ.
D. Роҳбари ташкилот.

38. Маблаги зиёдомади ЗММ, ки дар натиҷаи баруйхатгирӣ ошкор шудааст, дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ чунин инъикос меёбанд:

A. Дт 10700 «ЗММ», Кт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда».
B. Дт 10700 «ЗММ», Кт 66050 «Дигар даромадҳои ғайримуомилотӣ».
C. Дт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда», Кт 10700 «ЗММ».
D. Дт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда», Кт 10800 «ЗМЁ».

39. Кадоме аз ин навишти ҳисобҳо зиёдомади воситаҳои пулиро инъикос менамоянд?

A. Дт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ», 10100 «Воситаҳои пулӣ дар хазина» Кт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда»
B. Дт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ», 10850 «Асбобҳои камнарху тезфарсудашаванда». Кт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда».
C. Дт 10100 «Воситаҳои пулӣ дар хазина», 10200 «Воситаҳои пулӣ дар бонк» Кт 66050 «Дигар даромадҳои гайримуомилотӣ».

D. Дт 11010 «Замин», 11200 «Дороиҳои ғайримоддӣ». Кт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда»

40. Камомади арзишҳои моддии кимматноки мувофиқи меъёрбударо чӣ тавр хориҷ мекунанд?

A. Дт 55200 «Хароҷоти истеҳсоли дороиҳои биологӣ», Кт 10700 «ЗММ»

B. Дт 55500 «Хароҷоти умумӣ ва хоҷагӣ» Кт 10700 «ЗММ», 10800 «ЗМЁ»»

C. Дт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда» Кт 10850 «Асбобҳои камнарху тезфарсудашаванда

D. Дт 10770 «Камомад бо гуноҳи корманд» Кт 10800 «ЗМЁ», 10850 «Асбобҳои камнарху тезфарсудашаванда»

41. Камомад ва талафи арзишҳои моддии қиматноки аз меъёр зиёдбударо бо кадом навишт ба ҳисоби шахсони гунаҳкор хориҷ мекунанд?

A. Дт 10770 «Камомад бо гуноҳи корманд» Кт 10700 «ЗММ», 10800 «ЗМЁ»

B. Дт 10520 «Қарздории дебитории хизматчиён» Кт 10700 «ЗММ», 10800 «ЗМЁ»

C. Дт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда» Кт 10700 «ЗММ», 10800 «ЗМЁ»

D. Кт 66140 «Дигар хароҷотҳои ғайримуомилотӣ» Кт 10700 «ЗММ», 10800 «ЗМЁ»

Тест	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Ҷавоб	A	B	C	A	B	C	B	B	C	D	B	D	C	A	B	C	B,D	A	B	B	
Тест	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Ҷавоб	B	D	C	C	A	C	B	C	B	C	A,D	D	B	C,D	B	C	C	B	C	B	A

МАВЗӮИ 7. САБТКУНАКҲО ВА ШАКЛҲОИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ

❖ ҲАЛЛИ МАСЪАЛА:

➢ Масъалаи 12.

Мақсади дарс: Азхуд кардани тарзи пур кардани сабткунакҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.

Талаб карда мешавад: Мувофиқи амалиётҳои хоҷагидории гузаронидашудашуда:

- алоқамандии ҳисобҳоро муайян намоед;
- дар ордери мемориалӣ ва журнал-ордер инъикос намоед:

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ

Нақшаи 12.1

№ амалиёт	*Мазмуни амалиёт*	*Маблағ (сомонӣ)*	*Алоқаманди и ҳисобҳо*	
			Дебет	*Кредит*
1	Аз ҳисоби бонкӣ барои додани музди меҳнат маблағ дохил шуд	12 000		
2	Аз харидорон ба хазина маблағи маҳсулоти харидашуда дохил шуд	5000		
3	Аз муассисон ҳиссаи онҳо накд ба хазина супорида шуд	2 500		
4	Камомади масолеҳ аз тарафи шахси ғунаҳкор ба хазина супорида шуд	100		
5	Ба коргарон музди меҳнат дода шуд	8 500		
6	Ба шахсони ҳисоботӣ маблағ дода шуд	1 500		
7	Бақияи маблағи ҳисоботӣ ба хазина баргардонида шуд	500		
8	Маблаги бақияи хазина ба ҳисоби бонкӣ баргардонида шуд	10 000		

Ҳалли масъала:

Ордери мемориалии № 1

барои ҳисоби 10100 «Воситаҳои пулӣ дар хазина»

дар моҳи маи соли 2011

Ҳуҷҷат ва мазмуни амалиёт	**Алоқамандии ҳисобҳо**		
	Дебет	**Кредит**	**Маблағ**
1	**2**	**3**	**4**
ҲАМАГӢ			

Сармуҳосиб____________________________

Журнал-ордери № 1

Аз рӯи кредити ҳисоби 10100 «Воситаҳои пулӣ дар хазина»

№ сатрҳо	Сана	Рақам ва номгӯи хисобҳо										Ҷамъи кредитӣ

Сармуҳосиб____________________________

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Мафҳуми «Сабткунакҳои баҳисобгирии муҳосибӣ»-ро тасниф кунед:

A. Ин нақшаи ҷадвалиест, ки дар он навиштаҷоти муҳосибӣ дарҷ мегардад.
B. Ин китобҳои мувофиқест барои сабт ва гурӯҳбандии маълумотҳо оиди ҳаракати амвол ва сарчашмаҳои пайдоиши онҳо, ки дар ҳуҷҷатҳои аввала дарҷ гардидаанд.
C. Ин журнал-ордерҳоеанд, ки амалиётҳои хоҷагӣ қайд карда мешаванд.
D. Ин ҷадвалҳои дорои шакли махсусанд, ки барои бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ пешбинӣ шудаанд.

2. Таснифоти сабткунакҳои баҳисобгирии муҳосибӣ аз намуди беруна чӣ гуна аст?

A. Карточкаҳо, варақаҳо, ведомостҳо.
B. Китобҳои муҳосибӣ, варақаҳо, варақаҳои озод.
C. Китобҳои муҳосибӣ, карточкаҳо, лентаҳои магнитӣ.
D. Варақаҳо, перфокартаҳо, журнал-ордерҳо.

3. Аз рӯи тарзи навишт сабткунакҳои баҳисобгирӣ чӣ тавр гурӯҳбандӣ карда мешаванд?

A. Таркибӣ, таҳлилӣ, шоҳмотӣ.
B. Шоҳмотӣ, яктарафа, якчандсутуна.
C. Хаттӣ, омехта, пайдарҳам.
D. Омехта, мунтазам, пайдарҳам.

4.Гурӯҳбандии дурусти сабткунакҳои баҳисобгириро аз рӯи сохторашон муайян намоед:

A. Хаттӣ, таркибӣ, таҳлилӣ ва омехта.
B. Яктарафа, якчандсутуна, хаттӣ, шоҳмотӣ, дутарафа.
C. Мунтазам, яктарафа, дутарафа, шоҳмотӣ, омехта.
D. Шоҳмотӣ, омехта, пайдарҳам, варақавӣ.

5. Гурӯҳбандии дурусти сабткунакҳои баҳисобгириро мувофиқи мазмуни амалиёт нишон диҳед.

A. Пайдарҳам, омехта, мунтазам.
B. Пайдарҳам, мунтазам, таҳлилӣ ва омехта.
C. Таркибӣ (куллӣ) ва таҳлилӣ (ҷузъӣ).
D. Хаттӣ, якчандсутуна, шоҳмотӣ ва омехта.

6. Сабткунакҳои баҳисобгирӣ — ин:

A. Ҳуҷҷати ибтидоии баҳисобгирии муҳосибӣ.
B. Ҷадвалҳои шакли махсус.
C. Китобҳои баҳисобгирӣ.
D. Шакли ҳисоботи муҳосибӣ.

7. Вазифаи сабткунакҳои баҳисобгирӣ дар ҳисобдорӣ:

A. Батанзимдарорӣ ва ҷамъбасткунии маълумотҳои ҳуҷҷатҳои ибтидоӣ.
B. Ҷамъбасткунии натиҷаҳои тафтиш.
C. Баҳисобгирии воситаҳои асосӣ.
D. Баҳисобгирии дороиҳои гардон ва ӯҳдадориҳои ҷорӣ.

8. Шакли сабткунакҳои баҳисобгириро таҳия ва тасдиқ менамояд:

A. Ҳукумати ҶТ.
B. Вазорати маорифи ҶТ.
C. Вазорати молияи ҶТ.
D. Кумитаи андози назди Ҳукумати ҶТ.

9. Барои инъикоси дурусти маълумотҳо дар сабткунакҳои баҳисобгирӣ ҷавобгар аст:

A. Сармуҳосиб.
B. Шахси имзокунанда дар сабткунакҳои баҳисобгирӣ.
C. Корманди шӯъбаи бойгонӣ.
D. Роҳбари корхона.

10. Мазмуни сабткунакҳои баҳисобгирӣ, мебошад:

A. Сирри тиҷоратӣ.

B. Сирри давлатӣ.
C. Сирри махфӣ.
D. Сирри тиҷоратӣ, дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории ҶТ – сирри давлатӣ.

11. Баъди тасдики ҳисоботи солона сабткунакҳои баҳисобгирӣ:

A. Нест карда мешаванд.
B. Гурӯҳбандӣ карда мешаванд.
C. Ба бойгонӣ супорида мешаванд.
D. Дар муҳосибот нигоҳ дошта мешаванд.

12. Бароиислоҳи хатогиҳои нодуруст навиштани амалиёт кадом усули ислоҳиро истифода мебаранд?

A. Хат задан бо хати борик ва аз болои он навиштани матн ё маблағи дуруст.
B. Усули навишти иловагӣ.
C. Усули бо сурх навиштан (усули манфӣ).
D. Усули формулавӣ.

13. Барои ислоҳи хатогиҳои нодуруст ҳисоб кардани ҷамъбасти натиҷаҳо кадом усули ислоҳиро истифода мебаранд?

A. Усули формулавӣ.
B. Усули навишти иловагӣ.
C. . Хат задан бо хати борик ва аз болои он навиштани матн ё маблағи дуруст
D. Усули бо сурх навиштан (усули манфӣ).

14. Барои ислоҳи хатогиҳои нодуруст инъикос кардани алоқамандии ҳисобҳо кадом усули ислоҳиро истифода мебаранд?

A. Усули бо сурх навиштан (усули манфӣ).
B. Хат задан бо хати борик ва аз болои он навиштани матн ё маблағи дуруст.
C. Усули формулавӣ
D. . Усули навишти иловагӣ.

15. Барои инъикоси амалиёт бо ранги сурх бояд маблағи он:

A. Ба ҳисоб гирифта нашавад.
B. Ба маблағи умумӣ ҷамъ карда шавад.
C. Аз маблағи умумӣ тарҳ (кам) карда шавад.
D. Ба маблағи умумӣ тақсим карда шавад.

16. Дар журнал-ордерҳо ва Китоби асосӣислоҳи хатогиҳо бо кадом усул гузаронида мешавад?

A. Дар журнал-ордерҳо маблағи хатогӣ хат зада шуда аз болояш маблағи дуруст навишта мешавад.
B. Бо усули тасҳеҳ навиштаҷоти Китоби асосӣ ислоҳ карда мешавад.
C. Агар маблағи хатошуда аз дуруст кам бошад, навиштаи иловагӣ тартиб дода мешавад. Агар баръакс бошад навишт бо усули «қайди ислоҳ бо сурх» тартиб дода мешавад.
D. Ислоҳи навиштаҷот дар сабткунакҳои ҳисобгирӣ бо роҳи тартиб додани маълумотнома ба роҳ монда мешавад, ки маълумотҳои лозимаро дар Китоби асосӣ дар сатри алоҳида нишон дода мешавад.

17. Хатогиҳои ҳисоботҳои давраи гузашта баамаломада, баъд аз пешниҳод намудани ҳисоботи семоҳа, чӣ тавр ислоҳ кардан мумкин аст?

A. Ислоҳ карда намешаванд.
B. Ислоҳот бо усули навишти иловагӣ ё тарзи тасҳеҳӣ баъд аз иҷозати хаттии хадамоти андоз гузаронида мешавад.
C. Ислоҳкунӣ бо тарзи тасҳеҳӣ гузаронида шуда ба хадамоти андоз хабар дода мешавад.
D. Ислоҳкунӣ бо усули «қайди ислоҳ бо сурх» гузаронида мешавад.

18. Навишти хатогии зерин чӣ тавр ислоҳ карда мешавад?

Бо варақаи пардохти музди меҳнат ба маблағи 2 000 сомонӣ музди меҳнат дода шудааст. Дар журнал-ордери №1 аз рӯи кредити ҳисоби 10110, муҳосиб 20000 сомонӣ навиштааст. Китоби асосӣ тартиб дода нашудааст.

A. Навишти қайди ислоҳ ба маблаги 20000 сомонӣ карда мешавад.
B. Дар ҳуҷҷатҳои пулӣ ба ислоҳкунӣ роҳ дода намешавад.
C. Ислоҳкунӣ бо усули тасҳеҳӣ гузаронида мешавад.
D. Навишти қайди ислоҳ ба маблағи 20000 сомонӣ гузаронида шуда, навишти иловагӣ ба маблаги 2 000 сомонӣ дар ҳисоботи давраи оянда тартиб дода мешавад.

19. Шакли баҳисобгирии муҳосибӣ гуфта чиро мефаҳмед?
A. Маҷмӯи воситаҳои техникӣ ва сабткунакҳое, ки дар ҳисобгирӣ истифода бурда мешаванд.
B. Маҷмӯи сабткунакҳои баҳисобгирӣ, ки алоқаи ҳисобгирии таркибӣ ва таҳлилӣ, усул ва техникаи бақайдгирии амалиётҳои хоҷагӣ, технология ва ташкили ҷараёни баҳисобгириро пешбинӣ менамояд.
C. Маҷмӯи тарзҳои навиштаҷоти ислоҳӣ дар сабткунакҳои баҳисобгирӣ.
D. Миқдори сабткунакҳои баҳисобгирии истифодашаванда, аз рӯи таъинот, мазмун ва намуди берунии онҳо

20. Кадом шаклҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар Тоҷикистон истифода бурда мешаванд?
A. Шакли кӯтоҳкардашуда барои корхонаҳои хурд, мемориалӣ-ордерӣ .
B. Журнал-ордерӣ, мемориал-ордерӣ.
C. Автоматикунонидашуда, журнал-асосӣ.
D. Журнал-асосӣ, шакли кӯтоҳкардашуда барои корхонаҳои хурд.
E. Мемориал-ордерӣ, журнал-ордерӣ, журнали асосӣ ва автоматикунонидашуда.

21. Дар кадом шакли баҳисобгирии муҳосибӣ китоби Журнали асосӣ истифода бурда мешавад?
A. Мемориал-ордерӣ.

B. Журнал-ордерӣ.
C. Автоматикунонидашуда.
D. Шакли кӯтоҳкардашудаи баҳисобгирӣ.

22. Кадом корхонаҳо, вобаста аз микдори коркунонашон ба субъекти соҳибкории хурд дар саноат, сохтмон ва наклиёт дохил мекунанд?

A. На зиёда аз 50 нафар.
B. Зиёда аз 100 нафар.
C. На зиёда аз 100 нафар.
D. То 20 нафар.

23. Кадом варақаҳо дар шакли баҳисобгирии кӯтоҳкардашуда истифода бурда мешаванд?

A. Варақаҳои В-1 ва В-2.
B. Варақаҳои В-5 ваВ-6.
C. Варақаҳои В-1 то В-9 ҳамааш.
D. Варақаи В-9.

24. Сабткунаки баҳисобгирии – Китоби баҳисобгирии амалиётҳои хоҷагидориро дар кадом шакли кӯтоҳкардашудаи баҳисобгирии бухалтерии амвол ва корхонаи хурд истифода мебаранд?

A. Дар шакли баҳисобгирии муҳосибӣ бо истифодаи сабткунак-варақаҳои №2, №3.
B. Дар ҳолати истифодабарии сабткунак-варақаҳои баҳисобгирии муҳосибии №5 ва №6.
C. Дар вақти истифодабарии варақаҳои баҳисобгирии муҳосибии №9.
D. Дар ҳолати истифодаи шакли оддии баҳисобгирии муҳосибӣ бе истифодабарии сабткунакҳои ҳисобдории муҳосибии амвол ва корхонаҳои хурд.

25. Варақаи шоҳмотии (В-9) дар корхонаҳои хурд сабткунаки баҳисобгирии таркибӣ ва тафтиши дутарафаи дурустии навиштаҷот аз рӯи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ мебошад?

A. Намебошад.

B. Ҳа ва не.
C. Эҳтимол (мумкин).
D. Мебошад.

26. Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагӣ ва Китоби асосӣ дар кадом шакли баҳисобгирии муҳосибӣ истифода бурда мешавад?

A. Дар шакли журнал-ордерӣ.
B. Дар шакли баҳисобгирии журнали асосӣ.
C. Дар шакли кӯтоҳкардашуда барои корхонаҳои хурд.
D. Дар шакли мемориал-ордерӣ.

27. Кадом навиштаҷот асоси бурдани журнал-ордерро ташкил медиҳад?

A. Шоҳмотӣ.
B. Дебетӣ.
C. Кредитӣ.
D. Якҷояшуда.

28. Дар кадом шакли баҳисобгирии муҳосибӣ варақаҳои ёрирасон истифода бурда мешаванд?

A. Дар шакли мемориал-ордерӣ.
B. Дар шакли баҳисобгирии журнали асосӣ.
C. Дар шакли журнал-ордерӣ.
D. Дар шакли баҳисобгирии кӯтоҳкардашуда.

Тест	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ҷавоб	B	B	D	B	C	BC	A	C	B	D	D	A	B	A	C	C	D	D
Тест	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28								
Ҷавоб	B	E	D	A	D	D	D	D	C	C								

МАВЗӮИ 8. ПРИНСИПҲОИ БАҲИСОБГИРИИ ҶАРАЁНҲОИ ХОҶАГӢ

❖ ҲАЛЛИ МАСЪАЛА:

➢ Масъалаи 13.

Мақсади дарс: Азхудкунии амалиётҳои хоҷагидорӣ оиди ҷараёнҳои хоҷагӣ.

Талаб карда мешавад: Мувофиқи нишондодҳои нақшаи 13.1:

- тавозуни ибтидоии корхонаро дар авали давраи ҳисоботӣ тартиб диҳед:
- амалиётҳои хоҷагиро бо навишти дутарафа инъикос намоед;
- гардиши ҳисобҳоро дар ведомости шоҳмотӣ ҳисоб кунед;
- варақаи ғардиширо пур кунед;
- ҳисобҳои муваққатиро пеш аз тартиб додани тавозуни ҳисобдорӣ маҳкам кунед;
- натиҷаи молиявиро аз фурӯши маҳсулот муайян намоед;
- мувофиқи бакияи ҳисобҳо тавозуни корхонаро дар охири давараи ҳисоботӣ тартиб диҳед.

Нақшаи 13.1

№ б/т	*Воситаҳои хоҷагии корхона ва сарчашмаҳои онҳо*	*Маблағ (сомонӣ)*
1.	Воситаҳои асосӣ	50 000
2.	Дороиҳои ғайримоддӣ	6 000
3.	Сармояи оинномавӣ	109 000
4.	Воситаҳои пулӣ дар бонк	51 000
5.	Музди меҳнат барои пардохт	2 000
6.	Воситаҳои пулӣ дар хазина	100
7.	Сӯзишворӣ	12 000
8.	Ашёи хом ва масолеҳи асосӣ	25 100
9.	Ҳисобҳо барои пардохт	35 200
10.	Истеҳсолоти нотамом	10 000
11.	Фоидаи тақсимнашуда	23 000

12.	Ҳисобҳо барои қабул	15 000
	Маблағи санҷишӣ	**169 200**

Тавозуни ҳисобдорӣ

Нақшаи 13.2

Дороиҳо	*Дар аввали давраи ҳисоботӣ (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар аввали давраи ҳисоботӣ (сомонӣ)*
I.А. Дороиҳои гардон:		**II.А.Ӯҳдадориҳ ои кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон:			
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:			
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	

Ҳамагӣ доroиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

Мувофиқи амалиётҳои гузаронидашуда (нақшаи 13.3), алоқамандии ҳисобҳоро муайян намоед ва номгӯи ҳуҷҷатҳоро барои ҳар як амалиёт нависед.

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагӣ

Нақшаи 13.3

№ амалиёт	*Мазмуни амалиёт*	*Маблағ (сомонӣ)*	*Алоқаманд ии ҳисобҳо*	
			Дебет	*Кредит*
А. Принсипи баҳисобгирии ташкили сармояи оинномавӣ				
1	**Оинннома. Пайнавишт аз ҷаласаи муассисон.** Бо қарори муассисон ҳаҷми сармояи оинномавӣ зиёд карда шуд	10 000		
2	**Ордери даромади хазинавии № 10.** Аз муассис Сафаров ҳисса ба сармояи оинномавӣ дохил шуд	2 000		
3	**Супоришномаи пардохтии № 8. Нусха аз ҳисоби бонкӣ.** Аз муассис ООО «Меҳрон» ҳисса ба сармояи оинномавӣ дохил шуд	8 000		

	Б. Принсипи баҳисобгирии ҷараёни таъминот			
4	**Санади қабули ВА-1.** Аз таъминкунандагон таҷҳизот дохил шуд	7 000		
5	**Санади қабули ВА-1.** Маблағи ташкилоти хизматрасон барои оварда расонидани таҷҳизот ба арзиши воситаи асосӣ ҳамроҳ карда шуд	500		
6	**Борхати № 4. Ордери даромади анбор № 8.** Аз таъминкунандагон дохил шуд: Ашёи хом	5 000		
	Сӯзишворӣ	2 000		
	Қисмҳои эҳтиётӣ	1 500		
	Масолеҳи сохтмонӣ	1 000		
	Масолеҳи ёрирасон	800		
	АКТ	1 200		
7	**Супоришномаи пардохтии № 8. Нусха аз ҳисоби бонкӣ.** Ҳисоби таъминкунандагон пардохта шуд:			
	Барои таҷҳизот	7000		
	Барои хизматрасонӣ Барои ЗММ	500 11500		
	В. Принсипи баҳисобгирии ҷараёни истеҳсолот			
8	**Талабномаи 1-11** Ба истеҳсолот дода шуд:			
	Ашёи хом ва масолеҳи асосӣ	20 000		
	Масолеҳи ёрирасон Сӯзишворӣ	800 10 000		
9	**Ҳисоби хадамоти баҳисоб-**			

	гирии муҳосибӣ Музди меҳнат ҳисоб карда шуд: Барои коргарони истеҳсолӣ Барои роҳбарият	8 000 2 000		
10	**Ведомости баҳисобгирии музди меҳнат** Ҳиссаҷудокунӣ ба ФТИ 25 % Барои коргарони истеҳсолӣ Барои роҳбарият	? ?		
11	**Ведомости ҳисобкунӣ-пардохтии музди меҳнат** Аз музди меҳнат дошта шуд:			
	Андоз аз даромад	1 100		
	1% ба ФТИ	100		
	1% фонди иттифоқи касаба	100		
	Аз рӯи варақаҳои иҷроишӣ	300		
12	**Нусха аз ҳисоби бонкӣ** Маблағ гузаронида шуд, ба:			
	буҷет, андоз аз даромад	1 100		
	ФТИ	2 600		
	аз рӯи варақаҳои иҷроишӣ	300		
13	**Ордери даромади хазинавии № 20** Ба хазина маблағ барои додани музди меҳнат дохил шуд:	8 400		
14	**Ведемости баҳисобгирии истеҳлоки воситаҳои асосӣ** Истеҳлоки воситаҳои асосӣ ҳисоб карда шуд:			
	Истеҳсолоти асосӣ Хадамоти идоракунии ташкилот	2 000 500		

15	**Ведомости тақсимоти харочотҳои ғайриистеҳсолӣ** Маблағҳои харочотҳои ғайриистеҳсолӣ аз ҳисоб бароварда мешаванд.	?		
Г. Принсипи баҳисобгирии чараёни фурӯш				
16	**Ҳуччатҳои ҳисоббаробаркунӣ-пардохтӣ:** Маблағи маҳсулоти ба харидорон боркардашуда, ҳамчун даромад аз фурӯш эътироф карда шуд	60 000		
17	**Маълумотномаи хадамоти ҳисобдорӣ** Арзиши аслии истеҳсолии маҳсулоти фурӯхташуда аз ҳисоб бароварда шуд	45 800		
18	**Нусха аз ҳисоби бонкӣ** Аз харидорон маблағи маҳсулоти фурӯхташуда дохил шуд	60 000		
Д. Принсипи баҳисобгирии натичаҳои молиявӣ ва тақсими фоида				
19	**Эъломияи андоз** Андоз аз фоида ҳисоб карда шуд (20%)	2 840		
20	**Нусха аз ҳисоби бонкӣ** Андоз аз фоида ба бучет гузаронида шуд	2 840		
21	**Пайнавишти чаласаи муассисон** Даромади муассисон ҳисоб карда шуд	11360		

Варақаи шоҳмотиро мувофиқи амалиётҳои гузаронидашуда пур кунед:

Нақшаи 13.4

Варақаи шоҳмотӣ

Кт / Дт																						

Варақаи гардишӣ аз рӯи ҳисобҳои таркибӣ

Нақшаи 13.5

Рақам ва номгӯи ҳисобҳо	*Бақия дар 1 январ*		*Гардиш дар моҳи январ*		*Бақия дар 1 феврал*	
	Дебет	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*	*Дебет*	*Кредит*

Тавозуни ҳисобдорӣ

Нақшаи 13.6

Дороиҳо	*Дар охири моҳ (сомонӣ)*	*Ӯҳдадориҳо*	*Дар охири моҳ (сомонӣ)*
I.A. Дороиҳои гардон:		**II.A.Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат**	
		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат:	
		II.Б. Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	
Ҳамагӣ дороиҳои гардон:			
I.Б. Дороиҳои ғайригардон:			

		Ҳамагӣ ӯҳдадориҳои дарозмуддат:	
		III. Сармояи худӣ	
Ҳамагӣ дороиҳои ғайригардон:		**Ҳамагӣ сармояи худӣ**	
ҶАМЪ		ҶАМЪ	

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Тарзи дуруст баҳодиҳии амволро муайян намоед:

A. Амвол бо нишондодҳои аслӣ (ҳақиқӣ) баҳо дода мешавад.

B. Амвол бо нишондодҳои меҳнатӣ баҳо дода мешавад.

C. Ин бо тарзи ченаки пулӣ ифода намудани тавозуни муҳосибӣ, баҳисобгирӣ ва ҳисоботи намудҳои алоҳидаи амвол ва сарчашмаҳои пайдоиши он мебошад.

D. Ин тарзи ифодаи амвол бо ченаки пулӣ.

2. Амвол дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кадом асъор баҳо дода мешавад?

A. Бо доллари амрикоӣ.

B. Бо фунт, доллар, марка.

C. Бо сомонӣ.

D. Бо сомонӣ, дирам.

3. Воситаҳои асосӣ, дороиҳои ғайримоддӣ, АКТ дар тавозуни ҳисобдорӣ чӣ тавр баҳо дода мешаванд?

A. Аз рӯи арзиши аслии ҳақиқӣ.

B. Бо нархҳои баҳисобгирӣ.

C. Бо арзиши аввала.

D. Бо арзиши бақиявӣ.

4. Барои ҳисоб кардани фарсудашавии объектҳои воситаҳои асосӣ кадом усулҳо истифода бурда мешаванд? Ҷавоби нурраро интихоб кунед.

A. Усули бақияи камшаванда, ростхатта.
B. Усули истеҳсолӣ, ҷамъи рақамҳо.
C. Усули ростхатта, бақияи камшаванда, истеҳсолӣ, ҷамъи рақамҳо.
D. Усули аз ҳисоб баровардани арзиш бо роҳи мутаносибатан тақсим кардан ба ҳаҷми масолеҳ.

5. Воситаҳои асосӣ дар ҳисобгирӣ ва ҳисобот чи тарз баҳо дода мешаванд? Ҷавоби пурраро интихоб намоед.

A. Аввала.
B. Бақиявӣ.
C. Азнавбарқароркунӣ.
D. Бозорӣ (фурӯш), аввала, бақиявӣ, азнавбарқароркунӣ.

6. Захираҳо дар тавозуни ҳисобдорӣ чӣ тавр инъикос карда мешаванд?

A. Бо нархҳои ҳисобдорӣ.
B. Бо арзиши аслии ҳақиқӣ.
C. Бо нархҳои шартномавӣ.
D. Бо нархҳои яклухт ва аз рӯи нархнома.

7. Маҳсулоти тайёри ба фурӯш баровардашуда, барои аз нав фурӯхтан дар ҳисобгирии муҳосибӣ ва тавозун чӣ хел акс меёбад?

A. Бо арзиши аслии меъёрӣ.
B. Бо арзиши аслии нақшавӣ.
C. Аз рӯи арзиши аслии истеҳсолӣ.
D. Аз рӯи нархҳои ҳисобдорӣ.

8. Нархҳоеро, ки барои баҳодиҳии молҳо дар корхонаҳои савдо ва хӯроки умумӣ истифода бурда мешаванд, номбар кунед.

A. Яклухт, харид.
B. Чакана, шартномавӣ.
C. Бозорӣ, фурӯш.
D. Яклухт, чакана, шартномавӣ, озод, харид, фурӯш.

9. Сармояи оинномавӣ дар тавозуни ҳисобдорӣ чӣ тавр инъикос карда мешавад?

A. Ба маблаге, ки дар ҳуҷҷатҳои муассисон нишон дода шудааст
B. Аз рӯи арзиши номиналии саҳмияҳо.
C. Ба маблаги пардохташудаи қисми саҳмияҳо.
D. Ба маблаги амонатии ташкилкунандагон.

10. Хароҷотҳо ба кадом гурӯҳҳо тақсим карда мешаванд? (Ҷавоби пурраро интихоб намоед).

A. Асосӣ ва борхатӣ (накладноӣ).
B. Бавосита ва бевосита.
C. Комплексӣ ва ҷузъӣ.
D. Бавосита, бевосита, асосӣ, борхатӣ, доимӣ ва тағиёбанда, шартӣ-доимӣ ва шартӣ-тағирёбанда.

11. Шумораи дурусти моддаҳоро номбар кунед, ки арзиши аслии пурраи фурӯши маҳсулотро тасниф менамоянд.

A. 11 модда.
B. 8 модда.
C. 14 модда
D. 10 модда.

12. Калкулятсия чист?

A. Усули гурӯҳбандии хароҷоти дар шакли пулӣ ифодаёфта.
B. Тартиби паиҳам дохилкунии хароҷот ба истеҳсоли маҳсулот (корҳо, хадамот) ва усули муайян намудани арзиши аслии намудҳои алоҳидаи маҳсулот.

C. Усули назорати харочотҳои истеҳсолӣ.
D. Гурӯҳбандии харочотҳо ва муайян намудани арзиши аслии намудҳои алоҳидаи маҳсулот.

13. Усулҳои асосии бахисобгирии харочотҳо ва калкулятсияи арзиши аслиро, ки дар корхонаҳои саноатӣ истифода бурда мешаванд, номбар кунед.

A. Намунавӣ, оддӣ.
B. Меъёрӣ, намунавӣ.
C. Чараёнӣ, меъёрӣ, ҳудудӣ, фармоишӣ, маснуотӣ.
D. Оддӣ, меъёрӣ.

14. Дар кадом чараёни хочагӣ ба воситаи амалиётҳои хочагӣ дигаргуншавии амволи корхона ба вучуд меояд?

A. Таъминот, фурӯш.
B. Истеҳсолот, натичаҳои молиявӣ.
C. Фурӯш, истеҳсолот.
D. Таъминот, истеҳсолот, фурӯш ва натичаҳои молиявӣ.

15. Чараёни таъминот чист?

A. Харидан (ба даст овардан) –и масолеҳ, сӯзишворӣ.
B. Ба даст овардани ашьёи хом, нимтайёрҳои харидашуда.
C. Харидани зарфҳо, қисмҳои эҳтиётӣ, масолеҳи сохтмон.
D. Чамъи амалиётҳое, ки дар натичаи он корхона худро аз предмет, ашёи меҳнати барои истеҳсолот зарур таъмин менамояд.

16. Кадом чавоб мафҳуми «соҳаи истеҳсолот»-ро дуруст тасниф менамояд?

A. Баровардани маҳсулоти тайёр ё маснуот.
B. Муайян кардани ҳачми истеҳсоли маҳсулоти тайёршуда умуман ва аз рӯи намуди онҳо дар намуди пулӣ ва натуравӣ.
C. Иштироки се омил –меҳнати инсон, ашё ва воситаҳои меҳнат, ки дар натичаи он дар корхона мафҳуми харочотҳо ва маҳсулоти тайёр пайдо мешаванд.

D. Ҳисоб кардани арзиши аслии ҳақиқии намудҳои ҷудогона ва ҳамаи маҳсулоти фурӯхташуда.

17. Доираи фурӯш ва натиҷаҳои молиявӣ чиро ифода менамояд?

A. Назорат аз рафти ҷараёни иҷроиш, шартнома-таъминот оиди хаҷм ва номгӯи маҳсулоти фурӯхташаванда.
B. Натиҷаи ниҳоӣ (фоида ё зарар).
C. Саривакт ва пурра ҳисобкунии маблағҳое, ки аз фурӯши маҳсулот ба даст омадаанд.
D. Ҷамъи амалиётҳои хоҷагие, ки барои ташкили фурӯш ва фурӯхтани маҳсулоти тайёр, воситаҳои асосӣ, дигар дороиҳо алоқамандaнд, инчунин муайян кардани натиҷаҳои молиявӣ.

18. Дар ҳолати дохилшавии масолеҳ ба анбор, вале маблағаш ба таъминкунанда пардохтанашуда, кадом навишти муҳосибӣ тартиб дода мешавад?

A. Дт 10850 «Асбобҳои камнарху тезфарсудашаванда» Кт 22010. «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»
B. Дт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ» Кт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»
C. Дт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ» Кт 22010. «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»
D. Дт 10730 «Истеҳсолоти нотамом» Кт 22010. «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»

19. Дар вакти додани масолеҳ ба истеҳсолоти асосӣ кадом навишти муҳосибӣ тартиб дода мешавад?

A. Дт 55200 «Хароҷот оиди истеҳсоли активҳои биологӣ» Кт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»
B. Дт 55500 «Хароҷотҳои умумӣ ва хоҷагӣ» Кт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»
C. Дт 10730 «Истеҳсолоти нотамом» Кт 10850 «Асбобҳои камнарху тезхӯрдашаванда»
D. Дт 10730 «Истеҳсолоти нотамом» Кт 10720 «Ашёи хом ва маводи асосӣ»

20. Дар кредити ҳисоби 10730 «Истеҳсолоти нотамом» кадом арзиши аслӣ инъикос меёбад?

A. Арзиши аслии ҳақиқии масолеҳи сарфшуда.
B. Хароҷотҳои ҳақиқӣ барои истеҳсоли маҳсулоти тайёр.
C. Арзиши аслии ҳақиқии маҳсулоти баровардашуда.
D. Арзиши аслии ҳақиқии маҳсулоти боркардашуда.

21. Кадом навишти муҳосибиро дар ҳолати аз суратҳисоб гузаронидани воситаҳо ба таъминкунандагон барои масолеҳи гирифташуда истифода бурдан мумкин аст?

A. Дт 22010 «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»
Кт 10210 «Ҳисоб бо арзи миллӣ»
B. Дт 22010 «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»
Кт 10220 «Ҳисобҳо бо арзи хориҷӣ дар бонкҳои маҳаллӣ»
C. Дт 22010 «Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат»
Кт 10210 «Ҳисобҳо бо арзи миллӣ»
D. Дт 22040 «Пешпардохти харидорон ва муштариён» Кт 10210 «Ҳисоб бо арзи миллӣ»

22. Дар ҳолати ба анбор дохил шудани маҳсулоти тайёри истеҳсоли худӣ кадом навишти муҳосибӣ тартиб додан лозим аст?

A. Дт 10740 «Маҳсулоти тайёр» Кт 10710 «Молҳо»
B. Дт 10710 «Молҳо» Кт 10730 «Истеҳсолоти нотамом»
C. Дт 10740 «Маҳсулоти тайёр» Кт 10730 «Истеҳсолоти нотамом»
D. Дт 10740 «Маҳсулоти тайёр» Кт 10400 «Ҳисобҳо барои қабул»

23. Дар ҳолати муайян кардани натиҷаи фурӯши маҳсулот (фоида) навишти дурустро нишон диҳед.

A. Дт 44010 «Даромад аз фурӯши маҳсулот» Кт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда»

B. Дт 44010 «Даромад аз фурӯши маҳсулот» Кт 33300 «Сармояи захиравӣ»
C. Дт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда» Кт 44010 «Даромад аз фурӯши маҳсулот»
D. Дт 33200 «Фоидаи тақсимнашуда» Кт 33300 «Сармояи захиравӣ»

24. Дар ҳисоби 10730 «Истеҳсолоти нотамом» бақияи аввал ва охир чиро ифода менамояд?

A. Баровардани маҳсулоти тайёр.
B. Хароҷотҳои ҳақиқӣ барои истеҳсоли маҳсулот дар давраи ҳисоботӣ.
C. Маблағи истеҳсоли нотамом.
D. Хароҷотҳои гузаронидани давраҳои гузаштаи ҳисоботӣ.

Саволҳои тестӣ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Ҷавобҳо	C	D	D	C	D	B	C	D	A	D	C	D	C	D	D	C	D	C	D	C	A	C	A	C

МАВЗӮИ 9. ҲИСОБОТИ МУҲОСИБӢ. СИЁСАТИ БАҲИСОБГИРИИ ТАШКИЛОТ

❖ ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО:

➢ Масъалаи 14

Мақсади дарс: Азхудкунии тарзи тартиб додани шаклҳои асосии ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ).

Талаб карда мешавад: Дар асоси нишондодҳои нақшаи 14.1:

- Тавозуни ҳисобдории ташкилотро дар аввал ва охири давраи ҳисоботӣ тартиб диҳед.

Маълумоти иловагӣ барои тартиб додани тавозуни ҳисобдорӣ:

Номи ташкилот: Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди «Азиза».

Намуди фаъолият: истеҳсолӣ-тиҷоратӣ.

Шакли моликият: хусусӣ.

РМА: 010405563

Сурогаи ташкилот: 734019, ш. Душанбе, кӯчаи А.Деҳотӣ, 25.

Нақшаи 14.1

Бақияи ҳисобҳои таркибӣ дар аввал ва охири давраи ҳисоботӣ(сомонӣ)

Рақами ҳисобҳои таркибӣ	*Номгӯи ҳисобҳо*	*Дар аввали давраи ҳисоботӣ*	*Дар охири давраи ҳисоботӣ*
11200	***Дороиҳои ғайримоддӣ***	***46***	***244***
11230	Патентҳо	-	244
11270	Хароҷотҳои ташкилотӣ	46	-
11000	***Воситаҳои асосӣ***	***51 718***	***50 849***
11020	аз ҷумла: бино ва иншоот	50 540	42 493
11060	Воситаҳои нақлиёт	1 178	8 356
11400	Дороиҳои биологӣ	2 337	1 632
11600	Сармоягузориҳои дарозмуддат	5	
10720	Ашёи хом ва маводи асосӣ	5 098	5 800
10730	Истеҳсолоти нотамом	14	62
10740	Маҳсулоти тайёр	3 830	4 835
10860	Асбобҳои камарзишу тезфарсудашаванда	4	6
10810	Сӯзишворӣ	617	450
10410	Хисобҳо барои қабули амвол ва хизмат	1 838	1 929
10510	Векселҳо барои гирифтан	-	150
10600	Қарздории муассисон	1 933	2 781
10500	Дигар қарздории дебиторӣ	606	14
10110	Воситаҳои пулӣ дар хазина бо пули миллӣ	2	2
10210	Ҳисобҳо бо арзи миллӣ	317	264
10220	Ҳисобҳо бо арзи хориҷӣ дар бонкҳои маҳаллӣ	550	261
	Маблағи санҷишӣ	***68 915***	***69 279***
33000	Сармояи оинномавӣ	61 024	61 024
33100	Сармояи иловагӣ	23	23
33210	Фоидаи тақсимнашудаи соли ҳисоботӣ	6	-
33220	Фоидаи тақсимнашудаи солҳои гузашта		713

22620	Қарзҳои дарозмуддати бонкӣ	-	1 995
22110	Қарзҳои кӯтоҳмуддати бонкӣ	4 850	-
22010	Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат	1 341	3 940
22220	Маош барои пардохт	149	69
22230	Аъзоҳаққии пардохтшуда ба фонди иҷтимоӣ	130	168
22300	Андозҳо барои пардохт	314	484
22040	Пешпардохти харидорон ва муштариён	23	57
22120	Вомҳои кӯтоҳмуддат	500	400
22060	Дигар ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат	473	349
22240	Дивидендҳо барои пардохт	82	57
	Маблағи санҷишӣ	***68 915***	***69 279***

Тавозуни ҳисобдорӣ

ба ҳолати ____________________ с. 200

(мувофиқи СБҲМ)

Шакли № 1 аз рӯи ОКУД

Корхона (иттиҳодия)______________________ аз рӯи ОКПО

Соҳа (намуди фаъолият) ____________________ аз рӯи ОКЭД

Мақомоти идора ________________________ аз рӯи ОКОУ

Шакли моликият__________________________ аз рӯи ОКФС

Воҳиди ченак ___________________________ аз рӯи СОЕИ

РМА ____

Суроғаи почтавӣ_________________________________

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб ________________

РАМЗҲО
0710002

ДОРОИҲО	Рамзи сатр	Ба аввали давраи ҳисоботӣ	Ба охири давраи ҳисоботӣ
1	2	3	4
I.А. ДОРОИҲОИ ГАРДОН			
Воситаҳои пулӣ дар хазина (10100)	**010**		
Воситаҳои пулӣ дар бонк (10200)	**020**		
Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат (10300±10361,10362)	**030**		
аз он ҷумла:			
Қоғазҳои қимматноки қарзӣ (10310)	031		
Қоғазҳои қимматноки ҳиссавӣ	032		

(10320)			
Қарзҳо, насияҳои додашуда Пасандозҳои амонатӣ (10330,10340)	033		
Қисми ҷории сармоягузориҳо	034		
Дигар сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат (10360)	035		
Ҳисобҳо барои бадасторӣ(10400)	040		
аз он ҷумла:			
Ҳисобҳо бадасторӣ барои молу хизматҳо	041		
Захираҳо аз рӯи қарзҳои шубҳанок (10420)	042		
Дигар қарздории дебиторӣ (10500)	**050**		
аз он ҷумла:			
Васиқаҳо барои бадасторӣ (10510)	051		
Қарздорӣ оиди кормандон (10520)	052		
Андозҳои пешпардохтшуда/Андозҳои пардохтшаванда (10530,10540)	053		
Фоизҳо ва, ҳаққусаҳмҳо барои бадасторӣ (10550, 10560)	054		
Қарздории супоришдиҳандагон аз рӯи шартномаи сохтмон (10570)	055		
Қисми ҷории қарздорӣ оиди қарзҳои дарозмӯҳлат (10580)	056		
Дигар қарздории дебиторӣ (10590)	057		
Қарздории муассисон (иштирокчиён) оид ба саҳмҳо ба сармояи оинномавӣ	**060**		
Захираҳои моддию молӣ (10700)	**070**		
аз он ҷумла:			
Молҳо (10710)	071		
Ашёи хом ва масолеҳи асосӣ (10720)	072		
Истеҳсолоти нотамом (10730)	073		

Маҳсулоти тайёр (10740)	074		
Масолеҳи кишоварзӣ аз фаъолҳои биологӣ (10750)	075		
Захираҳои масолеҳи ёрирасон (10800)	**080**		
аз он ҷумла:			
Сӯзишворӣ (10810-10719)	081		
Қисмҳои эҳтиёти(10820)	082		
Масолеҳи сохтумон (10830)	083		
Дигар масолеҳи ёрирасони (10840)	84		
Асбобҳои камарзиш ва зудфар-судашаванда (10850+10860-10861)	85		
Хароҷоти пешпардохташуда (10900)	**090**		
аз он ҷумла:			
Захираҳои пешпардохтшуда (10910)	091		
Хизматҳои пешпардохташуда (10920)	092		
Иҷораи пешпардохташуда (10930)	093		
Дигар Пешпардохтҳо (10940)	094		
ҶАМЪ аз рӯи боби I.А. «Дороиҳои гардон»	**099**		
I.Б. ДОРОИҲОИ ҒАЙРИГАРДОН			
Воситаҳои асосӣ (11000)	**100**		
аз он ҷумла:			
Замин (11010)	101		
Бино ва иншоот (11020)	102		
Таҷҳизот (11030)	103		
Таҷҳизоти идоравӣ (11040)	104		
Мебел ва лавозимот (11050)	105		
Воситаҳои нақлиёт (11060)	106		
Сохтмони нотамом (11070)	107		
Дигар воситаҳои асосӣ (11080)	108		

Ободонии китъаҳои замин (11090)	109		
Амартизатсияи ҷамъшудаи воситаҳои асосӣ (11100)	**110**		
Арзиши тавозунии воситаҳои асосӣ	**119**		
Дороиҳои ғайримоддӣ (11200)	**120**		
аз он ҷумла:			
Франшиза, Гудвил, патент, тамғаи мол, ҳуқуҳои муаллифӣ, таъминоти барномавӣ, хароҷоти ташкилӣ (11210,11270)	121		
Дигар дороиҳои гайримоддӣ (11280)	128		
Коркардҳои нотамом (11290)	129		
Амартизатсияи ҷамъшудаи дороиҳои ғайримоддӣ (11300)	130		
Арзиши тавозунии дороиҳои ғайримоддӣ (11200-11300)	139		
Дороиҳои биологӣ (11400)	**140**		
аз он ҷумла:			
Ҳайвонот -дороиҳои биологии истеъмолӣ (11410)	141		
Ҳайвонот (дороиҳои биологии маҳсулдеҳ) (11420)	142		
Растаниҳо (дороиҳои биологии истеъмолӣ) (11430)	143		
Дороиҳои биологии аз рӯи хароҷоти ҳақиқӣ ва ҳисоб гирифташаванда (11450)	145		
Дигар дороиҳои биологӣ (11460)	146		
Сармоягузорӣ ба моликияти ғайриманқул (11500)	**150**		
аз он ҷумла:			
Замин (11510)	151		
Бино ва иморат (11520)	152		
Таҷдиди объктҳои сармоягузорӣ ба моликияти ғайриманқул	153		
Сармояғузориҳои дарозмуддат	**160**		

(11600+11661, 11662)			
аз он ҷумла:			
Қоғазҳои қимматноки қарзӣ (11610)	161		
Қарзҳо, насияҳои додашуда (11620)	162		
Сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ (11630)	163		
Сармоягузорӣ ба фаъолияти муштарак (11640)	164		
Сармоягузорӣ ба ширкатҳои муттаҳидшуда (11650)	165		
Дигар сармоягузориҳои дарозмуддат (11660)	166		
Талаботҳои андози ба таърихи гузашта	**170**		
Қарздории дарозмуддати дебиторӣ (11800)	**180**		
аз он ҷумла:			
Қарздории дарозмуддати харидорон ва фармоишгарон (11810)	181		
Васикаҳои барои ба дасторӣ (11820)	182		
Хароҷоти дарозмудати ба таъхир гузошташуда(11830)	183		
Дигар қарздории дарозмуддат (11840)	184		
ҶАМЪ аз рӯи боби I.Б. «Дороиҳои ғайриғардон»	**199**		
ҲАМАГӢ, ДОРОИҲО (боби I.А+ бобиI.Б)			
УҲДАДОРИҲО			
IIА. УҲДАДОРИҲОИ КӮТОҲ-МУДДАТ			
Уҳдадориҳои кӯтоҳмуддат (22000)	**200**		
аз он ҷумла:			

Ҳисобҳо барои пардохти молу хизматҳо (22010)	201		
Дигар ҳисобҳо барои пардохт (22020)	202		
Васиқаҳои кӯтоҳмуддат барои пардохт	203		
Пешпардохтҳои харидорон ва фармоишгарон ва қарздории фармоишгарон оид ба шартномаи сохтмон (22040,22050)	204		
Дигар уҳдадориҳои кӯтоҳмуддат (22060)	206		
Ухдадориҳои карзӣ	**210**		
аз он чумла:			
Қарзҳои бонкӣ насияҳо (22110)	211		
Дигар қарзҳои насияҳо (22120)	212		
Ухдадориҳои ҳисобкардашуда (22130)	213		
Дигар ӯҳдадориҳои қарзии дарозмуддат (22140±22141,22142)	214		
Ухдадориҳои ҳисобкардашуда (22200)	**220**		
аз он чумла:			
Ухдадориҳои ҳисобкардашуда оиди пардохти мол ва хизматрасониҳо	221		
Музди меҳнат барои барои пардохт (22220)	222		
Ҳисагузориҳои барои фонди иҷтимоии ҳисобкардашуда(22230)	223		
Ҳақусаҳм барои пардохт (22240)	224		
Фоизҳо барои пардохт (22250)	225		
Дигар хароҷоти ҳисобкардашуда (22260)	226		
Андозҳо барои пардохт (22300)	**230**		
аз он чумла:			
Андоз аз фоида барои пардохт	231		

(22310)			
Андоз аз даромади шахсони воқеи(22320)	232		
ААИ барои пардохт (22330)	233		
Аксизҳо барои пардохт (22340)	234		
Дигар андозҳо барои пардохт (22350)	235		
Захираҳо (22400)	**240**		
ҲАМАГӢ аз рӯи бобби II.А «Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат	**149**		
II.Б. ӮҲДАДОРИҲОИ ДАРОЗМУДДАТ			
Ӯҳдадориҳои дарозмуддат (22600±22661,22640)	**260**		
аз он ҷумла:			
Вомбаргҳо барои пардохт (22610)	261		
Қарзҳои бонкӣ , насияҳо(22620)	262		
Дигар қазҳо, насияҳо (22630)	263		
Васиқаҳо барои пардохт (22640)	264		
Ӯҳдадориҳо барои иҷораи молиявӣ	265		
Дигар ӯҳдадориҳои дарозмуддат	**266**		
Даромадҳои ба таъхир гузошта (22700)	**270**		
Ӯҳдадориҳои андози ба таъхир гузоштаҳуда (22800)	**280**		
ҲАМАГӢ ӮҲДАДОРИҲО аз рӯи боби II.Б «Ӯҳдадориҳои дарозмуддат»	**289**		
ҲАМАГӢ ӮҲДАДОРИҲО (БОБИ II.А+боби II. Б)	**299**		
III. САРМОЯИ ХУДӢ			
Сармояи оинномавӣ (33000)	**300**		
аз он ҷумла:			
Саҳмияҳои оддӣ (33010)	301		
Саҳмияҳои имтиёзнок (33020)	302		

Дигар сармояи оинномавӣ (33030)	303		
Саҳмияҳои худи бозхаридшуда	304		
Сармояи иловагӣ (33100)	**310**		
аз он ҷумла:			
Сармояи ба таври иловагӣ пардохтшуда (33110)	311		
Тасҳеҳ оид ба азнавбаҳодиҳии воситаҳои асосӣ ва дороиҳои дигар (33120,33130)	313		
Фарқиятҳои қурбӣ оид ба муомилотҳо бо асъори хориҷӣ (33140)	314		
Сармояи пешпардохт кардашуда соҳибмулк (33150)	315		
Фоидаи тақсимнашуда (33200)	**320**		
Сармояи захиравӣ (33300)	**330**		
Аз он ҷумла:			
Захираҳои мувофиқи санадҳои қонунгузорӣ ташкилшуда			
Захираҳои мувофиқи ҳуҷҷатҳои таъсисдиҳи ташкилёфта			
Фоидҳои ҳавасмандгардонӣ			
ҲАМАГӢ аз рӯи боби III. «САРМОЯИ ХУДӢ»	**339**		
ҲАМАГИ ӮҲДАДОРИҲО ВА САРМОЯИ ХУДӢ (Боби II.А+боби II.Б+ боби III)	**399**		

Роҳбар ___________________ Сармуҳосиб_________________

➢ Масъалаи 15

Мақсади дарс: Азхудкунии тарзи тартиб додани шаклҳои асосии ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ):

Тартиб додани ҳисоботи шакли 2 «Ҳисобот оиди ба натиҷаҳои фаъолияти молиявию-хоҷагӣ»

Маълумот барои тартиб додани ҳисоботи шакли 2.

Номи ташкилот: Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди «Азиза».

Намуди фаъолият: истеҳсолӣ-тиҷоратӣ.

Шакли моликият: хусусӣ.

РМА: 010405563

Суроғаи ташкилот: 734019, ш. Душанбе, кӯчаи А.Деҳотӣ, 25.

Талаб карда мешавад: Дар асоси маълумотҳои зерин ҳисобот оиди ба натиҷаҳои фаъолияти молиявию-хоҷагии ташкилотро дар солҳои 2010-2011 тартиб диҳед:

Ташкилот дар соли ҳисоботӣ аз фурӯши маҳсулот 117 265 сомонӣ даромад гирифт. Дар ҳамин давраи соли гузашта даромад аз фурӯш 105 278 сомониро ташкил дода буд.

Арзиши аслии маҳсулоти фурӯхташуда дар соли ҳисоботӣ 110 619 сомонӣ, дар соли гузашта 98 169 сомониро ташкил дод.

Дар соли ҳисоботӣ аз ҳисоби гардиши маблағҳои дар бонкбуда 500 сомонӣ фоиз гирфта шуд, ки ин аз соли гузашта се маротиба камтар аст.

Дар соли ҳисоботӣ объекти воситаҳои асосӣ бо арзиши ибтидоии 16 000 сомонӣ фурӯхта шуд, ки дар мавриди фурӯш истеҳлоки он 2 500 сомониро ташкил медод.

Хароҷотҳои маъмурӣ-идоракунӣ дар соли ҳисоботӣ 2500 сомонӣ, дар соли гузашта 1800 сомониро ташкил дод.

Дар натиҷаи барӯйхатгирӣ дар соли ҳисоботӣ ба ҳисобгирии муҳосибии ташкилот даромад карда шуд:

- Воситаҳои асосӣ ба маблағи 2000 сомонӣ;
- Масолеҳ 1500 сомонӣ.

Ба андозаи 20% андоз аз фоидаро ҳисоб куне два маблағи фоидаи софро дар соли ҳисоботӣ ва соли гузашта муайян намоед.

Ҳисобот оиди ба натиҷаҳои фаъолияти молиявию-хоҷагӣ

ба холати ________________ с. 20___

(мувофиқи СБҲМ)

Шакли № 2 аз рӯи ОКУД

	РАМЗҲО
Корхона (иттиходия)____________________ аз рӯи ОКПО	
Соҳа (намуди фаъолият) _______________ аз рӯи ОКЭД	0710002
Макомоти идора ______________________ аз рӯи ОКОУ	
Шакли моликият______________________ аз рӯи ОКФС	
Воҳиди ченак ________________________ аз рӯи СОЕИ	
РМА ______________________________________	
Суроғаи почтавӣ_____________________________	
Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____________	

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Барои соли гузашта	Барои соли ҳисоботӣ
Фаъолияти муомилотӣ Фурӯши соф –даромади асосӣ аз фаъолияти амалиётӣ	010		
Арзиши аслии молҳо, кор ва хизматҳои ба фурӯш бурдашуда	020		
Фоида умумӣ (010-020)	**030**		
Даромад ва хароҷот аз дигар фаъолияти муомилотӣ			
Дигар даромадҳо аз фаъолияти муомилотӣ	040		
Дигар хароҷотҳо аз фаъолияти муомилотӣ	050		
Ҳамагӣ:фоида (зарар аз дигар фаъолияти муомилотӣ(040-050)	**060**		
Хароҷотҳои муомилоти давра			
Хароҷотҳо оид ба фурӯш	070		
Аз он ҷумла амортизатсия	071		
Хароҷотҳои умумии маъмурӣ	080		
Аз он ҷумла амартизатсия	081		
Ҳамагӣ хароҷотҳои муомилотӣ	**090**		
Фоида (зарар) аз фаъолияти муомилотӣ (030± 060±090)	**100**		
Даромад ва хароҷот аз фаъолияти ғайримуомилотӣ			
Даромад ва сармогузорӣ	110		
Хароҷот оид ба фоизҳо	120		

Даромадҳо (зарарҳо) аз фарқияти қурбӣ	130		
Дигар хароҷотҳои муомилотӣ	140		
Ҳамагӣ даромадҳо (хароҷотҳо) аз фаъолияти ғайримуомилотӣ (110-120±130±140	150		
Фоида то пардохти андозҳо (100±150)	160		
Андоз аз фоида	**170**		
Фоидаи бе баҳисобгирии моддаҳои фавқулодда (160-170)	**180**		
Моддаҳои фавқулодда тарҳи андози даромад	**190**		
Фоидаи соф (180-190)	**200**		

Роҳбар ____________________ **Сармуҳосиб**____________________

➢ Масъалаи 16

Мақсади дарс: Азхудкунии тарзи тартиб додани шаклҳои асосии ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ):

Тартиб додани ҳисоботи шакли 3 «Ҳисобот оид ба ҳаракати воситаҳои пулӣ»

Маълумот барои тартиб додани ҳисоботи шакли 3.

Номи ташкилот: Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди «Азиза».

Намуди фаъолият: истеҳсолӣ-тиҷоратӣ.

Шакли моликият: хусусӣ.

РМА: 010405563

Суроғаи ташкилот: 734019, ш. Душанбе, кӯчаи А.Деҳотӣ, 25.

Талаб карда мешавад: Дар асоси маълумотҳои зерин ҳисобот оиди ҳаракати воситаҳои пулии ташкилотро дар соли 2011 тартиб диҳед:

Бақияи ҳсобҳои таркибӣ дар аввали давраи ҳисоботӣ (ҳазор сомонӣ):

Рақам ва номи ҳисоб	Бақияи ҳисоб дар аввали давраи ҳисоботӣ	
	Дт	Кт
10110 Воситаҳои пулӣ дар хазина бо пули миллӣ	2	
10210 Ҳисобҳо бо арзи миллӣ	317	
10220 Ҳисобҳо бо арзи хориҷӣ дар бонкҳои маҳаллӣ	300	
10230 Ҳисобҳо дар бонкҳои хориҷӣ	250	

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ дар давраи ҳисоботӣ

№ амалиёт	*Мазмуни амалиёти хоҷагидорӣ*	*Маблағ (сомонӣ)*	*Алоқамандии ҳисобҳо*	
			дебет	*кредит*
1.	Ба хазина аз харидорон барои фурӯши маҳсулот маблағ дохил шуд	600		
2.	Ба хазина маблағи истифоданашудаи таҳти ҳисоботӣ дохил шуд	200		
3.	Бо чек аз ҳисоби бонкӣ барои додани муди меҳнат маблағ дохил шуд	15 000		
4.	Аз хазина барои кормандон музди меҳнат дода шуд	13 000		
5.	Аз хазина барои хароҷотҳои хоҷагӣ ва сафари хизматӣ маблағ дода шуд	2 000		
6.	Ба ҳисоби бонкӣ аз ҳисоби фурӯши воситаҳои асосӣ аз харидорон маблағ дохил шуд	12 000		
7.	Ба ҳисоби бонкӣ аз ҳисоби фурӯши маҳсулот маблағ дохил шуд	6 000		
8.	Ба ҳисоби бонкӣ маблағи иҷора	600		

	дохил шуд			
9.	Ба хазина аз корманди ташкилот маблағи камомади муайяншуда дохил шуд	85		
10.	Ба хазина маблағи ҳиссагузорӣ ба сармояи оинномавӣ аз муассисон дохил шуд	300		
11.	Ба суратҳисоб маблағи фурӯши маҳсулот дохил карда шуд	2500		
12.	Аз ҳисоби бонкӣ ба таъминкунандагон пешпардохт карда шуд	10 000		
13.	Ба ҳисоби арзи хориҷӣ аз харидорон маблағи пешпардохт дохил шуд	14 000		
14.	Ба буҷет маблағи андозҳо пардохт карда шуд	1500		
15.	Ба ҳисоби бонкӣ қарзи дарозмуддат дохил шуд	7 000		
16.	Аз ҳисоби бонкӣ барои хариди саҳмияи дигар ташкилот маблағ гузаронида шуд	1000		
17.	Ба ҳисоби таъминкунандагон барои маҳсулоти гирифташуда маблағ пардохта шуд	6000		
18.	Аз ҳисоби бонкӣ қисми қарзи бонкӣ баргардонда шуд	2 000		
19.	Аз ҳисоби бонкӣ барои ташкилот оиди хадамоти машваратӣ маблағ пардохта шуд	500		
20.	Облигатсиҳои дарозмуддат гирфта шуд. Маблағаш аз ҳисоби асъорӣ пардохта шуд	10 000		

Ҳисобот оид ба ҳаракати воситаҳои пулӣ
(усули мустақим)

ба холати __________________ с. 20__

(мувофиқи СБҲМ)

Шакли № 3 аз рӯи ОКУД
Корхона (иттиходия)______________________ аз рӯи ОКПО
Соха (намуди фаъолият) _________________ аз рӯи ОКЭД
Макомоти идора _________________________ аз рӯи ОКОУ
Шакли моликият__________________________ аз рӯи ОКФС
Вохиди ченак ____________________________ аз рӯи СОЕИ
РМА ____
Сурогаи почтавӣ___________________________________
Ному насаб ва № телефони Сармухосиб _________________

РАМЗҲО
0710002

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Барои давраи хисоботӣ
I. Фаъолияти муомилотӣ		
1.Вориди умумии воситаҳои пулӣ аз фаъолияти муомилотӣ		
Даромад аз фурӯши молҳо, маҳсулот, ко рва хизматҳо	010	
Дигар воридотҳо ва фаъолияти муомилотӣ	020	
Даромади фавкулодда аз фаъолият	**030**	
Ҳамагӣ воридотӣ умумӣ аз фаъолияти муомилоти (01+-020+-030)	040	
Пардохтҳои умумӣ оид ба фаъолияти муомилотӣ		
Воситаҳои пули ҳангоми хариди захираҳо и пардохтшуда	050	
Пардохти ҳақи меҳнат ва ФҲИА	060	
Хароҷотҳои муомилотии (хизматҳои) пардохтшуда	070	
Пардохти фоизҳо (агар ин модда ҳамчун фаъолияти муомилотӣ гурӯҳбандӣ гардида бошад)	080	
Пардохти андоз аз фоида	090	
Зарари фавкулодда аз фаъолияти	100	

муомилотӣ		
Дигар пардохтҳо оид ба фаъолияти муомилотӣ	110	
Ҳамагӣ пардохтҳои умумӣ оид ба фаъолияти муомилотӣ	**120**	
3. Воридоти софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти муомилотӣ (040-120)	**190**	
2. Фаъолияти сармоягузорӣ		
Воридоти воситаҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ		
Воридоти воситаҳои пулӣ аз фурӯши Воситаҳои асосӣ	210	
Фурӯши воситаҳои пулӣ аз фурӯши дороиҳои гайримоддӣ	220	
воситаҳои пулӣ қогазҳои	230	
Фоизҳои ҳаққусаҳмҳои гирифташуда,(агар моддаи зерин ҳамчун инвеститсия гурӯҳбандӣ гардида бошад)	240	
Пардохти қоғазҳои пулӣ ва вомбаргҳои барои ба дасторӣ пешниҳодшуда	250	
Дигар воридотҳо аз фаъолияти сармоягузориҳо	260	
Ҳамагӣ воридотҳои умумӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ (210+220+230+250+260)	**270**	
Пардохтҳои умумӣ аз рӯи фаъолияти сармоягузорӣ		
Воситаҳои пулӣ ҳангоми хариди воситаҳои асосӣ пардохташуда	280	
Воситаҳои пулии ҳангоми хариди дороиҳо ғайримоддӣ пардохташуда	290	
Воситаҳои пулии ҳангоми харидории қогазҳои қиматнок пардохташуда	300	
Пешниҳоди қоғаҳои пулӣ	310	
Дигар пардохтҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ	320	

Ҳамагӣ пардохтҳои умумӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ (280+290+300+310+320)	**330**	
Воридоти соф аз фаъолияти сармоягузорӣ	**390**	
3. Фаъолияти молиявӣ		
Воридоти умумии воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ		
Воситаҳои пули гирифташуда аз интишори саҳмияҳо	410	
Воситаҳои пулии аз интишори вомбаргҳо гирифташуда	420	
Ҳиссагузории пулии муассисон	430	
Қарзҳо ва насияҳои гирифташуда	440	
Дигар воридотҳ аз фаъолияти молиявӣ	450	
Ҳамағӣ воридотҳои умумӣ аз фаъолияти молиявӣ (410+420+430+440+450)	**460**	
Пардохтҳои умумӣ аз фаъолияти молиявӣ		
Ҳаққусаҳмияҳои пардохтшуда	470	
Пардохти қарзҳо ва насияҳо	480	
Бозхариди саҳмияҳои худӣ	490	
Дигар пардохтҳо оид ба фаъолияти молиявӣ	500	
Ҳамагӣ пардохтҳои умумӣ аз фаъолияти молиявӣ(470+480+490+500)	**510**	
Воридоти софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ (460-510)	**590**	
Фоида ва зарари гайримуомилотӣ аз фарқияти қурбӣ	600	
Тағироти соф дар воситаҳои пулӣ (190±390±590±600)	**700**	
Воситаҳои пулӣ дар аввали сол аз рӯи тавозун	**710**	

Воситаҳои пулӣ дар охири давраи ҳисоботӣ аз рӯи тавозун	**720**	

Ҳисобот оид ба ҳаракати воситаҳои пулӣ
(усули бевосита)

ба холати ________________ с. 200

(мувофики СБҲМ)

РАМЗҲО
0710002

Шакли № 3 аз рӯи ОКУД
Корхона (иттиҳодия)____________________ аз рӯи ОКПО
Соҳа (намуди фаъолият) ________________ аз рӯи ОКЭД
Макомоти идора __________________________ аз рӯи ОКОУ
Шакли моликият_____________________________ аз рӯи ОКФС
Воҳиди ченак ______________________________ аз рӯи СОЕИ
РМА ____
Суроғаи почтавӣ_____________________________________
Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _________________

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Барои давраи ҳисоботӣ
I. Фаъолияти муомилотӣ		
Фоидаи соф (зарар)	100	
Тасҳеҳи фоидаи соф (зарар) то ҳолати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти муомилотӣ		
Тасҳеҳи моддаҳои ғайрипулии хароҷотҳо ва даромадҳо	**110**	
- хароҷотҳо барои амартизатсия		
- захираҳои ҳисобкардашуда		
-амортизатсияи тахфифҳо, изоваҳо		
-фоида ва зарари ғайрифурӯш аз фаркияти қурбӣ		
-дигар моддаҳои ғайрипулӣ		
Тасҳеҳи моддаҳои ғайримуомилотии даромадҳо ва хароҷотҳо	**120**	
-даромадҳо аз рӯи фаъолияти сармоягузорӣ ва молиявӣ		
- хароҷотҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ ва молиявӣ		
Тасҳеҳот дар тағйиротҳои моддаҳои тавозун	**130**	
-ба тағйироти ҳисобҳо ба дасторӣ		
-ба тағироти захираҳо		

- ба тағйгироти пешпардохташуда		
-ба тағйироти дигар қарзҳои дебиторӣ		
-ба тағйироти дигар қарзҳои кредиторӣ		
-ба тағйироти ҳисобҳо барои пардохт		
-ба тағйироти пешпардохташуда		
-ба тағйироти пешлардохташудаи гирифташуда		
-ба тағйироти ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашуда		
Ҳамагӣ тасҳеҳи фоидаи соф (110±120±130)	**180**	
3.Воридоти софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти муомилотӣ (100±180)	**190**	
2. Фаъолияти сармоягузорӣ		
Воридоти умумӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ		
Воридоти воситаҳои пули аз фурӯш	210	
Воридоти воситаҳои пулӣ аз фурӯши дороиҳои гайримоддӣ	220	
Воситаҳои пулӣ аз фурӯши қоғазҳои қиматнок	230	
Фоизҳою хаққусаҳмияҳои гирифташуда, (агар моддаи зерин ҳамчун сармоягузорӣ гурӯҳбанди шуда бошад)	240	
Пардохтҳои қарздории пулии пешниҳодшуда, вомбарғҳо барои бадасторӣ	250	
Дигар воридотҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ	**260**	
Ҳамагӣворидотҳои умумӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ (210+220+230+240+250+260)	**270**	
Пардохтҳои умуми оид ба фаъолияти сармоягузорӣ		
Воситаҳои пулии ҳангоми хариди воситаҳои асосӣ пардохтшуда	280	
Воситаҳои пули ҳангоми хариди фаъолҳои ғайримоддӣ пардохташуда	290	
Воситаҳои пулии ҳангоми қоғазҳои қиматнок	300	
Пулҳои ба қарз пешпардохташуда	310	
Дигар пардохтҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ	320	

Ҳамагӣ пардохтҳои умумӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ(280+290+300+310)	**330**	
Воридоти соф аз фаъолияти сармоягузорӣ (270-330)	**390**	
3. Фаъолияти молиявӣ		
Воридоти умумии воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ		
Воситаҳои пулии гирнфташуда ва нитишори саҳмияҳо	410	
Воситаҳои пулии гирифташуда аз интишори вомбаргҳо	420	
Ҳиссагузории пулии муассисон	430	
Қарзҳо ва насияҳои гирифташуда	440	
Дигар воридот аз фаъолияти молиявӣ	450	
Ҳамгӣ воридоти умумӣ аз фаъолияти молиявӣ	**460**	
Пардохтҳои умумӣ аз фаъолияти молиявӣ		
Ҳаққи саҳмҳои пардохтшуда	470	
Пардохти қарҳо ва насияҳо	480	
Боз хариди саҳмияҳои худдӣ	490	
Дигар пардохтҳо аз фаъолияти молиявӣ	500	
Ҳамагӣ пардохтҳои умумӣ аз фаъолияти молиявӣ (470+480+490+500)	**510**	
Воридоти софи маблағҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ (460-510)	**590**	
Фоида вазарар аз рӯи фарқияти муомилотӣ аз фарқияти қурбӣ	600	
Тағирёбии соф дар воситаҳои пулӣ (190±390±590±600)	**700**	
Воситаҳои пулӣ дар аввали сол аз рӯи тавозун	**710**	
Воситаҳои пулӣ дар охири давраи ҳисоботӣ тибқи тавозун	**720**	

➢ Масъалаи 17

Мақсади дарс: Азхудкунии тарзи тартиб додани шаклҳои асосии ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ):

Тартиб додани ҳисоботи шакли 4 «Ҳисобот оиди тағйиротҳо дар сармоя»

Маълумот барои тартиб додани ҳисоботи шакли 4.

Номи ташкилот: Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди «Азиза».
Намуди фаъолият: истеҳсолӣ-тиҷоратӣ.
Шакли моликият: хусусӣ.
РМА: 010405563
Суроғаи ташкилот: 734019, ш. Душанбе, кӯчаи А.Деҳотӣ, 25.

Талаб карда мешавад: Дар асоси маълумотҳои зерин ҳисобот оиди тағйиротҳо дар сармояи ташкилотро дар соли 2011 тартиб диҳед:

Бақияи ҳисобҳои таркибӣ дар авали давараи ҳисоботӣ (сомонӣ)

Рақам ва номи ҳисоб	**Бақияи ҳисоб дар аввли давраи ҳисоботӣ**	
	Дт	**Кт**
33000 Сармояи оинномавӣ		61 000
33100 Сармояи иловагӣ		2 000
33200 Фоидаи тақсимнашуда		20 000
33300 Сармояи захиравӣ		2 000

Журнали бақайдгирии амалиётҳои хоҷагидорӣ дар давраи ҳисоботӣ

№ амалиёт	*Мазмуни амалиёти хоҷагидорӣ*	*Маблағ (сомонӣ)*	*Алоқамандии ҳисобҳо*	
			дебет	*кредит*
1.	Мувофиқи қарори ҷаласаи солонаи муассисон ҳаҷми сармояи оиннома зиёд карда шуд	6 000		
2.	Аз ҳисоби азнавнархгузории фондҳои асосӣ ҳаҷми сармояи иловагӣ зиёд шуд	2 000		
3.	Аз ҳисоби фоидаи тақсимнашуда ҳаҷми	1500		

	сармояи захиравӣ зиёд карда шуд			
4.	Захира барои қарзҳои шубҳанок ташкил карда шуд	5 000		
5.	Захира барои пардохти рухсатии меҳнатӣ ташкил карда шуд	2 000		
6.	Захира барои васеъкунии истеҳсолот ташкил карда шуд	10 000		
7.	Маблағи қарзи дебитории мухлаташ гузашта аз ҳисоби захира руйпӯш карда шуд.	3000		
8.	Аз ҳисоби захира таҷҳизоти нав харида шуд	8 000		
9.	Аз ҳисоби фарқияти қурбӣ даромад карда шуд	2 000		
10.	Аз ҳисоби фонди захиравӣ ба ташкилоти хизматрасон маблағ дода шуд	1000		

Ҳисобот оиди тағйиротҳо дар сармоя

ба ҳолати __________________ с. 200

(мувофиқи СБҲМ)

Шакли № 3 аз рӯи ОКУД

Корхона (иттиҳодия)____________________ аз рӯи ОКПО
Соха (намуди фаъолият) __________________ аз рӯи ОКЭД
Макомоти идора ______________________ аз рӯи ОКОУ
Шакли моликият______________________ аз рӯи ОКФС
Вохиди ченак ________________________ аз рӯи СОЕИ
РМА __________________________________
Суроғаи почтавӣ____________________________
Ному насаб ва № телефони Сармухосиб ______________

РАМЗҲО
0710002

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Сармоя и оин-номавӣ	Дигар сармоя	Фоидаи тақсимнашуда	Ҳамагӣ
Бакия ба 1 _____с 200	010				
Тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ ваислоҳи хатогиҳои воқеӣ	020				
Бақияҳои азнавҳисобкардашуда	030				
Фоидаи соф ва зарари дар ҳисобот оид ба натиҷаҳои фаъолияти молиявии хоҷагӣ ба инобат гирифтанашуда	040				
аз он ҷумла:					
Камчинӣ (афзоиш) аз навбаҳогузории амвол	050				
Камчиниӣ (афзоиш) аз навбаҳогузории сармоягузориҳо	060				
Фарқияҳои қурбӣ оид ба муомилотҳои бо асъори хориҷӣ	070				
Фоидаи соф (зарар) дар давраи ҳисоботӣ	080				
Ҳаққусаҳмҳо	090				
Интишори саҳмияҳо	100				
Маҳдудиятҳо оид ба фоидаи барои тақсим пебинишуда	110				
Тағироти сармояи оинномавӣ	120				
Бақия ба 31 ___ с. 200	130				

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Ҳисоботи муҳосибӣ чист?

А. Сохтани тавозун, ҳисобот оиди фоида ва зарар.

B. Таъмини назорати давлатӣ оиди фаъолияти корхона мақсади дуруст ҳисобкунӣ ва пардохти андозҳо.
C. Ҷамъбаст ва ба низом даровардани ҳолати амволи корхона бо мақсади таҳлил ва идоракунии он.
D. Маҷмӯи нишондиҳандаҳои амвол ва ҳолати молиявии корхона аз рӯи натиҷаҳои фаъолияти хоҷагии он дар давраи ҳисоботӣ дар асоси нишондиҳандаҳои ҳисобгирии муҳосибӣ мувофиқи шаклҳои муқарраргардида.

2. Кадом шаклҳои ҳисоботи муҳосибӣ дар корхонаҳо истифода бурда мешаванд?

A. Тавозуни ҳисобдорӣ, ҳисобот оиди ҳаракати воситаҳои пулӣ.
B. Ҳисоботҳо оиди фоида ва зарар, оиди ҳаракати сармоя.
C. Тавозуни ҳисобдорӣ ва замимаҳои он.
D. Тавозуни ҳисобдорӣ, ҳисобот оиди натиҷаи молиявӣ, оиди ҳаракати воситаҳои пулӣ, тағирёбии сармоя.

3. Вобаста ба сарчашмаҳои маълумот ҳисобот ба кадом намудҳо ҷудо мешавад?

A. Фаврӣ, муҳосибӣ (молиявӣ), оморӣ.
B. Муҳосибӣ (молиявӣ), идоравӣ, таҳлилӣ.
C. Таркибӣ, дебетӣ, кредитӣ.
D. Амалӣ, таркибӣ, таҳлилӣ.

4. Кадом талаботҳо оиди тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ бояд риоя карда шаванд?

A. Инъикоси пурра ва боварибахши ҳолати амволию молиявии корхона.
B. Ҳисобот бояд дастрас (оммафаҳм), пурра бошад; нишондодҳои фаъолияти филиалҳо дохил карда шавад; бо нишондиҳандаҳои ҳуҷҷатҳои аввалаи баҳисобгирии таркибӣ ва таҳлилӣ асос ёбад; баҳодиҳии амвол ва сарчашмаҳо бо пули миллӣ нишон дода шуда, бо имзои роҳбари корхона ва сармуҳосиб тасдиқ карда шавад.

C. Ҳисобот бояд дар асоси нишондиҳандаҳои ҳуҷҷатҳои ибтидоӣ, баҳисобгирии таркибӣ ва таҳлилӣ тартиб дода шавад.
D. Ҳисобот бо забони давлатӣ, бо сомонӣ тартиб дода шуда аз тарафи роҳбари корхона имзо карда мешавад.

5. Ҳисобот бо тартиби ҳатмӣ ба кӣ пешниҳод карда мешавад?

A. Иштирокчиён ё моликони амволи корхона.
B. Идораҳои ҳудудии давлатии омори мавқеи қайди корхона .
C. Бонкҳо ва идораҳои молиявӣ.
D. Муассисон, идораҳои давлатии омор, бонкҳо, нозироти андоз ва дигар истифодабарандагон, мувофиқи қонунгузориҳои амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

6. Корхонаҳо дар кадом мӯҳлат бояд ҳисоботи солонаи муҳосибиро пешниҳод намоянд?

A. Дар муддати 60 рӯзи баъди ба охир расидани сол.
B. Дар муддати 30 рӯзи баъди ба охиррасии сол.
C. Дар муддати 90 рӯзи баъди ба охир расидани сол.
D. Дар муддати чор моҳ.

7. Дар кадом мӯҳлат корхонаҳо ҳисоботи муҳосибии семоҳаро пешниҳод менамоянд?

A. Дар муддати 20 рӯзи баъди ба охир расидани семоҳа.
B. Дар муддати 15 рӯзи баъди ба охир расидани семоҳа.
C. Дар муддати 10 рӯзи баъди ба охир расидани семоҳа
D. Дар муддати 30 рӯзи баъди ба охир расидани семоҳа.

8. Корхона ҳуқуқ дорад, ки ҳисоботи муҳосибии худро ба нашри озод барорад?

A. Ин хел ҳуқуқ надорад, чунки нишондиҳандаҳои ҳисобот сирри тиҷоратӣ ба ҳисоб мераванд.
B. Ҳуқуқ дорад, чунки ин ҳуқуқ аз тарафи ягон кас маҳдуд карда нашудааст.
C. На ин ки ҳуқуқи нашр кардан дорад, инчунин вазифадор аст.

D. Корхонаҳое ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ва молу мулкро нашр менамоянд, ки мувофиқи қонунгузорӣ вазифадоранд.

9. Сиёсати ҳисобдориро шарҳ диҳед.

A. Ин маҷмӯи тарзҳо ва усулҳои ба роҳ мондани баҳисобгирии муҳосибӣ.
B. Ин тарзи ташкили гардиши ҳуҷҷатҳо, барӯйхатгирӣ ва усулҳои истифодаи хисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.
C. Ин истифодабарии низоми сабткунакҳои баҳисобгирӣ ва тартиби пур кардани онҳо.
D. Ин маҷмӯи усулҳои ба роҳ мондани баҳисобгирии муҳосибӣ-мушоҳидаи аввала, ченкунии арзишӣ, гурӯҳбандии ҷорӣ ва ҷамъбасткуниии натиҷаҳои фаъолияти хоҷагидорӣ.

10. Сиёсати баҳисобгирии корхона аз кадом ҷанбаҳо ташкил меёбад?

A. Методологӣ.
B. Ташкилӣ.
C. Ташкилӣ,, методологӣ.
D. Технологӣ.

11. Сиёсати баҳисобгирии ташкилотро кӣ таҳия мекунад?

A. Иқтисодчии ташкилот.
B. Сармуҳосиби ташкилот.
C. Роҳбари ташкилот.
D. Коркунони шӯъбаи ҳисобдории ташкилот.

12. Сиёсати баҳисобгирии ташкилотро кӣ тасдиқ мекунад?

A. Сармуҳосиби ташкилот.
B. Роҳбари ташкилот.
C. Иқтисодчии ташкилот.
D. Коркунони шӯъбаи ҳисобдории ташкилот.

13. Маҷмӯи усулҳои бурдани баҳисобгирии муҳосибӣ, ки корхона қабул кардааст,— ин:

A. Дастурамал.
B. Низомнома.
C. Сиёсати баҳисобгирӣ.
D. Нақшаи ҳисобҳо.

Саволҳои тестӣ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ҷавобҳо	D	D	A	B	D	C	A	D	D	C	B	B	C

МАВЗӮИ 10. ТАШКИЛИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ ДАР ТАШКИЛОТҲО.

ТЕСТҲОИ САНҶИШӢ:

1. Низоми бамеъёрдарории баҳисобгирии муҳосибӣ дар ҶТ аз ҳуҷҷатҳои чанд дараҷа иборат аст?

A. 2 дараҷа
B. 4 дараҷа
C. 5 дараҷа
D. 3 дараҷа.

2. Ҳуҷҷати асосии баҳисобгирии муҳосибӣ дар ҶТ:

A. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ»
B. Низомнома дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ дар ҶТ.
C. Дастурамалҳои баҳисобгирии муҳосибии намудҳои ҷудогонаи молу амвол.
D. Сиёсати баҳисобгирии ташкилот.

3. Қонун «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» дар ҶТ кай қабул карда шудааст?

A. 11 феврали с. 2007, №211.
B. 22 апрели с.1984, №55.
C. 14 майи с.1999, №750.
D. 25 марти с.2011, № 702.

4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» ба кадом дараҷаи батанзимдарории меъёрӣ дохил мешавад?

A. Ба чорум.
B. Ба якум.
C. Ба сеюм.
D. Ба дуюм.

5. Низомнома «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» ба кадом дараҷаи батанзимдарории меъёрӣ дохил мешавад?

A. Ба сеюм.
B. Ба чорум.
C. Ба дуюм.
D. Ба якум.

6. Нақшаи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ба кадом дараҷаи батанзимдарории меъёрӣ дохил мешавад?

A. Ба якум
B. Ба чорум.
C. Ба сеюм.
D. Ба дуюм.

7. Сиёсати баҳисобгирии муҳосибӣ ба кадом дараҷаи батанзимдарории меъёрӣ дохил мешавад?

A. Ба дуюм.
B. Ба якум
C. Ба чорум.
D. Ба сеюм.

8. Ҳуҷҷатҳои кории корхона, ки сиёсати ҳисобдории корхонаро ташкил мекунанд, ба кадом дараҷа дохил мешаванд?

A. Ба якум.
B. Ба сеюм.
C. Ба чорум.
D. Ба дуюм.

9. Мақомоти асосии батанзимдарории баҳисобгирии муҳосибӣ дар ҶТ:

A. Ҳукумати ҶТ.

B. Кумитаи андози назди Ҳукумати ҶТ.

C. Кумитаи омори назди Ҳукумати ҶТ.

D. Вазорати молияи ҶТ.

10. Барои ба роҳ мондани баҳисобгирии муҳосибӣ дар ташкилот кӣ ҷавобгар аст?

A. Муҳосиб.

B. Менеджер.

C. Сармуҳосиб.

D. Роҳбари ташкилот.

11. Дар мавриди таъин ва аз кор озод кардани сармуҳосиб кадом ҳуҷҷат тартиб дода мешавад?

A. Санади қабулу супоридани ҳуҷҷатҳо.

B. Шартнома оиди ҷавобгарии моддӣ.

C. Боваринома.

D. Супоришномаи пардохтӣ.

12. Таъин, ҷойивазкунӣ ва аз кор озод кардани шахсони мутасаддии моддӣ бо розигии кӣ сурат мегирад?

A. Бо иқтисодчӣ.

B. Бо ҳуқуқшинос.

C. Бо муҳосиби ташкилот.

D. Бо сармуҳосиби ташкилот.

13. Қоидаҳои асосии методологӣ ва ташкилии баҳисобгирии муҳосибӣ дар кадом ҳуҷҷат инъикос меёбад?

A. Дастурамалҳои баҳисобгирии муҳосибии намудҳои ҷудогонаи молу амвол.

B. Сиёсати баҳисобгирии ташкилот.

C. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ»

D. Низомнома дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ дар ҶТ.

14. Асоси методологии тахияи дастурамалҳои баҳисобгирии муҳосибиро ташкил медиҳад:

A. Низомномаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.

B. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ»

C. Фармони Вазорати молияи ҶТ.

D. Қарори Ҳукумати ҶТ «Дар бораи гузаштан ба СБҲМ»

15. Илова ба низомномаҳо, вобаста ба соҳаҳои гуногун кадом ҳуҷҷатҳои соҳавӣ тахия карда мешаванд?

A. Дастурамалҳо, дастурҳои методӣ.

B. Фармонҳои Президент.

C. Қарорҳои Ҳукумати ҶТ.

D. Фармони Вазорати молияи ҶТ.

16. Ҳуҷҷатҳои корхона, ки ҳамчун асос барои додугирифти молу масолеҳи қимматнок ва воситаҳои пулӣ хизмат менамоянд, бе имзои сармуҳосиб эътибори ҳуқуқӣ доранд?

A. Ҳа, эътибори ҳуқуқӣ доранд.

B. Намедонам.

C. Не, эътибори ҳуқуқӣ надоранд.

D. Ҳа ва не

17. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оиди баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ аз чанд боб ва модда иборат аст?

A. Даҳ боб бист модда.

B. Ҳафт боб понздаҳ модда.

C. Панҷ боб, бисту нӯҳ модда.

D. Шаш боб нуздаҳ модда.

18. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявиро тасниф кунед.

A. Ин давраи ояндаи пешравии ҳисобгирии муҳосибӣ.

B. Ин базаи асосиест барои такмил додани ҳисобгирии муҳосибӣ дар шароити ҳозираи хоҷагидорӣ.

C. Барои наздикшавӣ ба стандартҳои байналхалқии ҳисобгирии муҳосибӣ мусоидат мекунад.
D. Базаи асосӣ барои такмил додан ва ташаккули баҳисобгирии муҳосибӣ дар шароити иқтисоди бозорӣ мебошад ва барои наздикшавӣ ба стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ мусоидат мекунад.

19 Мафҳуми «Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявиро» муайян куиед:

A. Ин маҷмӯи қоидаҳо, усулҳо ва ҷараёнҳои баҳисобгирии муҳосибӣ, ки ташкилотҳои байналмилалии касбии муҳосибон кор карда баромадаанд ва характери тавсиявӣ доранд.
B. Ин методи баҳисобгирии муҳосибӣ мебошад.
C. Ин қоидаҳои коркардашудаи бурдани баҳисобгирии муҳосибӣ дар шароити капитализм.
D. Ин ҷанбаҳои ташкилӣ ва методии баҳисобгирии муҳосибӣ, ки аз тарафи ташкилотҳои профессионалии байналмилалӣ кор карда баромада шудааст.

20. То ҳол чанд СБҲМ таҳия карда шудаст?

A. 25 стандарт.
B. 38 стандарт.
C. 41 стандарт.
D. 34 стандарт.

21. Имрӯз меъёрҳои СБҲМ дар низоми баҳисобгирии муҳосибии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода бурда мешаванд?

A. Қисман.
B. Мумкин нест.
C. Дар оянда мумкин.
D. Ҳа ва не.

Саволҳои тестӣ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Ҷавобҳо	B	A	D	B	C	C	C	C	D	D	A	D	C	B	A	C	C	D	A	B	A

Замимаи 1.

Замима ба фармони
Вазорати молияи ҶТ
аз 5 марти с.2004 № 28

НАҚШАИ ҲИСОБҲОИ БАҲИСОБГИРИИ БУХГАЛТЕРИИ ФАЪОЛИЯТИ МОЛИЯВӢ-ХОҶАГИИ СУБЪЕКТҲОИ ХОҶАГИДОРӢ

Қисми 1. Дороиҳо	
Дороиҳои гардон	
10100	***Воситаҳои пулӣ дар хазина***
10110	Воситаҳои пулӣ бо арзи миллӣ
10120	Воситаҳои пулӣ бо арзи хориҷӣ
10130	Хуҷҷатҳои пулӣ
10140	Муодилҳои (эквивалентҳои) пулӣ
10200	***Воситаҳои пулӣ дар бонк***
10210	Ҳисобҳо бо арзи миллӣ
10220	Ҳисобҳо бо арзи хориҷӣ дар бонкҳои маҳаллӣ
10230	Ҳисобҳо дар бонкҳои хориҷӣ
10240	Воситаҳои пулӣ барои истифодабарии маҳдуд дар бонкҳо
10250	Воситаҳои пулӣ дар роҳ
10300	***Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат***
10310	Коғазҳои қимматноки қарзӣ
10320	Коғазҳои қимматноки ҳиссавӣ
10330	Қарзҳо, қогазҳои бурднок
10340	Амонатҳои депозитӣ
10350	Қисми ҷории сармоягузориҳои дарозмуддат
10360	Дигар сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат
10361	*Дисконт аз рӯи сармоягузориҳо*
10362	*Мукофот аз рӯи сармоягузориҳо*

10400	***Ҳисобҳо барои гирифтан***
10410	Ҳисобҳо барои амвол ва хизмат
10420	Захираҳо оиди қарзҳои шубҳанок
10500	***Дигар қарздории дебиторӣ***
10510	Векселҳо барои гирифтан
10520	Қарздории дебитории хизматчиён
10530	Андози бо аванс пардохтшаванда
10540	Андозҳои подошшаванда (ҷуброншаванда)
10550	Фоизҳо барои гирифтан
10560	Дивидендҳо барои гирифтан
10570	Қарзҳои фармяндаҳо аз рӯи шартномаи сохтмон
10580	Қисми ҷории қарзи дебетории дарозмуддат
10590	Қарздории дебиторӣ - барои амалиётҳои дигар
10600	***Қарздории муассисон (иштирокчиён) аз рӯи саҳмҳо ба сармояи оинномавӣ***
10700	***Захираҳои моддию молӣ***
10710	Молҳо
10719	**Нархи иловаи савдо- фурӯхтанашуда**
10720	Ашёи хом ва маводҳои асосӣ
10730	Истеҳсолоти нотамом
10740	Маҳсулоти тайёр
10750	Маҳсулоти кишоварзӣ аз Дороиҳои биологӣ
10800	***Захираҳои масолеҳи ёрирасон***
10810	Сӯзишворӣ
10820	Қисмҳои эҳтиётӣ
10830	Масолеҳи сохтмонӣ
10840	Масолеҳи боқимондаи ёрирасон
10850	Асбобҳои камнарху зудфарсудашаванда
10860	Асбобҳои камнарху зудфарсудашаванда дар истифода
10861	Истеҳлоки А.К.З.
10900	***Хароҷоти бо аванс пардохшаванда***
10910	Захираи бо аванс пардохтшаванда

10920	Хизматрасонии бо аванс пардохтшаванда
10930	Иҷора бо аванс пардохтшаванда
10940	Пардохтҳои дигари авансӣ
Дороиҳои ғайригардон	
11000	***Воситаҳои асосӣ***
11020	Бино ва иншоот
11030	Таҷҳизот
11040	Таҷҳизоти идора
11050	Мебел ва ашё
11060	Воситаҳои нақлиёт
11070	Сохтмони нотамом
11080	Ободони моликияти иҷоравӣ
11090	Ободони қитаҳои замин
11100	***Истеҳлоки ғуншудаи воситаҳои асосӣ***
11120	Истеҳлоки ғуншудаи бино ва иншоот
11130	Истеҳлоки ғуншудаи таҷҳизот
11140	Истеҳлоки ғуншудаи таҷҳизоти корхона
11150	Истеҳлоки ғуншудаи мебел ва ашё
11160	Истеҳлоки ғуншудаи воситаҳои нақлиёт
11180	Истеҳлоки ғуншудаи моликияти иҷоравӣ
11190	Истеҳлоки ғуншудаи ободонии қитъаҳои замин
11200	***Дороиҳои ғайримоддӣ***
11210	Франшиза
11220	Гудвилл
11230	Патентҳо
11240	Нишонаҳои савдо
11250	Ҳуқуқи муаллифӣ
11260	Таъминоти барномаҳо
11270	Хароҷотҳои ташкилотӣ
11280	Дигар дороиҳои ғайримоддӣ
11290	Лоиҳаҳои нотамом
11300	***Фарсудашавии дороиҳои ғайримоддӣ***

11310	Фарсудашавии ғуншудаи – Франшиза
11320	Фарсудашавии ғуншудаи - Гудвилл
11330	Фарсудашавии ғуншудаи - Патентҳо
11340	Фарсудашавии ғуншудаи -нишонаҳои савдо
11350	Фарсудашавии ғуншудаи-ҳуқуқи муаллиф
11360	Фарсудашавии ғуншудаи- таъминоти барномаҳо
11370	Фарсудашавии ғуншудаи-хароҷотҳои корхона
11380	Фарсудашавии ғуншудаи-дигар дороиҳои ғайримоддӣ
11400	***Дороиҳои биологӣ***
11410	Дороиҳои биологии истеъмолкунандаи ҳайвонот
11420	Дороиҳои биологии баровардани ҳайвонот
11430	Растаниҳои (Дороиҳои биологии истеъмолкунанда)
11440	Растаниҳои ҳосилдиҳанда
11450	Дороиҳои биологии бо хароҷоти воқеӣ ҳисобшаванда
11460	Дороиҳои биологии дигар
11500	***Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул***
11510	Замин
11520	Бино ва иншоот
11530	Таъмири обеъктҳои маблағгузории ғайриманкул
11600	***Сармоягузориҳои дарозмуддат***
11610	Коғазҳои бурдноки қарзӣ
11620	Қарзҳо, вомбаргҳои додашуда
11630	Сармояғузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ
11640	Сармоягузорӣ ба фаъолияти муштарак
11650	Сармоягузорӣ ба ширкатҳои якҷоя
11660	Диғар сармоягузориҳои дарозмуддат
11661	Дисконт(тахфиф)-и сармояи дорозмуддат
11662	Мукофотҳо оиди сармоягузории дарозмуддат
11700	***Талаботҳои андозии мавқуфгузошташуда***

11800	***Қарздории дебитории дарозмуддат***
11810	Қарзҳои дарозмуддати дебитории харидорон ва муштариҳо
11820	Васиқаҳои гирифташуда
11830	Хароҷоти дарозмуддати мавқуфгузошташуда
11840	Қарзҳои дигари дебитории дарозмуддат
Қисми 2. Ӯҳдадориҳо	
Ӯҳдадориҳои ҷорӣ	
22000	***Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат***
22010	Ҳисоби пардохти амвол ва хизмат
22020	Ҳисобҳои дигари пардохт
22030	Векселҳои кӯтоҳмуддати пардохт
22040	Пешпардохти харидорон ва муштариён
22050	Қарздорӣ ба муштариён оиди шартномаҳои сохтмонӣ
22060	Дигар ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат
22100	***Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ***
22110	Қарзҳои бонкӣ, вомҳо
22120	Карзҳо вомҳои дигар
22130	Қисми ҷории ӯҳдадориҳои қарзии дарозмуддат
22140	Дигар ӯҳдадориҳои қарзии кӯтоҳмуддат
22141	*Дисконт (тахфиф) аз рӯи вомбаргҳо ва васиқаҳо*
22142	*Подош (изофанарх) аз рӯи вомбаргҳо*
22200	***Ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати пардохтшуда***
22210	Ухдадориҳои ҳисобшуда оиди пардохти амвол ва хизмат
22220	Маош барои пардохт
22230	Аъзоҳақии пардохтшуда ба фонди иҷтимоӣ
22240	Дивидендҳо барои пардохт
22250	Фоизи пардохт
22260	Дигари хароҷоти ҳисобшуда
22300	***Андозҳо барои пардохт***
22310	Андоз аз фоида барои пардохт

22320	Андоз аз даромади ашхосҳо
22330	Андоз аз арзиши изофаи пардохт
22340	Аксизҳои пардохтшуда
22350	Дигар андозҳои пардохтшуда
22400	***Захираҳои хароҷотҳои дарпешистода ва пардохтҳо***
22410	Захира барои таъмири воситаҳои асосӣ
Ӯҳдадориҳои дарозмуддат	
22600	***Ӯҳдадориҳои дарозмуддат***
22610	Вомбаргҳо барои пардохт
22620	Қарзҳои бонкӣ, вомҳо
22630	Қарзҳои дигар
22640	Васиқаҳо барои пардохт
22650	Ӯҳдадориҳо аз рӯи иҷораи молиявӣ
22660	Ӯҳдадориҳои дарозмуддати дигар
22661	*Дисконтиронии вомбаргҳои дарозмудат*
22662	*Мукофотҳо (иловапулиҳо) оиди вомбаргҳои дарозмудат*
22700	***Даромадҳои мӯҳлаташ дарозмудат***
22800	***Ӯҳдадориҳои андозии мӯҳлаташ дарозкарда шуда***
Қисми 3. Сармояи худӣ	
33000	**Сармояи оинномавӣ**
33010	Саҳмияҳои оддӣ
33020	Саҳмияҳои имтиёзнок
33030	Дигар саҳмияҳои оинномавӣ
33040	Сармояи шахсии харидашуда
33100	***Сармояи иловагӣ***
33110	Сармояи иловагии пардохтшуда
33120	Тасҳеҳ оиди азнавбаҳодиҳии воситаҳои асосӣ
33130	Тасҳеҳ оиди азнавбаҳодиҳии дороиҳои дигар
33140	Фарқиятҳои қурбӣ оиди фаъолият
33150	Сармояи бо асъори хориҷӣ авансшудаи ҷониби соҳибкор

33200	***Фоидаи тақсимношуда***
33210	Фоидаи тақсимнашудаи соли ҳисоботӣ
33220	Фоидаи тақсимнашудаи солҳои гузашта
33300	***Сармояи захиравӣ***
33310	Захираҳои тибқи ҳуҷҷатҳои таъсискунанда пайдошуда
33320	Захираҳои тибқи ҳҷҷатҳои таъсискунанда пайдошуда
33330	Фондҳои ба тартибдароранда
33900	***Маҷмӯи даромадҳо ва хароҷотҳо***
Қисми 4. Даромадҳои амалиётӣ	
44000	***Даромадҳо аз фаъолияти амалиётӣ***
44010	Даромад аз фурӯш маҳсулоти фурӯхташуда
44020	Баргардонидани моли фурӯхташуда
44030	Пули фурӯш аз ивазкунии мол
44040	Пули фурӯш аз шартномаҳои сохмон
44050	Пули фурӯши истифодаи дороиҳои субеъкт ҷониби дигар корхонаҳо
44060	Пули фурӯш аз шартномаҳои суғуртавӣ
44070	Даромадҳои диғар аз фаъолияти муомилотӣ
Қисмати 5. Хароҷоти амалиётӣ	
55000	***Арзиши аслии моли фурӯхташуда, кор ва хизматрасонӣ (барои муассисаҳои истеҳсолӣ)***
55010	Хароҷот барои ба даст овардани ашёи хом ва лавозимот
55020	Хароҷот барои музди меҳнат
55030	Хароҷот барои илова ба фондҳои иҷтимоӣ
55040	Хароҷот ба хизматрасонии коммуналӣ
55050	Хароҷот ба воситаҳои асосии аз кор баромада
55055	Хароҷот барои аз корбаромадани МБП
55060	Хароҷот барои таъмири воситаҳои асосӣ
55070	Хароҷоти дигари истеҳсолӣ
55080	Истифодабарии захираи маҳсулоти таёр барои

	манфиати шахсӣ
55090	Тасҳеҳи арзиши захираҳо
55100	***Арзиши аслии молҳои фурӯхташуда (Барои муассисаҳои савдо)***
55110	Пайдо кардани молҳо
55120	***Баргардонидани моли фурӯхташуда***
55130	Истифодаи молҳо ба манфиати шахсӣ
55140	Тасҳеҳи арзиши амвол
55200	***Хароҷот оиди истеҳсоли дороиҳои биологӣ***
55300	***Хароҷоти оиди шартномаҳои сохтмон***
55400	***Хароҷотҳои вобаста ба фурӯш***
55410	Хароҷот оиди реклама ва ҳамкори бо фурӯш
55420	Хароҷоти оиди музди меҳнат
55430	Хароҷот оиди иловапулӣ ба фондҳои иҷтимоӣ
55450	Хароҷот оиди қарзҳои нобовар
55460	Хароҷот оиди хизматрасонии кафолатнок
55470	Хароҷот оиди фарсудашавии воситаҳои асосӣ
55475	Хароҷот оиди фарсудашавии АКТ
55480	Хароҷот оиди мукофотонидан
55490	Дигар хароҷотҳои фурӯш
55500	***Хароҷотҳои умумӣ ва хоҷагӣ***
55510	Хароҷот ба музди меҳнат
55511	Хароҷот ба иловапулӣ ба фондҳои иҷтимоӣ
55512	Хароҷот ба илова
55513	Хароҷот ба пардохти хизматрасонӣ
55514	Андоз ба амвол
55515	Хароҷот ба амволи корхона
55516	Таъмир ва таҷҳизонидани техникии воситаҳои асосӣ
55517	Хароҷот ба кампютер
55518	Хароҷоти сафарҳои хизматӣ
55519	Ҷарима, ҷарима барои дер кардани мӯҳлати шартнома, ҷаримаи аҳдшикан
55520	Хароҷот барои таткиқот ва корҳои илмӣ

55521	Хароҷот оиди фарсудашавии воситаҳои асосӣ
55522	Хароҷот ба фарсудашавии дороиҳои ғайримоддӣ
55523	Хароҷот ба фарсудашавии АКТ
55524	Хароҷот ба арзиши изофа
55525	Дигар хароҷотҳои хоҷагӣ
55600	***Дигар хароҷотҳои истеҳсолӣ***
Қисми 6. Даромад ва хароҷот аз хароҷот аз фаъолияти ғайримуомилотӣ фаъолияти ғайриамалиётӣ	
66000	***Даромад аз фаъолияти ғайримуомилотӣ***
66010	Даромад дар шакли фоизҳо
66020	Даромад аз муассисаҳои якҷоя ва филиалҳо
66030	Даромад аз дивидендҳо
66040	Даромад аз фарқияти қурби пулӣ
66050	Дигар даромадҳои ғайримуомилотӣ
66100	***Хароҷот аз рӯи фаъолияти ғайримуомилотӣ***
66110	Хароҷот дар намуди фоиз
66120	Зарар аз фарқияти қурби пул
66130	Хароҷот оиди қарзҳои ғайримуомилотӣ
66140	Дигар хароҷотҳои ғайримуомилотӣ
66200	***Бобҳои фавқулодда***
66210	***Даромади фавқулодда***
66220	***Зарари фавқулодда***
66300	***Хароҷот оиди андоз аз даромад***

Замимаи 2

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон
Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

Қонуни мазкур асосҳои ташкилию ҳуқуқӣ, принсипҳо ва қоидаҳои пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда, муносибатҳои ин соҳаро танзим менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мақсади Қонуни мазкур

Мақсади Қонуни мазкур аз таъмини сиёсати ягонаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ, пешбурди баҳисобгирии молу мулк, дороиҳо, ӯҳдадориҳо ва тартиб додани иттилооти муқоисавӣ ва саҳеҳ вобаста ба амалиёти хоҷагидорие мебошад, ки мақомоти давлатӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо (минбаъд – ташкилотҳо) барои истифодабарандагон пешниҳод менамоянд.

Моддаи 2. Мафҳумҳои асосии Қонуни мазкур

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **баҳисобгирии муҳосибӣ** - низоми ягонаи ҷамъоварӣ, бақайдгирӣ, ҷамъбасти иттилоот дар бораи молу мулк, дороиҳо, ӯҳдадориҳо ва сармояи ташкилот, ки аз рӯи шаклҳои муқарраршуда тартиб дода шудаанд;
- **ҳисоби таркибӣ** – баҳисобгирии маълумоти ҷамъбастии баҳисобгирии муҳосибӣ дар бораи намудҳои молу мулк, дороиҳо, ӯҳдадориҳо ва амалиёти хоҷагидорӣ

аз рӯи нишонаҳои муайяни иқтисодӣ, ки дар ҳисоби таркибии баҳисобгирии муҳосибӣ нишон дода мешаванд;

- **ҳисоби таҳлилӣ** – баҳисобгирие, ки дар ҳисобҳои таҳлилии баҳисобгирии муҳосибӣ бо гурӯҳбандии маълумоти муфассал оид ба молу мулк, дороиҳо, ӯҳдадориҳо ва муомилоти дохилихоҷагии ҳар кадом ҳисоби таркибӣ дарҷ гардидаанд;

- **нақшаи ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ** – номгӯи ба низом даровардашудаи ҳисобҳои таркибии баҳисобгирии муҳосибӣ;

- **ташкилоти муҳосибӣ** – шахси ҳуқуқие, ки хизматрасониро дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ пешниҳод намуда, аъзои ташкилоти касбии муҳосибон мебошад ва дар басти вазифаҳои худ на камтар аз ду муҳосиби касбӣ дорад;

- **муҳосиби касбӣ** – шахси воқеие, ки ихтисос ва сертификати муҳосиби касбӣ дорад;

- **сирри муҳосибӣ** – иттилооти дорои сирри тиҷоратие, ки дар ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирии муҳосибӣ ва феҳристи бақайдгирии муҳосибӣ дарҷ гардидааст;

- **ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ** - ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирии муҳосибӣ, сиёсати баҳисобгирӣ, нақшаи ҳисобҳо, ҳисоботи молиявӣ, шартномаҳо ва ҳуҷҷатҳои дигари марбути баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявии ташкилотҳо;

- **ташкилоти касбии муҳосибон** – ташкилоти ғайритиҷоратии аккредитатсияшудаи иттиҳодияи муҳосибон ва (ё) аудиторон, ташкилоти муҳосибӣ ё аудиторӣ;

- **аккредитатсия** – ҳуқуқи эътирофшудаи ташкилоти касбии муҳосибон, ки дар шакли муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ шаҳодатнома дорад;

– **субъектҳои дорои манфиати умум** – ташкилотҳои аҳамияти калони ҷамъиятидошта, ки меъёрҳои муайян намудани аҳамияти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд;

- **ҳисоботи молиявӣ** – маҷмӯи маълумоте, ки ҳолат ва натиҷаи фаъолияти молиявии ташкилотҳоро дар асоси нишондодҳои баҳисобгирии муҳосибӣ тибқи стандартҳои байналмилалӣ ё миллӣ дар бар мегирад;

- **феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ** - тартиби ҷамъоварӣ, ҷамъбасткунӣ ва мураттабсозии иттилооте, ки дар ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии аввалия ва мавҷуда барои инъикос кардан дар низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ қабул гардидаанд;

- **ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобғирӣ** – ҳуҷҷатҳои шаҳодатдиҳандаи амалиёт ё рӯйдодҳои ба анҷомрасида ё ҳуқуқи ба анҷом расонидани он дар ҳомилҳои коғазӣ ва электронӣ, ки дар асоси онҳо баҳисобгирии муҳосибӣ сурат мегирад;

- **сертификати муҳосиби касбӣ (минбаъд - сертификат)** – ҳуҷҷате, ки дараҷаи тахассуси касбии муҳосибро тасдиқ мекунад;

- **амалиёти хоҷагидорӣ** – муомила, рӯйдод, шарт ва амалиёте, ки ба ҳолати молиявии ташкилот, натиҷаи фаъолияти молиявии он ё муомилоти маблағ таъсир расонида метавонад;

- **сиёсати баҳисобгирӣ** – принсипҳои дақиқе, ки дар асоси ҳуҷҷатҳои тасдиқнамудаи роҳбарияти ташкилот, маҷмӯи қоидаҳо, усулҳо ва тартиби пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявиро тибқи стандартҳои байналмилалӣ ва ё миллӣ муайян менамояд;

- **стандартҳои байналмилалӣ** – стандартҳо ва тафсирҳое, ки Фонди стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ ба нашр расонида, мақоми ваколатдори давлатӣ барои истифода тасдиқ намудааст;

- **стандартҳои миллӣ** – ҳуҷҷатҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявӣ, ки мақоми ваколатдори давлатӣ тасдиқ намудааст;

- **маҳфуздоранда** – манбаи электронии маълумоти ҳисоботи молиявӣ дар мақоми ваколатдори давлатӣ, ки барои истифодабарандагон дастрас мебошад;

- **дороиҳо** - захираҳое, ки дар натиҷаи амалиёти пешин таҳти назорати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ қарор дошта, гирифтани нафъи иқтисодӣ аз онҳо дар назар аст;

- **ӯҳдадориҳои муҳосибӣ** - ӯҳдадориҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки аз амалиёти пешин ба вуҷуд омада, дар натиҷаи танзими он захираи дороиҳои нафъи иқтисодӣ хориҷ мешаванд;

- **сармоя** – ҳиссаи дороиҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки пас аз тарҳ кардани маблағи ҳамаи ӯҳдадориҳо боқӣ мондааст;

- **даромад** – афзоиши манфиати иқтисодии давраи ҳисоботӣ дар шакли воридшавӣ ё зиёдшавии дороиҳо ё худ камшавии ӯҳдадориҳо, ки сармояи саҳомии бо ҳиссагузориҳои соҳибмулкон вобастаро афзун мегардонад;

- **хароҷот** – камшавии манфиати иқтисодӣ дар давраи ҳисоботӣ дар шакли хориҷшавӣ ё камшавии дороиҳо ё худ зиёдшавии ӯҳдадориҳо, ки ба камшавии сармояи саҳомии бо ҳиссагузориҳои соҳибмулкон новобаста оварда мерасонад;

- **мақоми ваколатдори давлатӣ** – мақоми марказии ҳокимияти иҷроия, ки фаъолияти соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявиро ба танзим медарорад.

Моддаи 3. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 4. Доираи амали Қонуни мазкур

1. Қонуни мазкур нисбати ҳамаи ташкилотҳо, сарфи назар аз шаклҳои ташкилию ҳуқуқиашон, инчунин нисбати ташкилотҳои хориҷӣ, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият менамоянд татбиқ мегардад, агар санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, тартиби дигареро пешбинӣ накарда бошанд.

2. Соҳибкорони инфиродӣ, ки бе таъсиси шахси ҳуқуқӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ машғуланд, пешбурди ҳисоби даромад ва хароҷотро бо тартиби муқарраргардидаи қонунгузории андози Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ менамоянд.

БОБИ 2. ВАЗИФАҲО ВА НИЗОМИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ ВА ҲИСОБОТИ МОЛИЯВӢ

Моддаи 5. Вазифаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

Вазифаҳои асосии баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ таъмин намудани шахсони манфиатдор бо иттилооти пурра ва дақиқ оид ба ҳолати молиявӣ, натиҷаи фаъолият ва тағйироти вазъи молиявии ташкилотҳо мебошад.

Моддаи 6. Низоми баҳисобгирии муҳосибӣ

1. Низоми баҳисобгирии муҳосибӣ низоми батанзимдарорӣ, бақайдгирӣ ва ҷамъбасти иттилоот оид ба амалиёт ва рӯйдодҳои ташкилотҳо мебошад, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст.

2. Амалиёт ва рӯйдодҳои дар низоми баҳисобгирии муҳосибӣ инъикосёфта, дар асоси талаботи зерин амалӣ карда мешаванд:

- навиштаҷоти комилан мувофиқи муҳосибӣ бо ҳуҷҷатҳои аслии аввалия ва инъикоси ҳамаи амалиёту рӯйдодҳо дар навиштаҷоти муҳосибӣ;

- бақайдгирии муттасил ва саривақтии амалиёту рӯйдодҳо;

- мутобиқсозии ҳисоби таркибӣ бо ҳисоби таҳлилӣ ба санаи якуми ҳар моҳ.

3. Амалиёт ва рӯйдодҳо дар ҳисобҳои таркибӣ бо усули сабти дутарафа дар асоси нақшаи ҳисоби баҳисобгирии муҳосибии ташкилотҳо мутобиқ ба талаботе, ки мақоми ваколатдори давлатӣ муқаррар намудааст, инъикос карда мешаванд.

Моддаи 7. Принсипҳо ва тавсифи сифатҳои асосии баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

1. Принсипҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявӣ мунтасил ҳисоб кардан ва ба ҳисоб гирифтан мебошад.

2. Асоси тавсифи сифатии ҳисоботи молиявӣ возеҳ, бамаврид, боэътимод ва муқоисашаванда будан аст.

Моддаи 8. Салоҳияти мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

1. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

2. Мақоми ваколатдори давлатӣ салоҳиятҳои зеринро дорад:

- сиёсати давлатиро дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ татбиқ менамояд, роҳбарии умумии методологиро ба зимма дорад ва аккредитатсияи ташкилотҳои касбии муҳосибонро мегузаронад;

- Шӯрои машваратиро ҳамчун мақоми экспертӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ таъсис дода, дар мувофиқа бо Бонки миллии Тоҷикистон Низомнома ва ҳайати шахсии онро тасдиқ менамояд;

- дар асоси барномаҳои байналмилалӣ ба номзадҳо сертификати муҳосиби касбӣ ва ба ташкилотҳо бошад, сертификати барномаи электронии баҳисобгирии муҳосибиро тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон медиҳад. Тартиби додани сертификат ва шартҳои сертификатсияи муҳосибони касбӣ, барномаи электронии баҳисобгирии

муҳосибӣ, инчунин мӯҳлати эътибор пайдо кардан ва беэътибор донистани онҳоро муайян менамояд;

- ҳуҷҷатҳои меъёрӣ оид ба масъалаҳои танзими баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявиро дар мувофиқа бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи омор қабул менамояд, ки иҷрои онҳо барои ҳамаи ташкилотҳои дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалкунанда ҳатмӣ мебошад;

- ба ҳамаи шахсони манфиатдор, аз ҷумла ба аҳолӣ маълумотеро, ки дар маҳфузгоҳ мавҷуд аст, пешниҳод менамояд;

- салоҳиятҳои дигари бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишударо иҷро менамояд.

Моддаи 9. Ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

1. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ оид ба риояи талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавриди иҷрои амалиёти хоҷагидорӣ масъул мебошанд.

2. Роҳбарони ташкилотҳо вобаста ба ҳаҷми кори баҳисобгирӣ вазифадоранд:

- хизматрасонии муҳосибиро ҳамчун сохтори таркибӣ, ки ба он сармуҳосиб (муҳосиб) роҳбарӣ мекунад, таъсис диҳанд;

- дар басти вазифаҳо вазифаи муҳосибро ҷорӣ намоянд;

- дар асоси шартнома баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявиро ба муҳосиботи марказӣ, ташкилоти муҳосибӣ ё ба муҳосиби касбӣ супоранд;

- баҳисобгирии муҳосибиро ҳангоми зарурат шахсан ба зимма гиранд.

3. Сиёсати баҳисобгирӣ принсипҳои мушаххас, низомнома, қоидаҳо ва таҷрибаи андӯхтаи ташкилотҳоро ҷиҳати баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, стандартҳои байналмилалӣ, миллӣ ва нақшаҳои ҳисоби баҳисобгирии муҳосибӣ вобаста ба талабот ва хусусиятҳои фаъолияташон дар бар мегирад.

4. Сиёсати баҳисобгирии ташкилот бо қарори роҳбари аввали ташкилот ё шахси масъули ҳолати баҳисобгирии муҳосибӣ тасдиқ карда мешавад.

5. Ҳамзамон инҳо тасдиқ карда мешаванд:

- нақшаи кории ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ;

- шаклҳои ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ барои барасмиятдарории амалиёти хоҷагидорӣ ва ҳисоботи дохилии муҳосибӣ;

- тартиби гузаронидани барӯйхатгирӣ ва усулҳои нархгузории молу мулк, дороиҳо ва ӯҳдадориҳо;

- тартиби гардиши ҳуҷҷатҳо ва коркарди иттилооти баҳисобгирӣ;

- тартиби назорати амалиёти хоҷагидорӣ ва инчунин дигар қарорҳои барои ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ зарур.

6. Сиёсати баҳисобгирӣ дар ташкилот ба таври мунтазам ҳар сол татбиқ карда мешавад. Сиёсати баҳисобгирӣ метавонад дар ҳолатҳои тағйир ёфтани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ё санадҳои меъёрии мақомоте, ки баҳисобгирии муҳосибиро ба танзим медароранд, аз ҷониби ташкилот таҳия гардидани тартиби нави

баҳисобгирии муҳосибӣ ё дар ҳолати куллан тағйир ёфтани шароити фаъолияти онҳо тағйир ёбад.

Моддаи 10. Талаботи асосӣ ҷиҳати баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи молиявӣ

1. Баҳисобгирии муҳосибии молу мулк, дороиҳо, ӯҳдадориҳо ва амалиёти хоҷагидории ташкилотҳо бо пули миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

2. Молу мулк, дороиҳо ва ӯҳдадориҳое, ки моликияти ташкилот ба ҳисоб меравад, аз молу мулки шахсони дигари ҳуқуқии ҳайати ин ташкилот алоҳида ба ҳисоб гирифта мешаванд.

3. Баҳисобгирии муҳосибиро ташкилот ба таври доимӣ аз лаҳзаи ба сифати шахси ҳуқуқӣ ба қайд гирифта шуданаш амалӣ менамояд.

4. Ташкилот баҳисобгирии муҳосибии молу мулк, дороиҳо, ӯҳдадориҳо ва амалиёти хоҷагидориро бо усули сабти дутарафаи ба ҳам алоқаманди ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ амалӣ менамояд.

5. Маълумоти баҳисобгирии таҳлилӣ ба муомилот ва бақияи ҳисобҳои баҳисобгирии таркибӣ мувофиқат менамояд.

6. Тамоми амалиёти хоҷагидорӣ ва натиҷаҳои барӯйхатгирӣ бе истисно дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ саривақт ва пурра ба қайд гирифта мешаванд.

7. Субъектҳои дорои манфиати умум вазифадоранд, ки баҳисобгирии муҳосибӣ, ҳисоботи молиявиро мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ ва Қонуни мазкур амалӣ намоянд.

8. Роҳбарони субъектҳои дорои манфиати умум вазифадоранд, ки хизматрасонии доимоамалкунандаи аудити дохилиро таъсис диҳанд.

9. Ташкилотҳо, ба истиснои субъектҳои дорои манфиати умум, вазифадоранд, ки баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявиро мутобиқи стандартҳои миллӣ амалӣ намоянд.

10. Барои ташкилотҳои хурде, ки низоми андозбандии соддакардашударо истифода мебаранд, усули соддакардашудаи ҳисобот ва баҳисобгирии муҳосибӣ муқаррар карда мешавад.

Моддаи 11. Роҳбари хизматрасонии муҳосибӣ

1.Роҳбари хизматрасонии муҳосибӣ (минбаъд–сармуҳосиб) сармуҳосиби ташкилот ва ё дигар шахси мансабдоре мебошад, ки ӯ бевосита ба роҳбари ташкилот итоат намуда, барои ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ, сари вақт ва пурра пешниҳод кардани ҳисоботи молиявӣ масъул мебошад.

2. Ба вазифаи сармуҳосиби дастгоҳи мақомоти марказии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои давлатӣ, молиявӣ ва саҳомие, ки аз нисф зиёди сармояи оинномавии онҳо ҳиссаи давлат мебошад, шахсоне таъин карда мешаванд, ки:

- таҳсилоти олии иқтисодӣ дошта бошанд;
- собиқаи кории касбиашон аз 5 сол кам набошад

3. Ба вазифаи сармуҳосиби субъектҳои дорои манфиати умум шахсоне таъин карда мешаванд, ки сертификати муҳосиби касбӣ дошта бошанд.

4. Сармуҳосиби бонкҳо, ташкилотҳои қарзӣ ва молиявии хурд бояд ба талаботи муқаррарнамудаи Бонки миллии Тоҷикистон ҷавобгӯ бошанд.

5. Сармуҳосиб мутобиқати амалиёти хоҷагидориро бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва назоратро ба муомилоти молу мулк, дороиҳо ва иҷрои ӯҳдадориҳо таъмин менамояд.

6. Талаби сармуҳосиб дар бораи ба расмият даровардани амалиёти хоҷагидорӣ, пешниҳоди ҳуҷҷатҳои лозимӣ ва маълумоти муҳосиботӣ барои ҳамаи кормандони ташкилот ҳатмӣ мебошад.

7. Ҳуҷҷатҳои пулӣ ва ҳисобу китоб, ӯҳдадориҳои молиявӣ ва қарзӣ бе имзои сармуҳосиб эътибор надоранд ва барои иҷро қабул карда намешаванд.

8. Шахси масъули моддии ташкилот бо мувофиқаи сармуҳосиб ба вазифа таъин ва аз вазифа озод карда, аз як ҷой ба ҷойи дигар гузаронида мешавад.

9. Дар сурати вуҷуд доштани ихтилофи ақидаҳо миёни роҳбари ташкилот ва сармуҳосиб дар мавриди иҷрои баъзе амалиёти хоҷагидорӣ ҳуҷҷатҳо танҳо дар сурати супориши хаттии роҳбари аввали ташкилот, ки ӯ барои оқибати иҷрои чунин амалиёт пурра масъул аст, барои иҷро қабул карда мешаванд.

10. Ҳангоми аз вазифа озод кардани сармуҳосиб ҳуҷҷатҳо ба сармуҳосиби навтаъингашта (дар сурати набудани ӯ - ба корманди бо қарори дахлдор таъиншуда) супурда, дар раванди он ҳолати баҳисобгирии муҳосибӣ, боэътимодии маълумоти ҳисоботӣ аз ҷониби комиссияи таъсисгардида санҷида, санади дахлдор тартиб дода мешавад, ки онро роҳбари аввали ташкилот тасдиқ мекунад.

Моддаи 12. Ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ

1.Тамоми амалиёти хоҷагидорӣ, ки ташкилот онро анҷом медиҳад, бояд бо ҳуҷҷатҳои дахлдор ба расмият дароварда шаванд. Ин ҳуҷҷатҳо ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ буда, дар асоси онҳо баҳисобгирии муҳосибӣ сурат мегирад.

2. Ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ ба шарте қабул карда мешаванд, ки онҳо аз рӯи шакли тасдиқкардаи мақоми ваколатдори давлатӣ тартиб дода шуда, маълумоти ҳатмии зеринро дар бар гирифта бошанд:

- номгӯи ҳуҷҷат;
- рақами ҳуҷҷат;
- санаи тартиб додани ҳуҷҷат;
- номи ташкилот, ки аз номи он ҳуҷҷат тартиб дода шудааст;
- мундариҷаи амалиёти хоҷагидорӣ ё рӯйдод;
- воҳиди ченаки амалиёти хоҷагидорӣ ё рӯйдод;
- чекҳои мошинаҳои хазинавӣ- назоратии дорои хотираи фискалӣ;
- насаб, ном ва номи падар, мансаби шахсоне, ки барои анҷом додани амалиёти хоҷагидорӣ ва дурустии барасмиятдарории онҳо масъул мебошанд ва имзои шахсии онҳо;
- рақами мушаххаси андозсупоранда.

3. Рӯйхати шахсонеро, ки ҳуқуқи имзо кардани ҳуҷҷати аввалияи баҳисобгириро доранд, роҳбари аввали ташкилот дар мувофиқа бо сармуҳосиб тасдиқ мекунад.

4. Ҳуҷҷатҳое, ки дар онҳо амалиёти хоҷагидорӣ бо маблағ ба расмият дароварда мешавад, аз тарафи роҳбари аввали ташкилот, сармуҳосиб ё шахси ваколатдори онҳо имзо карда мешаванд.

5. Ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ аз лаҳзаи анҷом ёфтани амалиёти хоҷагидорӣ тартиб дода мешаванд.

6. Шахсоне, ки ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгириро тартиб дода, имзо кардаанд, онҳоро сари вақт ва хушсифат ба расмият медароранд ва барои инъикос намудан дар ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар мӯҳлати муқарраршуда супорида, дурустии маълумоти дар онҳо дарҷёфтаро таъмин менамоянд.

7. Даровардани ислоҳ дар ҳуҷҷатҳои хазинавӣ ва бонкӣ манъ аст. Дар дигар ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ танҳо дар мувофиқа бо иштирокчиёни амалиёти хоҷагидорӣ ислоҳ дароварда мешавад ва ин ислоҳи даровардашуда бо имзои шахсоне, ки ин ҳуҷҷатҳоро имзо кардаанд, бо нишон додани санаи даровардани ислоҳ тасдиқ карда мешавад.

8. Барои амалӣ намудани назорат ва батартибдарории маълумот оид ба амалиёти хоҷагидорӣ дар асоси ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ ҳуҷҷатҳои ҷамъбастии баҳисобгирӣ тартиб дода мешаванд.

9. Ҳуҷҷатҳои аввалия ва ҷамъбастии баҳсобгирии муҳосибӣ дар ҳомилҳои коғазӣ ва электронӣ тартиб дода мешаванд.

10. Ҳуҷҷатҳои аввалияи муҳосибӣ дар асоси қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мусодира карда мешаванд.

11. Сармуҳосиб ё шахси мансабдори дигари ташкилот ҳуқуқ доранд дар ҳузури шахсоне, ки ин ҳуҷҷатҳоро мусодира мекунанд, аз ҳуҷҷатҳо нусха бардоранд.

Моддаи 13. Ташкилоти касбии муҳосибон

1. Ташкилоти касбии муҳосибон тибқи оинномa, шартҳо ва қоидаҳои сертификатсия ва аккредитатсия амал намуда, баҳисобгирии муҳосибиро пеш мебарад.

2. Сохтор ва мақоми идоракунии ташкилоти муҳосибони касбиро оинномаи он мутобиқи қоидаҳои аккредитатсия муайян менамояд.

3. Ташкилоти касбии муҳосибон ҳуқуқ дорад:

- дар таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба масъалаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ иштирок намояд;

- таҷрибаи пешқадамро дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ ҷамъбасту таҳлил кунад ва такмил диҳад.

4.Ташкилоти касбии муҳосибон ӯҳдадор аст:

- қоидаҳои аккредитатсияро риоя намояд;

- ба мақоми ваколатдори давлатӣ ҳисоботро оид ба фаъолияти худ бо тартиби муқарраршуда пешниҳод намояд.

5. Талабот нисбат ба ташкилоти касбии муҳосибон инҳоянд:

- ба ҳайати ташкилоти касбии муҳосибон бояд мутахассисоне қабул карда шаванд, ки дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ё аудит ақаллан ду сол таҷрибаи корӣ дошта бошанд;

- риояи Кодекси одоби муҳосиби касбӣ ва таҷрибаи байналмилалӣ барои ҳамаи аъзои ташкилоти касбии муҳосибон ҳатмӣ мебошад;

- низоми тахассусии аъзои ташкилот ба қоида ва шартҳои сертификатсия ҳатман мутобиқ бошад.

Моддаи 14. Феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ

1. Феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ бо мақсади сари вақт танзим намудан ва андӯхтани иттилооти дар ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирӣ қабулгашта барои инъи-

кос кардан дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ пешбинӣ шудааст.

2. Феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ дар шакли китоби махсус дар варақаҳои алоҳида ва дигар ҳомилҳои электронӣ сабт мешавад.

3. Амалиёти хоҷагидорӣ дар феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ муттасил ва мутобиқи ҳисобҳои дахлдори баҳисобгирии муҳосибӣ гурӯҳбандӣ карда мешаванд.

4. Инъикоси дурусти амалиёти хоҷагидориро дар феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ шахсоне, ки онро тартиб дода, имзо кардаанд, таъмин менамоянд.

5. Зимни нигоҳдории феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ он аз ғайриқонунӣ ислоҳ даровардан ҳифз карда мешавад. Ислоҳи хатоҳо дар феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ асоснок карда, бо имзои шахсе, ки ин ислоҳро даровардааст, бо нишон додани санаи даровардани ислоҳ тасдиқ карда мешавад.

6. Мундариҷаи феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи муҳосибии дохилӣ сирри тиҷоратӣ ҳисобида мешавад.

7. Шахсоне, ки барои гирифтани иттилоот аз феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи муҳосибии дохилӣ иҷозат доранд, вазифадоранд, ки сирри тиҷоратии онро нигоҳ доранд.

Моддаи 15. Баҳисобгирии молу мулк, дороиҳо ва ӯҳдадориҳо

1. Молу мулк, дороиҳо ва ӯҳдадориҳо барои инъикос намудани онҳо дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ аз тарафи ташкилот ба китоби ворида сабт карда мешаванд.

2. Молу мулк ва дороиҳои воридшуда ба китоби ворида бо тартиби зерин сабт карда мешаванд:

- молу мулки харидашуда - бо роҳи ҷамъ кардани хароҷоти воқеӣ;

- молу мулки ба тарзи ройгон гирифташуда - бо арзиши бозорӣ дар рӯзи ба китоби ворида сабт шудани он;

- молу мулки дар худи ташкилот истеҳсолшуда - бо арзиши аслии он.

3.Истеҳлоки воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайримоддӣ новобаста ба натиҷаҳои фаъолияти хоҷагӣ дар давраи ҳисоботӣ ба ҳисоб гирифта мешаванд.

4. Тартиби дигари даромад намудани молу мулк, аз ҷумла бо роҳи захиракунонӣ, дар ҳолатҳое иҷозат дода мешавад, ки санадҳои меъёрии мақоми ваколатдори давлатӣ пешбинӣ карда бошанд.

5. Баҳисобгирии муҳосибии ҳисобҳои асъории ташкилотҳо ва амалиёт бо асъори хориҷӣ ва миллӣ дар асоси ҳисоби асъори хориҷӣ бо қурби мубодилавии Бонки миллии Тоҷикистон дар рӯзи гузаронидани амалиёт амалӣ мегардад.

Моддаи 16. Барӯйхатгирии молу мулк, дороиҳо ва ӯҳдадориҳо

1. Барои таъмини боэътимоди маълумоти баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ ташкилотҳо ӯх-

дадоранд, ки молу мулк, дороиҳо ва ӯҳдадориҳояшонро ба рӯйхат гиранд. Дар асоси он мавҷудияти ин молу мулк, ҳолат ва нархгузории онҳо санҷида, бо ҳуҷҷатҳо тасдиқ карда мешаванд

2. Тартиб ва мӯҳлати барӯйхатгирии молу мулк, дороиҳо ва ӯҳдадориҳоро роҳбари ташкилот муайян мекунад, ба истисноӣ ҳолатҳое, ки барӯйхатгирӣ ҳатмӣ мебошад.

3. Дар ҳолатҳои зерин барӯйхатгирӣ ҳатмӣ мебошад:

- ҳангоми супурдани молу мулк ба иҷора ва хариду фурӯш;

- пеш аз тартиб додани ҳисоботи солонаи муҳосибӣ;

- ҳангоми дигар шудани шахсони масъули моддӣ;

- ҳангоми ошкор гардидани ҳолати дуздӣ, суиистифода ва ё хароб кардани молу мулк;

- ҳангоми офатҳои табиӣ, сӯхтор ва ё ҳолатҳои дигари фавқулодда;

- ҳангоми азнавташкилдиҳӣ, ҷудо кардан ё барҳамдиҳии ташкилот;

- дар ҳолатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузорӣ.

4. Ҳангоми барӯйхатгирӣ фарқи муайяншудаи байни мавҷудияти воқеии молу мулк, дороиҳо ва нишондиҳандаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар ҳисобҳои баҳисобгирии муҳосибӣ аз рӯи тартиби зерин инъикос карда мешавад:

- молу мулк ва дороиҳои зиёдатӣ дар китоби ворида навишта шуда, маблағи дахлдор ба натиҷаҳои молиявии ташкилот гузаронида мешаванд;

- камомади молу мулк ва дороиҳо, вайроншавии он дар ҳудуди меъёри камшавии табиӣ аз ҳисоби истеҳсолот ё муомилот ва дар сурати зиёда аз меъёр будан аз ҳисоби шахси гунаҳкор ҷуброн карда мешавад. Агар шахсони гунаҳкор муайян нашуда бошанд ё ки суд рӯёнидани товони зиёнро аз ҳисоби онҳо рад намояд, пас камомади молу мулк, дороиҳо ва молу мулки вайроншуда аз натиҷаи молиявии ташкилот аз ҳисоб бароварда мешавад.

5. Ҳангоми ошкор гардидани дуздӣ, камомад, қасдан нобуд ё хароб намудани арзишҳои моддӣ, товони зиён аз ҳисоби шахси гунаҳкор ситонида мешавад.

Моддаи 17. Таркиби ҳисоботи муҳосибӣ

1. Таркиби ҳисоботи муҳосибӣ оид ба баҳодиҳии ҳолати молиявӣ аз молу мулк, дороиҳо, ӯҳдадориҳо ва сармоя иборат мебошад.

2. Ҳамаи ташкилотҳо вазифадоранд, ки дар асоси маълумотҳои ҳисоби таркибӣ ва ҳисоби таҳлилӣ ҳисоботи муҳосибиро тартиб диҳанд.

3. Таркиб ва ҳаҷми ҳисоботи муҳосибиро барои ташкилотҳо мақоми ваколатдори давлатӣ муқаррар менамояд.

4. Ба ташкилотҳои нашрия дар матбааҳо зиёд кардан, тайёр намудан ва ба фурӯш баровардани варақаҳо ва шаклҳои ҳисоботи муҳосибӣ ва молиявӣ бе иҷозати хаттии мақоми ваколатдори давлатӣ манъ аст

Моддаи 18. Соли ҳисоботӣ

1. Барои ҳамаи ташкилотҳо соли ҳисоботӣ барои ҳисоботи молиявӣ аз 1 январ то 31 декабр шуморида мешавад.

2. Барои ташкилотҳои азнавташкилшуда соли аввали ҳисоботӣ давраи аз рӯзи бақайдгирии давлатӣ то 31 декабр шуморида мешавад.

3. Ҳисоботи ҳармоҳа ва семоҳа фосилавӣ буда, бо ҷамъбасти афзоишӣ аз аввали соли ҳисоботӣ тартиб дода мешавад.

Моддаи 19. Тартиб ва мӯҳлати пешниҳод кардани ҳисоботи муҳосибӣ

1. Ҳамаи ташкилотҳо (ба истиснои ташкилотҳои буҷетӣ) ҳисоботи солонаи муҳосибиро мутобиқи ҳуҷҷатҳои таъсисӣ ба муассисон ё соҳибони молу мулк пешниҳод менамоянд.

2. Вазорату идораҳо ҳисоботи ҷамъбастии муҳосибии семоҳа ва солонаро ба мақоми ваколатдори давлатӣ дар мӯҳлатҳои муқарраркарда месупоранд.

3. Мақомоти дигари ҳокимияти давлатӣ, бонкҳо ва дигар истифодабарандагон ҳисоботи муҳосибро мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод менамоянд.

4. Ташкилотҳои буҷетӣ ҳисоботи ҳармоҳа, семоҳа ва солонаи муҳосибиро ба мақоми болоӣ дар мӯҳлатҳои муқарраркардаи онҳо месупоранд.

Моддаи 20. Нигоҳдории ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии муҳосибӣ

1. Ташкилотҳо вазифадоранд, ки ҳуҷҷатҳои аввалияи баҳисобгирии муҳосибӣ, ҳисоботи молиявӣ ва феҳристи баҳисобгирии муҳосибиро дар ҳомилҳои коғазӣ ва ё электронӣ дар мӯҳлатҳои муқарарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон нигоҳ доранд.

2. Барои ташкили нигаҳдории баҳисобгирӣ, феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ роҳбар ва сармуҳосиби ташкилот масъул мебошанд.

Моддаи 21. Сирри муҳосибӣ

1. Маълумоти ҳуҷҷатҳои аввалия ва феҳристи баҳисобгирии муҳосибӣ сирри тиҷоратӣ ба ҳисоб рафта, онро танҳо шахсоне, ки иҷозати роҳбари аввали ташкилотро доранд ва шахсони мансабдори мақомоти давлатӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дастрас карда метавонанд.

2. Шахсоне, ки ба сирри тиҷоратӣ дастрасӣ доранд, барои ошкор сохтани он тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгар мебошанд.

БОБИ 3. ҲИСОБОТИ МОЛИЯВӢ

Моддаи 22. Ҳисоботи молиявӣ

1. Ҳисоботи молиявӣ маълумотро дар бораи ҳолати молиявӣ, натиҷаи фаъолият ва тағйироти вазъи молиявии ташкилотҳо, ки мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ ва ё миллӣ тайёр карда шудаанд, дар бар мегирад. Ташкилотҳо ӯҳдадоранд, ки барои ҳар як давраи ҳисоботӣ ҳисоботи солонаи молиявӣ ва фосилавиро мутобиқ ба стандартҳои байналмилалӣ ё миллӣ тартиб диҳанд.

2. Қоидаҳои тартиб додани ҳисоботи молиявӣ ва талаботи иловагӣ ба он тибқи стандартҳои байналмилалӣ ё миллӣ ва талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ муқаррар карда мешаванд.

3. Ҳаҷм, шакл ва тартиби тайёр намудани ҳисоботи молиявии субъектҳои дорои манфиати умум, ба истисноти

ташкилотҳое, ки дар қисми 4 моддаи мазкур пешбинӣ гардидаанд, тибқи стандартҳои байналмилалӣ ва Қонуни мазкур муайян карда мешаванд.

4. Ҳаҷм, шакл ва тартиби тайёр намудани ҳисоботи молиявии бонкҳо, ташкилотҳои қарзӣ ва молиявии хурдро Бонки миллии Тоҷикистон муайян менамояд.

5. Ҳисоботи молиявиро роҳбари аввали ташкилот ва сармуҳосиб имзо мекунанд.

Моддаи 23. Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ

1. Ҳисоботи молиявӣ бо пули миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб дода мешавад.

2. Ташкилот ҳисоботи молиявиро ба муассис тибқи ҳуҷҷатҳои таъсисӣ ва мақоми ваколатдори давлатии соҳаи омор дар ҷои қайди давлатӣ пешниҳод менамояд.

3. Ҷамъиятҳои саҳомӣ ва дигар ташкилотҳое, ки ҳисоботи молиявиро тибқи стандартҳои байналмилалӣ тартиб медиҳанд, вазифадоранд ҳисоботи молиявии солонаро бо хулосаи аудиторӣ бо тартиб ва дар мӯҳлати муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ ба маҳфуздоранда пешниҳод намоянд.

4. Ташкилотҳо ҳисоботи молиявиро то 30 апрели соли баъд аз соли ҳисоботӣ пешниҳод менамоянд.

Моддаи 24. Нашри ҳисоботи молиявӣ

Ҷамъиятҳои саҳомӣ, бонкҳо ва дигар ташкилотҳои қарздиҳӣ, суғуртавӣ, биржаҳо, Агентии давлатии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа, фондҳои сармоягузорӣ ва дигар фондҳое, ки аз ҳисоби маблағҳои шахсӣ, ҷамъиятӣ ва давлатӣ ташкил шудаанд, вазифадоранд ҳисоботи солонаи молиявиро дар мӯҳлати на дертар аз 1 июни соли баъд аз

соли ҳисоботи аз ҳисоби худашон дар воситаҳои ахбори омма нашр намоянд.

БОБИ 4. ТАНЗИМ ВА НАЗОРАТИ НИЗОМИ БАҲИСОБГИРИИ МУҲОСИБӢ ВА ҲИСОБОТИ МОЛИЯВӢ

Моддаи 25. Танзими баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

1. Баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ ба танзим дароварда мешавад.

2. Танзими давлатии низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявии бонкҳо, ташкилотҳои қарздиҳӣ ва молиявии хурд аз тарафи Бонки миллии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 26. Назорат дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ

1. Назорат дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ дар шакли санҷиш гузаронида мешавад.

2. Санҷиш дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ тибқи Қонуни мазкур ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи санҷиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» гузаронида мешавад.

БОБИ 5. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 27. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 28. Дар бораи аз эътибор соқит намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14 майи соли 1999 «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1999, №5, мод. 63; с. 2006, №11, мод. 473) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 29. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Эмомалӣ РАҲМОН**

ш. Душанбе,
25 марти соли 2011,
№ 702

АДАБИЁТИ ТАВСИЯВӢ

АСОСӢ:

1. Астахов В.П. «Бухгалтерский учет» - Москва, 2008г.
2. Бабаев Ю.А. «Бухгалтерский учет» - Москва, 2008г.384с.
3. Баҳисобгирии молиявӣ: дастури таълимӣ. Коллективи муаллифон, ИҶБАК ҶТ, Душанбе, «Контраст», 2011 – 315с.
4. Беликова Т.Н. «Как грамотно читать тавозун» - Москва, 2008г, 176с.
5. Гулов Т.Г. “Назарияи ҳисобгирии бухгалтерӣ” Душанбе, Ирфон, 1999с
6. Кувишнов И.Е. «Бухгалтерский учет, экспрсс-курс» - Москва, 2008, 296с.
7. Ларионова «Бухгалтерский учет»- Москва, 2008г.
8. Молчанов С.С. «Бухгалтерский учёт» - Москва, 2010г.
9. Муравицкая Н.К.«Бухгалтерский учет»- Москва, 2005г, 528с.
10. Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д. Принципы бухгалтерского учета. Пр. с анг./под ред. Я.В. Соколова. 2-е изд., М., Финансы и статистика, 1996г.
11. Пошерстник Н.В. «Бухгалтерский учет на современном предприятии» - Москва,2008г, 552с.
12. Раҳимов С.Х. Назарияи баҳисобгирии муҳосибӣ, дастури таълимӣ (маҷмӯи лексияҳо), Душанбе, Ирфон-2011, 204с.
13. Раҳимов С.Х. Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит, дастури таълимӣ (маҷмӯи лексияҳо), Душанбе, Ирфон-2011, 268с.
14. Рахимов С.Х. Бухгалтерская финансовая отчетность/ Учебное пособие – Душанбе-РТСУ, 2009г.
15. Уроқов Д.У., Раҳимов С.Х. ва диг. Аудит - Душанбе 2002
16. Русалева Л.А. «Теория бухгалтерского учета» - Ростов на Дону, 2005г, 448с.
17. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета. М.: Финансы и статистика, 2000г.
18. Суворова С.Л. «Бухгалтерский учет»- Москва, 2007г, 344с.

19. Уроқов Д.У. «Назарияи ҳисобгирии бухгалтерӣ» - Душанбе, 2008, 351с.
20. Харченко О.Н. «Бухгалтерский учет, анализ и аудит»- Москва, 2008г, 176с.
21. Шерназаров А.Ш ва дигарон. “Назарияи ҳисобгирии бухгалтерӣ” Душанбе, 2003с.

ИЛОВАГӢ:

1. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ», аз 25 марти соли 2011, № 702
2. Низомнома оиди ҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисобот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон // аз 30 декабри 1999с. № 163
3. Нақшаи ҳисобҳои ҳисобгирии муҳосибии фаъолияти молиявию хоҷагии ташкилотву ташкилотҳо ва дастурамал оиди истифодабарии он. Фармони Вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 марта 2004с. № 28
4. Дастурамал «Оиди тартиби пур кардани шаклҳои ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ)-и семоҳа ва солона аз тарафи субъектҳои хоҷагидорӣ мувофиқи СБҲМ». Фармони Вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 ноябри соли 2004
5. Сиёсати баҳисобгирии ташкилот. Фармони Вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24.09.1999г. № 135, // Финансы и бухгалтерский учет - 2000г, №1.

Ба чопаш 24.10.2011 имзо шуд. Андозаи 60х84 1/16. Қоғази офсетӣ. Чопи офсетӣ. Гарнитураи Times New Roman Tj. Ҷузъи чопии шартӣ 11,0. Теъдоди нашр 500 нусха. Супориши №202.

ҶДММ “ЭР-граф”.
734036, Душанбе, кӯчаи Р. Набиев, 218.
Тел: +992 (37) 881-15-16. E-mail: r-graph@mail.ru.

ISBN 978-99947-41-72-4
9 789994 741724